

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 27 maj justerades.

§ 2 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Finansutskottets betänkande

2023/24:FiU20 Riktlinjer för den ekonomiska politiken

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande

2023/24:UFöU1 Avtal om försvarssamarbete med Amerikas förenta stater

Försvarsutskottets betänkande

2023/24:FöU12 Explosiva varor – ett nationellt tillståndregister och kriminalisering av förstadiet till brott mot tillståndsplikten

Finansutskottets betänkanden

2023/24:FiU24 Uppföljning och utvärdering av Riksbankens penningpolitik 2023

2023/24:FiU28 Riksbankens framställning om återställning av eget kapital – ändring i statens budget för 2024

2023/24:FiU30 Årsredovisning för staten 2023

2023/24:FiU32 Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 2019–2023

§ 3 Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare försvarsmateriel och ekonomiskt stöd till Ukraina

Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU36

Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare försvarsmateriel och ekonomiskt stöd till Ukraina (prop. 2023/24:155) föredrogs.

*Extra ändringsbudget
för 2024 – Ytterligare
försvarsmateriel och
ekonomiskt stöd till
Ukraina*

Anf. 1 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka riksdagens samtliga partier för att vi fortsatt kan ha enighet om stödet till Ukraina. Den förra regeringen

påbörjade stödpaket 1–8, och den här regeringen har fortsatt med stödpaket 9 till och med det 16:e, som vi nu fattar beslut om.

Det här sänder såklart en viktig signal till våra vänner i Ukraina om att vi i Sverige kommer att vara uthålliga i vårt stöd. Men, fru talman, det sänder också en viktig signal till Ryssland om att Ukraina har vänner, vänner som fortsatt kommer att stå på Ukrainas sida.

Sedan Ryssland inledde sin fullskaliga invasion av Ukraina den 24 februari 2022 har Sverige bidragit med ett betydande militärt stöd men också civilt och på andra områden. Vi har skickat allt från skyddsutrustning och ammunition till stridsvagnar, artilleri, luftvärnssystem, stridsbåtar och mycket, mycket mer.

Tillsammans med det paket vi nu fattar beslut om uppgår värdet av Sveriges totala stöd till Ukraina till över 43 miljarder kronor. Vi fattar i morgon beslut om det 16:e och hitintills största stödpaketet till ett värde av 13 miljarder kronor. Detta stödpaket stärker Ukrainas militära förmåga avsevärt, inte minst genom tillskott av radarspaning och ledningsflygplan samt genom hela det svenska beståndet av Pansarbandvagn 302.

Fru talman! För några veckor sedan besökte finansutskottet Ukraina. Det var fruktansvärt att på plats se resultatet av den ryska terrorn och att se människor i ögonen som nu i över två år har levt med denna terror. De har nära och kära som slåss framme vid fronten. Det sker terrorbombning över hela Ukraina, in i alla städer. Flyglarm ljuder. Man lämnar barn på förskolan, och man vet inte om man kommer att återse alla igen när man kommer hem. Det är ett fruktansvärt lidande som Ryssland, och ytterst Putin, utsätter sitt grannland för.

Vi besökte Majdan. Jag var där före kriget, för jag har varit i Ukraina som valobservatör tidigare. Majdan är det stora fredstorget. Ni som har varit där känner till parken mitt emot; ni andra får följa med i tanken. Det är en otroligt vacker park, där man nu sätter ned en ukrainsk flagga för varje stupad soldat och skriver ett namn på den. Flaggorna blir bara fler och fler och täcker nu gräset på andra sidan Majdan. Det är stupade som aldrig mer kommer att få vara på plats och leva ett liv med sina nära och kära.

När vi lämnade Kiev och åkte mot Chelm igen såg vi fullt med upprådade ambulanser, 40–50 stycken, vid tågstationen som väntade på att tåget skulle komma österifrån med skadade från offensiven österut.

Jag tror att allt det här gjorde otroligt starka intryck på oss alla som var där. Men vi blev nog också än mer besjälade av att Sverige fortsatt ska stå upp för Ukrainas rätt att existera som ett fritt och demokratiskt land. Vi kommer att fortsätta att stödja Ukraina i landets ambitioner att komma in i Europeiska unionen och förhoppningsvis därefter också i Nato.

Fru talman! Jag kan erkänna att jag var orolig inför resan till Ukraina. Jag tyckte att det var otroligt jobbigt på ett personligt plan. Väl på plats kände jag inte det minsta spår av vare sig rädsla eller något annat sådant. När jag kom hem till Sverige efter att ha tillbringat ett par dagar i detta krigsområde kände jag mig rätt liten. I Ukraina går små barn till skolan. Föräldrar lämnar barnen på dagis. De lever sina liv och fortsätter att kämpa trots att de befinner sig i krig. Det var en stor litenhetskänsla som infann sig efter att vi hade lämnat Ukraina.

Vi besökte staden Borodjanka, där Ryssland under de första dagarna fullständigt skövlade en stad med över 40 000 invånare. Vi fick se människor som fortfarande levde. Vi träffade borgmästaren och lokala politiker och företrädare. Här kvävdes människor till döds under rasmassorna. De klarade det första bombardemanget, men det fanns ingen kvar som kunde gräva ut folk från rasmassorna.

När vi är inne på det ukrainska finansdepartementet ljuder flyglarmet, precis när jag står och tackar av Ukrainas finansminister Martjenko. Det är överkligt, och det är fortfarande överkligt, att detta händer. Flyglarmet, som finns i appar och på byggnader, är ganska genomträngande.

Det finns också en röst som varnar och säger: Var inte övermodig! När jag hörde den rösten första gången, fru talman, tyckte jag att jag kände igen den. När flyglarmet sedan är över kommer samma röst tillbaka och säger: May the force be with you. Ni som kan er *Star Wars* vet redan. Det är alltså Mark Hamill, skådespelaren som spelar Luke Skywalker, de godas förkämpe, som har lånat ut sin röst till Ukrainas luftförsvar och till flyglarmet. Han samlar också, tillsammans med många andra runt om i hela världen, in pengar för att Ukraina ska kunna försvara sig. Är man på samma sida som Luke Skywalker, fru talman, då vet man att man är på de godas sida. Det är terrorbombning som sker inne i Ukraina.

Jag tog med mig några saker hem.

För det första gör det svenska militära stödet redan stor skillnad på plats. Sverige är som land en av de största givarna av militärt bistånd.

För det andra är Ukrainas försvarsvilja orubblig. De är inställda på ett långt krig, men de är också inställda på att vinna kriget tillsammans med det stöd de får från andra länder.

För det tredje behöver det samlade stödet från väst till Ukraina både öka och vara mer uthålligt. Vi behöver signalera en långsiktig närvaro.

Mot den bakgrunden, fru talman, är det väldigt glädjande att regeringen och Tidöpartierna nu har tagit fram en treårig ram på 25 miljarder kronor årligen. Andra länder har också aviserat liknande åtaganden. Det handlar om att visa Ukraina och Ryssland att vi tänker vara långsiktiga om kriget drar ut på tiden. Vi tänker fortsätta att stötta Ukraina.

Som jag sa är jag glad att samtliga partier står bakom det 16:e stödpaketet. Jag tänker ta upp några saker, fru talman, som jag tror att oppositionen har tagit upp i särskilda yttranden och som de kanske kommer att ta upp från talarstolen. Jag tänker förekomma detta.

Det finns partier som tycker att vi omgående ska skicka Jas Gripen. Det kommer sannolikt att finnas partier och politiker som tycker att vi borde göra mer och satsa ännu mer pengar här och nu. Jag tänkte lite kort kommentera detta.

Regeringen fortsätter arbetet för att i ett senare skede kunna möjliggöra ett eventuellt bidrag med Jas Gripen. Detta sker inom ramen för samarbetet inom Air Force Capability Coalition. Varför är det då viktigt, fru talman och alla ni som lyssnar, att detta görs på ett sådant sätt? Jo, därför att ett stridsflygplan inte är verksamt utan beväpning. Det är inte svenska vapen som vi beväpnar Jas med, utan det är europeiska och amerikanska vapen.

Ett litet land som Sverige kommer inte ensamt att kunna förse stridsflygplan med den beväpning som krävs. Därför måste ett eventuellt skickande av Jas ske tillsammans med andra partnerländer.

När delar av oppositionen säger att den här regeringen gör för lite vill jag påminna er som lyssnar om hur fakta ser ut. Den föregående regeringen tog fram stödpaket 1–8. Det rörde sig om militärt stöd för 2–3 miljarder kronor, lite beroende på hur man räknar kontantstödet. Tidöpartierna och Ulf Kristerssons regering har tagit fram stödpaket 9–16, och det är det 16:e vi debatterar i dag. Tillsammans med den aviserade ramen har den här regeringen beslutat och utlovat stöd på över 90 miljarder kronor.

Med det sagt, fru talman, är jag fortfarande väldigt glad att samtliga partier står bakom de fortsatta ambitionerna att stötta Ukraina. Ska oppositionen ändå kritisera regeringen är jag i alla fall glad att man vill mer och inte mindre i fråga om Ukraina.

Fru talman! Med det yrkar jag bifall till finansutskottets förslag till beslut i betänkandet. Jag ber också om ursäkt för att jag drog över talartiden något.

Anf. 2 EVA LINDH (S):

Fru talman! Bara hundra mil härifrån rasar kriget i Ukraina. Rysslands olagliga och folkrättsvidriga invasion är inne på sitt tredje år. Tusentals ukrainska kvinnor och män har fått sätta livet till. Familjer har slagits i spillror, med barn som aldrig kommer att träffa sina föräldrar mer. Vi ser ond bråd död i Ukraina och ett nytt säkerhetspolitiskt läge både i Europa och här i Sverige.

Ukraina överraskade sin angripare när folket visade sin enorma kampvilja och kraft. De har under all denna tid – timme för timme, dag efter dag, månad efter månad – kämpat för sitt land, för sin rätt att bestämma över sig själva, för sin frihet och för vår frihet.

Ukraina slåss inte bara för sin egen sak utan för alla demokratiers. Vi vet att Rysslands ambitioner inte stannar vid Ukraina. Fler länder står på tur om Ukraina faller.

Den ryska invasionen har visat på vikten av samarbete och av att stå upp för demokratiska värden mot auktoritära regimer. Hittills har vi visat att demokratin försvaras bäst tillsammans. Vi har skickat omfattande stödpaket, både civila och militära. Det har varit viktigt för Ukrainas förmåga att stå emot de ryska attackerna. Det är av yttersta vikt att stödet till Ukraina fortsätter, att vi är lyhörda för vad Ukraina behöver och att vi biddrar med det vi kan.

Det är därför viktigt att vi har den enighet vi har i riksdagen och att vi tillsammans har beslutat att fortsätta det stora och avgörande stödet till Ukraina. Det är viktigt med enigheten, och det är viktigt att vi också har en långsiktighet. Därför är det bra att regeringen lyfter frågan, och vi ställer oss naturligtvis bakom denna extra ändringsbudget. Vi har dock några medskick som vi tycker att vi också måste göra.

Det är viktigt att snarast gå vidare med att skicka Jas Gripen. Det är ett tydligt önskemål från Ukraina, och dessa flygplan skulle spela stor roll i Ukrainas kamp.

Det är viktigt att Sverige tar sitt ansvar för att öka och utfärda statliga garantier för produktionen av ammunition och annan försvarsmateriel till Ukraina, detta för att säkra Ukrainas tillgång till materiel samtidigt som Sveriges försvarsförmåga garanteras.

Det är viktigt att EU lägger grunden för det massiva internationella och finansiella stöd som kommer att behövas för att bygga upp Ukraina när kriget är slut.

Det är viktigt att det finns en plan för återanskaffning i de beslut som fattas, för att fortsätta den omläggning av svensk försvarspolitik som inleddes under Stefan Löfvens regeringstid och som innebär den största uppbyggnaden av det militära försvaret sedan 1950-talet.

Och återigen: Det är viktigt att vi gemensamt fattar de här besluten.

Fru talman! Vi har stöttat Ukraina, och det ska vi fortsätta göra – för Ukrainas rätt att leva i fred och själva fatta sina beslut. Ukraina försvarar sitt eget land samtidigt som de håller stånd för vår skull. Vi ska inte låta det ukrainska folket stå ensamma. Vi får inte svika. Det kan inte finnas en gräns för hur länge vi ska stå vid Ukrainas sida. Ryssland måste ut ur Ukraina.

Det är alltså av yttersta vikt att stödet till Ukraina fortsätter, och därför ställer vi socialdemokrater oss bakom regeringens extra ändringsbudget och de stödåtgärder som den möjliggör. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 3 CHARLOTTE QUENSEL (SD):

Fru talman! Jag passar på att inleda med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut i betänkandet samt önska presidiet ett härligt sommaruppehåll. Jag vill också önska kollegorna i finansutskottet en fin sommar och framföra ett extra stort tack till vårt fantastiska kansli.

Fru talman! Ukrainare har rätt att leva i fred, och de har rätt till sitt eget lands suveränitet. De har rätt att närma sig EU, och de har rätt att arbeta för att ansluta sig till Nato. Omvärldens stöd är avgörande för det ukrainska folkets framtid. Med stöd finns ukrainarnas vilja och förmåga att vinna över Ryssland. Utan stöd har ukrainarna en näst intill omöjlig uppgift. Stödet måste också vara långsiktigt, dels för att vi inte ser något slut, dels för att Ryssland förgör allt i sin väg.

Vi måste hjälpa till att få stopp på ryssarnas slakt på civila, kvinnor som våldtas, barn som kidnappas, hem som bombas sönder, elförsörjning som systematiskt slås ut och så vidare – listan kan göras hur lång som helst. Att Ukrainas grannar i väst aldrig tvekar om stödet är avgörande för vilket Europa vi kommer att lämna över till våra barn och barnbarn.

Fru talman! I dag debatterar vi det hittills största stödpaketet, det 16:e sedan Rysslands attack. Värdet av stödet är drygt 13 miljarder kronor, och det ingår i den långsiktiga överenskommelse vi har gjort inom Tidögruppen.

Allt stöd till Ukraina sker genom samarbete på internationell nivå men framför allt genom samarbete med Ukraina. Därför består huvuddelen av detta stödpaket av luftförsvarsmateriel, artilleriammunition och bepansrade fordon.

Sveriges stöd utformas bland annat i den så kallade stridsflygskoalitionen. Det är inte vi i finansutskottet som äger ansvaret, eller kunskapen, om hur vi bäst stöder det ukrainska folket. Därför är det milt sagt konstigt att se sossarnas och Centerns särskilda yttranden i betänkandet, där de verkar tycka att de sitter på bättre kunskaper än försvaret, Försvarsdepartementet, Nato, internationella samarbeten för Ukraina samt regeringen. Det jag syftar på är deras skrivningar om Jas 39 Gripen och möjligheten att ställa

*Extra ändringsbudget
för 2024 – Ytterligare
försvarsmateriel och
ekonomiskt stöd till
Ukraina*

dessa plan till Ukrainas förfogande. Oppositionen är väl medveten om att det inte är möjligt för Sverige att själv fritt besluta om att Ukraina ska få tillgång till Jas 39 Gripen.

I dag är det amerikanska F-16 som fasas in för Ukraina. Svenska, mycket potenta ASC 890-plan kommer att understödja F-16 och bidra till att markant höja den totala effekten i försvaret av Ukraina.

Oppositionen är också medveten och hålls informerad om att regeringen fortsätter att arbeta för att framöver eventuellt stödja med Jas 39 Gripen. Det svenska uppdraget är att öka Ukrainas försvarsförmåga på bästa möjliga sätt, och det gör vi genom samarbete – inte genom att vissa partier i finansutskottet kommer med egna idéer.

Fru talman! En del av vår och Europas försvarsförmåga utgörs av att vi ger Ukraina möjlighet att vinna mot Ryssland. Varje annan utgång är förödande för Europa. Vinner Ryssland kommer de att fortsätta rusta för nya landvinningar. En majoritet av ryssarna anser att söndra och härska, genom krigföring och ständiga krigsbrott, är försvarbart agerande. Enligt internationella undersökningar har Putin fortfarande en klar majoritet av ryssarna med sig i kriget mot ukrainska folket. Vi behöver ta sådana värderingar på allvar och inse att ryssarna står långt från vår syn på demokrati och fred.

Fru talman! Samtidigt som många av oss här hemma rustar för midsommar tillsammans med familj, vänner och, förhoppningsvis, solen och värmen pågår ett av Rysslands värsta krigsbrott; det handlar om de kidnappade ukrainska barnen. Uppskattningsvis rör det sig om fler än 19 000 barn som är bortförda från Ukraina sedan februari 2022. Det är ett brott som är omänskligt mot både barnen och föräldrarna. Om inte omvärlden agerar kraftfullt är risken stor att dessa barn slukas av Ryssland för gott.

När vi här hemma dansar runt midsommarstången med våra barn lever tusentals ukrainska föräldrar och barn i en ständigt pågående mardröm. Varje dag som omvärlden inte sätter press på Ryssland för återlämnande av barnen är en bortkastad dag. Här önskar Sverigedemokraterna se mer fokus på gemensamma ansträngningar för att få Ryssland att lämna tillbaka barnen. Om vi inte agerar nu kommer många av dessa barn aldrig att återfinnas.

Anf. 4 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman! Det är nu mer än två år sedan Ryssland inledde sin fullskaliga invasion av Ukraina. Det är ett fruktansvärt krig, med många dödsoffer, splittrade familjer, stor förödelse med städer och infrastruktur som bombats sönder, många flyktingar och barn som växer upp med krig – barn i områden nära fronten som knappt får se solljus och som går i skola under jord och inte vet hur det är att leka på en skolgård.

Rysslands invasion, ockupation och krig är fullständigt oacceptabla. De strider mot folkrätten och måste kraftigt fördömas. Angreppet är en kränkning av Ukrainas territoriella integritet och suveränitet – för att inte tala om det stora mänskliga lidandet för det ukrainska folket.

Rysslands imperialistiska krig mot Ukraina kräver att omvärlden stöder Ukraina militärt, humanitärt, ekonomiskt och diplomatiskt. Det militära stödet från Sverige handlar om vapensystem, ammunition och utbildning men också om utrustning som hjälper soldater att överleva i fält.

Sveriges stöd till Ukraina och dess folk är och måste vara brett och långsiktigt. Exempelvis måste vi här i Sverige höja dagersättningen till dem som flytt både från Ukraina och från andra länder. Att ge dem som flytt från krig en dräglig och trygg tillvaro i Sverige är också en del av Sveriges stöd till Ukraina och det ukrainska folket. När kriget är slut ska Sverige vara en aktiv part i återuppbyggnaden av Ukraina, utifrån den inriktning den ukrainska befolkningen vill se.

De flesta av oss som deltar i debatten i dag besökte Ukraina så sent som förra månaden. Den första talaren Edward Riedl har redogjort för vår upplevelse och de lärdomar vi fick. När vi var där träffade vi bland annat ministrar, parlamentsledamöter, civilsamhället och militära rådgivare. Vi fick med egna ögon och öron se och höra hur situationen är, vilka behov som finns och hur livet fortsätter även under krig och ockupation. Hur invånarna tagit tillbaka sina städer och byar efter att ryssarna besegrats och hur sprängda byggnader renoveras eller byggs upp igen visar hur det ukrainska folket står enat mot den ryska angriparen.

Jag är imponerad av ukrainarnas motståndskraft och försvarsvilja, och vi kan lära oss mycket av det försvar, den kamp och den verklighet som pågår i Ukraina. Men jag är också sorgsen över hur livet är där och över alla som dödats och skadats.

Ryssland måste förlora. Ukraina ska inte tvingas lämna ifrån sig varken mark eller makt till Ryssland. Att kunna försvara sina gränser och sin befolkning är grundläggande för att Ukraina i framtiden ska kunna bygga upp och stärka sin demokrati och sin välfärd. Vänsterpartiet står bakom det humanitära, ekonomiska och militära stöd som Sverige skickar till Ukraina och fördömer den ryska invasionen och ockupationen.

I dag ska vi fatta beslut om ytterligare ett stödpaket med ytterligare materiel. Stödpaketet är välkommet, och det är positivt att det är en enig riksdag som står bakom det.

Det vi i Vänsterpartiet skulle önska är dock att Sverige och EU pausar ammunitionsexport till andra länder för att kunna leverera den ammunition Ukraina behöver för att försvara sig mot det ryska angreppet. Vi vill också se skärpta sanktioner mot Ryssland och att Sverige och EU slutar göda Putins krigskassa genom köp av rysk olja och gas. Här måste vi kunna gå längre. Ukrainas skulder behöver skrivas av så att landet får en chans att återhämta sig och bygga upp det som raserats av kriget, när det är vunnet.

Jag yrkar med detta bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 5 MARTIN ÅDAHL (C):

Fru talman! Det är oerhört bra att det råder enighet i Sverige kring att stödja Ukraina. Men tyvärr, fru talman, råder det inte enighet om nivån på stödet. Sverige och hela EU behöver öka stödet. Och vi behöver snarast ge besked till Ukraina om Jas 39 Gripen.

Vi behöver göra detta framför allt för Ukraina, som kämpar för sin frihet, sin demokrati och sin blotta existens. Men vi behöver faktiskt också göra det för oss själva. Ukraina är i dag hela det fria Europas sköld mot Putins tyranni.

Under det besök i Ukraina som finansutskottet gjorde ganska nyligen och som många på ett mycket fint sätt vittnat om här i dag påmindes vi – bland ruinerna efter Putins terror i Borodjanka, bland vittnesmålen från civila om brotten mot mänskligheten men också ställda inför den orubbliga

beslutsamheten att försvara sitt land hos de människor vi träffade – om vilket orimligt övertag i manskap och vapen Ryssland har i dag.

Ukrainas nästan ofattbara mod och skicklighet på slagfältet räcker i dag för att inte förlora mark, men för att verkligen vinna och korta ned krigets lidande ber det ukrainska folket oss i väst, i EU och i Sverige om mer stöd. Det är mycket som behövs akut nu: generatorer, luftvärn, ammunition, andra vapensystem, stridsflyg och mycket, mycket mer pengar.

Problemet med stödet för Ukraina i Sverige är alltså inte orden. Vi ska vara tacksamma för att det finns en stark, principiell enighet bakom Ukraina i denna kammare. Problemet är handling. Sverige, med sin låga statsskuld och starka militärindustri, har resurser att bistå Ukraina mer, vilket också ligger starkt i vårt säkerhetsintresse.

Mest av allt gäller detta Jas Gripen. Den dagen Jas flyger över Ukrainas blå himmel innebär det en avsevärd förstärkning av Ukrainas luftförsvar. Regeringen säger just nu att det är paus när det gäller att skicka Jas, men sedan klargjorde Ukraina att man absolut vill ha Jas 39 Gripen så fort som möjligt och att man behöver träna piloter på Jas Gripen. För övrigt är det i sig ett lätttränat plan; i själva verket är det känt för just detta.

Sedan meddelade Frankrike att man skickar Mirage till Ukraina i när-tid. Här var det ingen paus, tvärtom. Jas, F-16 och Mirage måste kunna operera tillsammans i Ukraina, precis som de gör inom Nato. Det är i själva verket inte bra att just vårt stridsflygplan Jas Gripen inte flyger i Ukraina.

Ett besked nu om Jas skulle innebära att planeringen kan startas nu, precis som gjordes för F-16. Utbildning av piloter kan inledas samtidigt med formandet av en gedigen och långsiktig kapacitet för reparation och logistik. Om regeringen redan för ett år sedan hade påbörjat en planering som säkerställer helheten för ett sådant stöd hade vi varit redo nu.

Regeringen måste nu göra allt för att korta väntetiden fram tills det blir möjligt att skicka Jas, mer diplomatiskt och planeringsmässigt för att vi ska kunna göra det snarast. Tiden är Ukrainas fiende, som Zelenskyj själv uttryckte det. Det har tagit för lång tid – onödigt lång tid. Medan vi diskuterar offras ukrainares liv för deras och vår frihet. Där finns ingen paus.

Centerpartiet förslår därför att regeringen nu ger detta löfte – en entydig Jas-option. Ukrainarna ska inte behöva vänta ytterligare för att vi inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för utbildning av piloter, reparation och logistik.

Sedan tycker vi att det är märkligt att man, när man äntligen sätter upp en försvarsfond för långsiktighet och förutsägbarhet på minst 1 procent av bnp – just den typ av försvarsfond som Centerpartiet har krävt väldigt länge –, delar upp stödet i 25 miljarder per år. I praktiken skjuts stödet på framtiden.

Vad är poängen med att de sista 25 miljarderna är planlagda att komma 2026, då kriget förhoppningsvis är över? Varför säger man inte bara som Danmark och andra länder, att summan finns tillgänglig här och nu, för att garantera så många leveranser som går att göra nu, förutsägbarhet och kontinuitet i Ukrainas stora ögonblick av nöd?

Som det är nu är det för lite och för sent. Drygt 1 procent av vår bnp över tre år innebär att Sverige fortfarande ligger långt efter våra nordiska och baltiska grannländer. G7-länderna och EU har gemensamt just beslutat att belåna de frysta tillgångarna i väst för att sätta upp en fond som ska tillgängliggöras Ukraina så fort som möjligt, motsvarande minst 530

miljarder kronor. Måtte Sverige på motsvarande vis, fru talman, kunna leverera det vi kan bilateralt, som land!

Sverige måste stå längst fram i Europa i stödet för Ukraina – allra längst fram, med länder som Estland och Danmark, inte i mitten eller halvvägs – och leda Europa. Vi måste göra allt som krävs för att Ukraina ska vinna detta krig.

Anf. 6 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! ”Antingen är det internationell rätt som gäller, eller så är det våldsverkaren och våldskapitalet som sätter gränser för länder.” Formuleringen är inte min egen, utan det är ett citat av Sveriges vice statsminister, min egen partiledare, Ebba Busch. Hon sa det under den gångna helgen när hon representerade Sverige på det stora fredstoppmötet i Schweiz.

För att denna internationella rätt ska gälla måste Sverige tillsammans med andra länder ge Ukraina det stöd som krävs för att de ska vinna det krig som Putin startade när Ryssland invaderade Ukraina den 24 februari 2022. I dag debatterar vi det 16:e stödpaketet, det största svenska militära stödpaketet sedan Rysslands invasion.

Fru talman! Några ledamöter från finansutskottet har nyligen besökt Ukraina. Jag tycker fortfarande att det är svårt att med ord försöka fånga det vi fick se, höra och uppleva. Samtidigt som Ukraina slåss för sin överlevnad och existens försöker befolkningen leva sina liv, men de gör det med en ständig oro för nära och kära som slåss vid fronten men också oro för sin egen del. Larmen som signalerar luftanfall har blivit en del av vardagen. Bara i år har ryssarna utfört över 110 flyganfall. Det var den uppgift vi fick när vi var där, och vi vet att de har utfört fler sedan dess. De har också avfyrat åtminstone 1 500 missiler.

Med den terrorbombning som sker är det inte överraskande att Ukraina har efterfrågat stöd, inte minst till ett starkare luftförsvar. Sverige har skänkt flera luftvärnssystem. I det paket som vi debatterar i dag finns också en överlåtelse av två flygplan för luftburen radarspaning och ledning, ASC 890 eller ”Asken”, som de kallas. Det kommer att göra det ukrainska luftförsvaret mot den ryska terrorbombningen mycket mer effektivt. Flygplanen kommer bland annat att göra det möjligt för Ukraina att snabbare få varningar när ryska robotar och drönare avfyras.

Fru talman! I slutet av maj meddelade regeringen och samarbetspartiet Sverigedemokraterna att man är överens om en treårig ram för det militära stödet till Ukraina, med en bottenplatta på 25 miljarder per år fram till 2026. Några dagar senare, den 31 maj, var Zelenskyj här, och tillsammans med vår statsminister Ulf Kristersson undertecknade han en överenskomst om bilateralt säkerhetssamarbete mellan Sverige och Ukraina.

Fru talman! På fredstoppmötet i Schweiz sa vår vice statsminister också så här: ”En enad värld måste vara starkare än en enskild angripare. Det som står på spel är folkrätten och om det är internationell rätt eller våld som ska sätta ett lands gränser.” Jag har tidigare sagt och säger det igen: Det är en styrka att vi har en enighet om stödet till Ukraina här i Sveriges riksdag.

Jag vet att jag talar för oss alla som var i Kiev, Ukrainas vackra huvudstad, och besökte Självständighetstorget, Majdan, där vi såg ett oändligt antal små ukrainska flaggor som vajade där. Var och en representerade ett

Prot. 2023/24:134
17 juni

*Extra ändringsbudget
för 2024 – Ytterligare
försvarsmateriel och
ekonomiskt stöd till
Ukraina*

liv som gått förlorat när de försvarat sin frihet och sin suveränitet. Då kröp det under skinnet på oss alla.

Detta krig måste få ett slut. Därför får och ska Sverige inte vika en enda millimeter från vår hållning att stödja de ukrainska kvinnor och män som med livet som insats försvarar sitt territorium och sitt lands existens. Vi ska snabbt, men också uthålligt, se till att Ukraina får det stöd som krävs för att vinna detta krig.

Jag yrkar bifall till finansutskottets förslag till beslut att säga ja till det 16:e stödpaketet från Sverige till Ukraina.

I detta anförande instämde Magnus Jacobsson (KD).

Anf. 7 EMMA BERGINGER (MP):

Fru talman! Rysslands brutala och fullskaliga anfallskrig mot Ukraina fortsätter med oförminskad styrka. Det har pågått i mer än två år och fortsätter att skörda allt fler offer. Men angriparen Putin har inte ändrat sina målsättningar. Han tror att han har tiden på sin sida. Vi måste visa att vår uthållighet är större.

Fru talman! Ryssland respekterar inte krigets lagar, och antalet krigsbrott bara växer för var dag som går. De ger sig på civila mål, torterar krigsfångar och våldtar kvinnor. De har fört bort tusentals barn, som skils från sina föräldrar och tvingas växa upp under oklara förhållanden. Ryssland transformerar medvetet dessa barn för att undergräva deras ukrainska identitet.

Det är viktigt att vi som ledamöter ser och uppmärksammar det som händer i Ukraina. Det är fint att höra att även finansutskottet har haft möjlighet att besöka Ukraina på samma sätt som vi i försvarsutskottet och även utrikesutskottet har fått göra tidigare – att vi med egna ögon får se och höra och kan bära vittnesmål om det som sker i Ukraina. Jag tror att det hjälper oss att finna den enighet som vi såklart har haft hittills och som jag hoppas att vi kommer att ha även framöver när det gäller stödet till Ukraina.

För oss i Miljöpartiet är det självklart att Sverige ska bidra till Ukrainas kamp för självbestämmande och självförsvar. Miljöpartiet stöder att Sverige fortsatt hjälper Ukraina med såväl vapen som humanitärt bistånd samt civilt och finansiellt stöd. Vi har stått bakom samtliga stödpaket till Ukraina som regeringen har lagt fram. Samtidigt har vi begärt att regeringen presenterar en plan för hur Sverige långsiktigt ska kunna stötta Ukraina. Det är bra att regeringen nu har gått ut med ett treårigt stöd, men tre år är inte särskilt lång tid i det här sammanhanget. Vi behöver stå bakom Ukraina både till dess att Putin förlorar kriget och till dess att landet är återuppbyggt och säkert.

Att vi hjälper Ukraina att försvara sig mot angriparen Putin är viktigt för hela Europas säkerhet, demokrati och frihet. Om Putins brott skulle löna sig skulle det ha en avgörande betydelse för synen på folkrätten och riskera att påverka många konflikter världen över. Vi behöver alltså fortsätta med vårt stöd till Ukraina, enskilt och tillsammans med andra länder. Vi måste fortsätta att värna om mänskliga rättigheter, folkrätt och fred på rättvisa villkor.

Den svenska säkerheten är tätt sammanflätad med säkerheten i hela Europa. Därför är det viktigt att vi håller samman och har en enad front mot Putin. En attack mot ett land i Europa är en attack mot hela Europas

säkerhet, och en attack mot ett demokratiskt land är en attack mot demokratin överallt.

Miljöpartiet välkomnar regeringens extra ändringsbudget, som innebär att vi skänker ytterligare materiel och ekonomiskt stöd till Ukraina. Jag yrkar därmed bifall till förslaget i betänkandet.

Jag är tacksam för att vi i den svenska riksdagen står enade i vårt stöd till Ukraina; vi kräver att kriget upphör, att krigsbrotten utreds och ansvariga ställs till svars och att Ukraina ska fortsätta vara ett fritt och självständigt land.

Men vi hade kunnat göra mer. Vi köper till exempel fortfarande Putins fossila bränslen. Mer än två år in i kriget fortsätter alltså fartyg med rysk gas att anlända till Sverige. Vi kan inte med ena handen stötta Ukraina i dess kamp mot Putins invasion och med andra handen betala hans krigskassa. Ska Ukraina vinna kriget och nå freden måste vi alla göra allt vi kan. Då menar jag *allt*. Då duger det inte att köpa något ryskt bränsle. Allt måste stoppas.

Ukraina behöver fortsatt stöd, inte minst med materiel och ammunition, för att kunna fortsätta att försvara sig. Men då behövs det också en industripolitik för ökad produktion av ammunition. Under krigets gång har den industriella dimensionen i konflikten blivit allt tydligare. Åtgången på materiel, främst ammunition, är mycket omfattande. Från rysk sida ökar produktionen inom försvarsindustrin, samtidigt som Ukraina har väldigt stora behov av fortsatta leveranser.

Därför vill Miljöpartiet, precis som Socialdemokraterna, att regeringen ska göra mer för att svensk försvarsindustri ska kunna bidra till att Ukraina får den materiel de behöver. Vi vill att regeringen såväl i Sverige som i EU och i andra internationella forum driver frågan om statliga garantier för produktion av ammunition och militär materiel riktad till Ukraina. Det är olyckligt att regeringen har avvisat dessa förslag.

Vi har också frågan om Jas Gripen. Vi menar att regeringen behöver göra mer för att stötta Ukraina med flygvapenförmåga. Vi vet att den här frågan är komplex, men Ukraina behöver Gripen för sitt flygförsvar. Då gäller det att hitta lösningar på de utmaningar som finns. Ja, det finns utmaningar med att man behöver ha markservice. Ja, det finns utmaningar med att man behöver ha utbildade piloter. Ta då tag i de problemen! Det här är inte något kortsiktigt behov. Ukraina har ett långsiktigt behov av flygvapenförmåga. Där kan Sverige göra mer, fru talman.

Anf. 8 CECILIA RÖNN (L):

Fru talman! I dag ska vi tala om regeringens förslag till riksdagen om ett 16:e stödpaket till Ukraina, det största hittills, till ett värde av 13,3 miljarder kronor. Stödpaketet fokuserar på Ukrainas prioriterade behov, som är luftförsvar, ammunition och bepansrade fordon. Detta stödpaket tillför en ny förmåga till Ukrainas luftburna försvar och höjer Ukrainas militära kapacitet, som mina kollegor före mig redogjort för. Det viktiga i detta 16:e stödpaket är att det sker inom ramen för det som Ukraina har sagt att de behöver i de internationella samarbeten som finns för att stötta Ukraina.

Fru talman! Förutom detta enskilda stödpaket har vi nyligen presenterat att vi är överens om en långsiktig ram till Ukraina för att säkerställa en långsiktighet i stödet. Detta utgör en bottenplatta om totalt 75 miljarder kronor till 2026 med 25 miljarder som en bas varje år. Detta är mycket

Prot. 2023/24:134
17 juni

*Extra ändringsbudget
för 2024 – Ytterligare
försvarsmateriel och
ekonomiskt stöd till
Ukraina*

viktigt, och jag är stolt över att vi gör det vi kan för att fortsätta att stödja Ukraina på bästa sätt tills de vinner kriget. Sedan kommer det att komma en period då vi fortsätter vårt engagemang för att hjälpa dem att återuppbygga sitt land.

Även hos svenska folket råder det stor enighet om att man ska fortsätta stötta Ukraina så länge det behövs. Samtidigt är det viktigt att vi på hemmaplan fortsätter den plan för upprustning som vi har påbörjat och att stödet till Ukraina inte går ut över upprustningen av det svenska försvaret eller tränger undan andra viktiga investeringar och reformer som behöver göras i Sverige. Därför är det bra att detta nu sker på det sätt som Liberalerna har föreslagit: genom att stödet blir en avvikelse från överskottsmålet.

Fru talman! Precis som mina kollegor berättat om var vi några från finansutskottet som var i Ukraina i början av maj. Vi hade fått en inbjudan att besöka våra kollegor för att få mer information om deras behov och utmaningar och de åtgärder de vidtar. Det var otroligt tydligt att beslutsamheten hos dem vi mötte var stor. De ska vinna kriget och bli medlemmar i Europeiska unionen, och de jobbar hårt för att nå dessa två mål parallellt.

Jag är djupt imponerad av deras robusthet och av att de samtidigt som de bekämpar ett krig på flera fronter upprätthåller sin statsapparat och försöker förbättra den. Tågen kommer och går i tid, posten delas ut och hus och vägar byggs upp. De har kontroll över sin ekonomi, och deras bnp ökar.

Vi besökte även Kyiv School of Economics, som sedan krigsutbrottet under tiden för Rysslands terror har utökat sina utbildningsplatser med flera hundra personer för att möta de behov som måste tillgodoses för att Ukraina ska kunna bli medlemmar i EU. De har byggt klassrum i skyddsrum, och de har genom internationell hjälp möjliggjort att många nu kan studera där med hjälp av stipendier.

Men visst finns det stora utmaningar som behöver lösas för att Ukraina ska kunna bli medlem i EU. Sverige är en viktig partner, och vi ska hjälpa Ukraina med detta på allra bästa sätt så mycket vi kan och så fort vi kan.

Kriget kostar otroligt mycket i både pengar och människoliv. Tragedier pågår varje dag. Älskade kommer aldrig hem igen. Människor blir sårade och får livslånga men. Förstörelse av människoliv, livslånga sorger för dem som överlever och en enorm materiell förstörelse var sådant vi fick bevittna när vi besökte Kiev och andra platser i Ukraina.

Fru talman! Trots Ukrainas otroliga försvarsförmåga och robusthet är det helt existentiellt att stödet från väst fortsätter att komma kontinuerligt och långsiktigt. Därför är det så viktigt att vi tillsammans med övriga länder i Europa visar att vi står eniga, att vi använder våra gemensamma muskler för att ge Ukraina musklerna att trycka Ryssland ut ur sitt territorium. Vi måste ge Ukraina finansiella och militära muskler och samtidigt bidra på de sätt vi kan för att de ska kunna bli en del av Europeiska unionen så fort som möjligt.

Det är en existentiellt viktig fråga på så många vis, och därför är det så bra att vi i Sveriges riksdag är eniga om det här stödpaketet. Det här är en fråga som är mycket större än skillnaderna mellan våra partier. Det är en fråga som kan förena oss, där vi som nation visar att vi står bakom Ukraina i deras frihetskamp så länge som det behövs och att vi är en viktig röst i

Europa och världen. Vi visar med våra handlingar att vi menar det vi säger för vår gemensamma fred, frihet och demokrati.

Med det vill jag yrka bifall till propositionen om den extra ändringsbudgeten för stöd till Ukraina.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 juni.)

Prot. 2023/24:134
17 juni

*Extra ändringsbudget
för 2024 – Ytterligare
försvarsmateriel och
ekonomiskt stöd till
Ukraina*

§ 4 En arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomster

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2023/24:AU9
En arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomster (prop. 2023/24:128)
föredrogs.

*En arbetslöshets-
försäkring baserad
på inkomster*

Anf. 9 MAGNUS PERSSON (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att öka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Enligt OECD har 20 EU-länder en högre a-kassa än Sverige. Sverige delar 21:a plats med Ungern. Av de nordiska länderna ligger vi sist. Detta visar tydligt, fru talman, att a-kassan inte är en fråga som har prioriterats av tidigare regeringar.

För Sverigedemokraterna är a-kassan en omställningsförsäkring som ska bidra till trygghet mellan två jobb eller studier. Tyvärr har a-kassan i debatten ibland fått en stämpel som någon form av bidrag. Det är bara att beklaga att vi har fått den debatten, för det stämmer inte.

Förslaget är att ersättningen nu ska baseras på inkomst i stället för på arbetad tid. Detta innebär att den som har haft en högre inkomst kommer att få en mer anpassad ersättning. Det är en logisk förändring som tar hänsyn till dagens arbetsmarknad där anställningsformerna varierar, och förändringen välkomnas av många, både a-kassor och fackförbund, även om det finns kritik – ibland skarp sådan – mot vissa delar i förslaget.

Fru talman! Betydligt fler kommer att få möjlighet att ta del av a-kassan, vilket kommer att leda till en ekonomisk lättnad för kommunerna. Sverigedemokraterna och regeringen höjer taket till 34 000 kronor i månaden. Den enskilde behöver inte längre jaga arbetsgivare om arbetsgi-varintyg, utan uppgifterna hämtas direkt från Skatteverket. I och med att uppgifterna hämtas från Skatteverket motverkas också felaktiga utbetalningar och fusk, vilket tyvärr var väldigt vanligt förekommande med det gamla systemet.

Fru talman! Förslaget innebär också en skarpare nedtrappning för den som är arbetslös under en längre tid. Detta är ett steg i rätt riktning för att uppmuntra snabb återgång till arbete och minska risken för långvarig arbetslöshet. Men det är också den del som, sett till remissvaren, har skapat mest debatt och kritik.

Arbetslinjen ska värnas samtidigt som tryggheten stärks. Det är viktigt att komma ihåg i debatten att majoriteten av löntagarna som får a-kassa har ett nytt jobb eller utbildning inom 100 dagar, vilket visas väldigt tydligt i IAF:s rapporter.

Fru talman! Det innebär en stor kostnad för kommunerna när de arbetslösa inte omfattas av arbetslöshetsförsäkringen. Det nya förslaget kommer att innebära att fler lyfts in i försäkringen, vilket kommer att leda till en förbättrad ekonomisk situation för många kommuner. Man måste komma ihåg, fru talman, att a-kassan inte är en livslång lösning. Den är en trygghet i tider av arbetslöshet, och målet bör alltid vara att få människor tillbaka i arbete och utbildning. Men som vid alla andra stora reformer kommer det säkert att dyka upp problem framöver, så till vissa delar av förslaget lär vi säkert få återkomma.

Fru talman! Hur ser då oppositionens syn ut på det förslag som regeringen och Sverigedemokraterna har enats om? Förslaget bygger på en gammal socialdemokratisk utredning, och kritiken från S är inte så stark. Man verkar rätt nöjda med stora delar av förslaget. Noterbart är kritiken mot nedtrappningen efter 100 dagar och mot bristen på en jämställdhetsanalys. Jag kan hålla med om en viss del av kritiken; man kanske har missat någonting när man inte fick med jämställdhetsanalysen. Det kan jag köpa.

Centerpartiet, ett av Socialdemokraternas samarbetspartier, vill – tvärt emot Socialdemokraternas ambitioner – sänka taket till nivån som var före pandemin. Övriga partier inom oppositionen vill se ett helt nytt förslag och har en helt annan syn på a-kassan än både Socialdemokraterna och Centern. Det är tydligt, fru talman, att oppositionen är väldigt splittrad i den här frågan.

När Sverigedemokraterna och regeringen trots olika åsikter i sakfrågan lyckas förhandla sig fram till gemensamma lösningar är det ett faktiskt styrkebesked, samtidigt som det andra regeringsalternativet även i denna fråga är djupt splittrat. Det enda som förenar oppositionen i Sverige i dag är att man vill se Magdalena Andersson som statsminister. Annars är man inte överens om någonting.

Anf. 10 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Fru talman! Vi kommer inte att köpa några försämringar av a-kassan, sa Jimmie Åkesson under valrörelsen. Detta har dokumenterats flera gånger.

Här hörde vi nyss ledamoten säga att den förra regeringen inte har prioriterat a-kassan över huvud taget, samtidigt som det han har att komma med är en höjning av taket med 1 000 kronor. Förra regeringen höjde a-kassetaket vid två tillfällen, med flera tusen kronor per tillfälle. Den argumentationslinjen håller alltså inte. Det här kan inte vara att prioritera a-kassan; det är att göra någonting annat.

De flesta arbetare kommer inte upp i 34 000 kronor i månaden, och de som gör det förlorar ändå nu jämfört med för ett par år sedan, detta på grund av att inflationen och löneökningarna har varit högre än så för gruppen vid taket. Det här kan man knappast kalla särskilt stora förbättringar.

Det stämmer dock att vi köper övergången från en tidsbaserad till en inkomstbaserad a-kassa. Det finns ingen konflikt där. Däremot finns det en konflikt i hur man ser på svenska arbetare och deras behov av trygghet. När man skapar en brantare avtrappning vid 100 dagar och inte höjer taket nämnvärt innebär det rejäla försämringar för stora grupper.

Anf. 11 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag håller givetvis inte med Patrik Lundqvist i hans beskrivning. Jag tycker ändå att det här är ett steg i riktning mot en modern a-kassa.

Vi höjer taket. Det har inte Socialdemokraterna lyckats med på ett tag, och med det nuvarande regeringsalternativet kommer ni inte att lyckas heller.

Jag förstår att Patrik Lundqvist har synpunkter på nedtrappningen, men man måste ju se a-kassan som en omställningsförsäkring. Det är en försäkring och inget bidrag. Siffrorna är väldigt tydliga: Majoriteten av löntagarna kommer i nytt jobb eller sysselsättning inom 100 dagar. Så är det. Vi vill få folk i arbete. Det måste vara det som är anledningen till att man har en försäkring.

Jag vill inte se a-kassan som ett bidrag. Jag förstår att Patrik Lundqvist vill ha den synen på det, för det är ganska många människor som står utanför a-kassan i dag som man kanske vill slussa in i någon form av bidrag. När man inte hittar något annat funkar a-kassan. Jag tycker att det är synd.

Jag vet hur det är. Jag har själv levt på a-kassa under en period i mitt liv. Sex månader fick jag leva på a-kassa. Jag hade precis köpt hus och fått barn. Jag blev uppsagd under byggkrisen på 90-talet, så jag vet exakt hur detta fungerar. Jag jagade hela tiden jobb, och jag hittade ett jobb.

Det är lätt att skylla på att vi nu har en lågkonjunktur i Sverige, men det har vi haft tidigare också. Vi börjar se ljuset i tunneln. Nu börjar man anställa folk igen. Jag tror att detta är en bra reform för svenska arbetare och svenska löntagare.

Genomsnittslönen för svenska arbetare är över 34 000 i dag. Du kommer själv från IF Metall. Metallarbetare, industriarbetare, byggnadsarbetare och många inom vården tjänar också de pengarna. Visst, det blir alltid människor som i någon form blir drabbade av reformer. Det går aldrig någonsin att göra förslag som gynnar alla. Så är det bara.

Anf. 12 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Fru talman! Jag håller med ledamoten om att detta är en försäkring. Den ska finnas för att skapa trygghet för Sveriges arbetande befolkning, för dem som riskerar arbetslöshet i den lågkonjunktur som vi nu befinner oss i och kommande. Vi vet inte hur det kommer att se ut. Det är väl kanske det som är det största problemet här.

Denna a-kasseförändring syftar till – det hör man om man lyssnar på alla regeringspartier – att skapa incitament för dem som blir arbetslösa att söka arbete, inte till att ge dem trygghet när de behöver det för att de ska kunna behålla sitt hus och för att de ska kunna betala mat och allt annat som man faktiskt behöver även när man blir arbetslös och under den tid man söker jobb.

Människor behöver den tryggheten för sin egen skull, för att de ska kunna känna att de kan försörja sin familj. Den tryggheten behövs också för att samhället ska kunna rulla vidare i stora lågkonjunkturer, under kriser eller när bankmän till exempel fifflar med olika lånemedel som gör att människor blir arbetslösa helt utan egen skuld.

Jag förstår att ledamoten är nöjd och glad. Han behöver framställa sig själv som det trots att han har gått med på dessa ganska rejäla försämringar. Det finns absolut många som tjänar över taket, och vi behöver höja taket mycket mer. Detta är knappt en takhöjning, som sagt, och det är rejäla försämringar på andra håll.

Man kan också fundera lite över pressträffen, när detta presenterades, där det slogs på stora trumman för att karensen inte förlängdes. Var kom det ifrån egentligen? Vilka partier var det som ville förlänga karensen, och hur långt ville de göra det? Sverigedemokraterna framställde det som att det var deras vinst att karensen inte förlängdes, men vem ville egentligen göra detta?

Anf. 13 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag kan väl säga att de andra partier som vi förhandlade med ville förlänga karensen, men det ville inte vi. Vi behöll den alltså. Detta kan du tacka Sverigedemokraterna för. Om det inte vore för Sverigedemokraterna hade den blivit förlängd. Nu fick du svar på den frågan.

Jag tycker att vi landar ganska rätt i detta förslag. Sedan kommer det alltid att finnas saker att skruva på. Det finns en del saker som jag också är missnöjd med, men i en förhandling blir det så. Man får inte igenom allt man vill.

Jag tycker verkligen att Sverigedemokraterna stod upp i denna fråga, och vi kan stå för det löfte vi gav. Vi vill inte försämra a-kassan. Det kunde ha sett betydligt värre ut, Patrik Lundqvist, om inte Sverigedemokraterna hade hållit emot i denna förhandling. Jag är väldigt nöjd med förslaget, och jag tror att det på sikt kommer att bli väldigt bra. Det kommer att minska fusket. Det kommer att minska pengasvinnet. Det handlar bara om att anpassa sig.

När det gäller att lönerna kommer att höjas och att taket ska höjas kan jag säga: Jag har inga problem med att diskutera takhöjningar med Socialdemokraterna, men Socialdemokraterna får ju inte diskutera sakfrågor med Sverigedemokraterna. Det är det som är ett stort problem. Din partiledare har än en gång förbjudit er att prata med oss. Min dörr har alltid stått öppen, sedan dag ett. Men ni får tyvärr inte prata med oss. Vi kan gärna stå här och diskutera vad vi vill göra, men ska vi hitta gemensamma lösningar på saker och ting behöver vi diskutera det.

Nu diskuterar och förhandlar jag med regeringspartierna, och det går ganska bra, tycker jag. Vi håller emot. Vi är det sociala samvetet i en konservativ regering, och det är jag glad för. Patrik Lundqvist och Socialdemokraterna ska nog vara glada för att Sverigedemokraterna har ett inflytande på regeringen, för det hade kunnat se betydligt värre ut.

(TREDJE VICE TALMANNEN: Jag påminner samtliga om att alla talar via talmannen, vilket innebär att ”du” och ”dig” inte används i debatterna.)

Anf. 14 CICZIE WEIDBY (V) replik:

Fru talman! Sverigedemokraterna har tidigare lovat sina väljare att man absolut inte skulle försämra a-kassan. Magnus Persson har sagt i flera intervjuer att nivån i a-kassan absolut inte var förhandlingsbar. Han har till och med sagt i tidningen Arbetet att a-kassan skulle kunna bli en fråga som

spräcker Tidösamarbetet. Men tydligen är det mesta förhandlingsbart, enligt Sverigedemokraterna.

Då blir mina enkla frågor: Vad säger Magnus Persson till sina väljare nu när man har gått med på att förhandla fram försämringar som man sa att man aldrig någonsin skulle gå med på? Varför ska Sverigedemokraternas väljare lita på vad Jimmie Åkesson och Magnus Persson säger före ett val när de gör någonting annat när valet är genomfört?

Anf. 15 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag håller inte med om Ciczie Weidbys beskrivning. Jag tycker verkligen att Sverigedemokraterna stod för det vi sagt. Vi bidrog till att höja taket på a-kassan. Karensen förändras inte. Jag tycker att vi landade ganska bra. Vi har förhandlat ganska bra i denna fråga. Jag köper alltså inte talet om svekdebatten, som man försöker klistra på Sverigedemokraterna i denna fråga, fru talman. Det kunde ha sett betydligt värre ut.

Jag önskar Ciczie Weidby lycka till i framtida förhandlingar med till exempel Centerpartiet när det ska förhandlas om a-kassa med mera, då ni befinner er i samma regeringsunderlag.

Jag köper inte den negativa beskrivning som Ciczie Weidby lyfter i denna debatt. Jag tycker att vi har landat bra. Nöjd är jag aldrig. Det kommer jag aldrig att vara. Ja, det hade kunnat bli en regeringskris, men vi pressade regeringen att gå med på en del av våra krav, så det blev ingen regeringskris. Vi förhandlade oss väck från den krisen. Så fungerar det. Jag köper inte kritiken, fru talman.

Anf. 16 CICZIE WEIDBY (V) replik:

Fru talman! Magnus Persson får givetvis köpa precis vad han vill. Jag utgår bara från vad jag noterat att Sverigedemokraterna tidigare har sagt och vad som har varit väldigt viktigt för dem.

Magnus Persson säger väldigt ofta: Jo, men vi har höjt taket. Men det är ju bara ett par hundralappar, eller hur? Samtidigt blir a-kassan mycket sämre för väldigt många av de personer som har väldigt låga inkomster. Väldigt ofta är det också de väljare som faktiskt tror på att Sverigedemokraterna ska vara deras röst. Men nu vet de kanske att de inte är det.

Fru talman! På vilket sätt menar Magnus Persson och Sverigedemokraterna att en lägre ersättning, till exempel, ska öka gapet mellan de arbetslösas kompetensutveckling och arbetsmarknadens krav? Jag tror att det är bra att vi synar Sverigedemokraternas kort här och vet att en röst på Sverigedemokraterna är en röst på Ulf Kristersson och en klassisk borgerlig politik. Det kommer inte att förändras. Hur mycket Magnus Persson än säger att man har motat Olle i grind är Olle i det fallet otroligt liten, och det är ändå regeringens politik som gäller.

Fru talman! Detta är som sagt viktigt. Oavsett om Magnus Persson köper detta eller inte tycker jag att han är skyldig att förklara för sina väljare hur detta förbättrar för människor som försöker ta sig mellan två jobb men som riskerar att få gå från hus och hem däremellan.

Anf. 17 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Ciczie Weidby målar upp ett skräckscenario. Jag håller inte med om hennes beskrivning. Jag har en helt annan syn på svenska arbetare och svenska löntagare. Jag tror verkligen att svenska arbetare och

Prot. 2023/24:134
17 juni

*En arbetslöshets-
försäkring baserad
på inkomster*

löntagare vill jobba. Blir man arbetslös vill man hitta ett jobb. Jag ser alltså inga problem med detta. Vi har till exempel en rapport från IAF om att majoriteten hittar ett nytt jobb inom 100 dagar.

Okej, människor trillar mellan stolarna. Så är det. Det händer alltid. Men, fru talman, jag köper inte den beskrivning som Vänsterpartiet målar upp här – att det skulle vara en fullständig katastrof.

Jag tror att det blir väldigt bra i slutänden när förslaget har satt sig riktigt. En sak som man inte nämner i debatten, fru talman, är att förslaget öppnar för att betydligt fler får tillträde till a-kassan.

Det blir en retorisk fråga, eftersom Ciczie Weidby inte kan svara, men det måste vänstern tycka är en ganska bra reform. Det underlättar till exempel för kommunerna genom att människor slipper att gå på försörjningsstöd med mera.

Det är ett steg i rätt riktning. Sedan kommer det alltid att drabba människor som inte får som de vill; så är det. Men jag tror att svenska arbetare verkligen vill jobba och vill ha ett jobb.

Vill man ha ett jobb hittar man ett jobb till sist. Det kan ta 20 dagar, 30 dagar, 101 dagar eller 150 dagar. Men vill man jobba hittar man ett jobb. Jag vet det av egen erfarenhet.

Anf. 18 PATRIK LUNDQVIST (S):

Fru talman! Vi står nu inför den största förändringen av a-kassan på väldigt länge, kanske sedan staten gjorde sitt intåg med stöd till erkända a-kassor 1935.

En del av förändringarna är bra, och mycket initierades av den förra regeringen i en utredning som den nuvarande regeringen baserar sina förändringar på. En sådan sak är naturligtvis den övergripande förändringen att gå från en a-kassa baserad på tid till att i stället basera den på lön.

Det handlar om att taket höjs med 1 000 kronor de första 100 dagarna. Det handlar om att fler får tillgång till a-kassa, även om det kan sägas vara en sanning med viss modifikation, vilket jag återkommer till senare.

Fru talman! Det finns också delar som vi socialdemokrater är väldigt kritiska till. Det handlar om hur den nuvarande regeringen och Sverigedemokraterna valt att skära ned och försämra samtidigt som de gör om systemet. Enligt riksdagens utredningstjänst sparar man in en och en halv miljard på bekostnad av alla dem som betalar in till försäkringen och arbetar i Sverige.

Jag tänker inte gå in särskilt mycket på de delar där vi är överens om regeringens förslag. Jag ska i stället ägna tiden här åt de delar där vi inte är överens. Jag yrkar därför bifall till våra två reservationer i ärendet, reservationerna 2 och 6.

Men innan jag går in på våra principiella åsikter om det förslag vi hanterar vill jag också ta tillfället i akt att tala lite om varför vi har valt att inte ha några skarpere förslag om förändringar i ärendet, fru talman.

Vi har under processen försökt att få klarhet i hur beräkningar har gjorts för vad olika delar i det här förslaget kostar. Det är underlag som vi i normalfallet skulle ha kunnat få via riksdagens utredningstjänst men som regeringen har valt att hålla inne med.

Detta är ett helt nytt system. Historiken finns heller inte att tillgå. Vi kan inte titta på tidigare år och se en rak överföring från vad nuvarande system betyder. De beräkningarna har regeringen vägrat att dela med sig av. Den har heller inte velat förklara varför den inte gör det. Jag hade en interpellationsdebatt med Johan Pehrson där jag ställde de frågorna men där han absolut inte svarade på det.

Eftersom vi är ett seriöst parti som tar dessa frågor på riktigt stort allvar har vi inte velat killgissa och lägga fram förslag här i dag om höjda tak, justerade avtrappningar eller andra förändringar. Vi har inte något gediget underlag som gör att vi kan säga vad det skulle kosta och hur det skulle bli. Därför får vi återkomma till sådana förändringar framöver.

Fru talman! Vad gäller taket i a-kassan är det naturligtvis bra att det nu höjs. Det kompenserar för att en del av avtrappningen blir kraftigare, och det gör såklart att några fler får en a-kassa som ligger närmare 80 procent av inkomsten än vad de annars skulle ha fått. Men det har väl inte undgått någon att vi har haft en rejäl inflation och att a-kassan redan sedan tidigare inte levererade tillräckligt god trygghet för alltför många människor?

Bara häromdagen aviserade LO att de ser ett större utrymme för löneökningar nästa år än vad de gjort på många år, detta eftersom ägarnas vinstandel ökat fem år i rad. Ägarnas andel av vad företagen i Sverige producerar har alltså gått upp, och arbetarnas andel, lönen, har minskat.

Det beror delvis på att de fackliga parterna i inflationsbekämpningens namn tog ansvar och höll nere lönekraven. Men för det är det nu dags att få en kompensation. På ett ansvarsfullt sätt kommer LO och de andra fackföreningarna att kräva tillbaka de vinstandelar som man har avstått för inflationsbekämpningen. Företagen har faktiskt höjt priserna mer än både inflation och löneökningar.

Vad har då det med taket i a-kassan att göra? Jo, det innebär att justeringen av taket snabbt äts upp av att Sveriges löner går upp. Man kan säga att den höjning som nu sker inte ens täcker upp för de löneökningar som skett sedan förra höjningen och att den alltså ligger efter redan från början.

Om man dessutom räknar på nästa år, alltså året när förändringen kommer att träda i kraft, innebär höjningen knappt en kompensation för de löneökningar en individ med 33 000 kronor i månaden förväntas få nästa år. Det hänger knappt med, fru talman. Det blir alltså inte fler som kommer in under taket, utan de som i dag är ovanför det kommer att fortsätta att vara det. Färre än i dag kommer att få ut 80 procent av lönen.

Vi socialdemokrater vill i stället att fler ska få ut 80 procent av lönen. LO har som mål att 70 procent av löntagarna ska ha 80 procent av lönen i a-kassa och vill dessutom att a-kassan indexeras mot löneutvecklingen. Det vore inte en orimlig utveckling, och i varje fall en målsättning. Sverige är ett av världens rikaste länder. Det är helt sjukt att vi som en gång var föregångsland vad gäller arbetares trygghet nu ramlar efter mer och mer.

Fru talman! I det stora hela är vi som sagt positiva till att a-kassan görs inkomstbaserad, men det är inte bara positivt för alla. Grupper med låga inkomster men som varit anställda under lång tid, vilket förr har gett dem a-kassa, riskerar nu att bli utan trots att regeringen infört alternativa regler för att få in fler i a-kassan. Det slår lite olika.

Det handlar om grupper som arbetar deltid eller har låga löner trots heltid som får svårt att nå upp till totalinkomstvillkoret men som inte hade några problem att nå upp till de arbetstidskrav som finns i dag.

Enligt LO:s beräkningar rör det sig trots allt om tiotusentals människor. Det är en alldeles för stor grupp, enligt min mening. En lösning på det problemet vore att stryka kravet på totalinkomst. Det skulle ge den här gruppen löntagare som i dag har tillgång till a-kassa det även i fortsättningen.

Risken finns också att det här slår hårdare mot kvinnor, som i allmänhet är de som har både låga löner och mer deltidsarbete. Men hur det ser ut med den saken vet vi inte, fru talman, eftersom regeringen valt bort att göra den jämställdhetsanalys som man ska göra.

För att komma runt de här problemen och ändå ge fler tillgång till a-kassa än i dag har regeringen infört det som kallas för alternativregeln för kvalificering. Det är väl en okej lösning, kan man ändå säga. Men den medför vissa problem.

Människor som förvisso via regeln kvalificerar sig för a-kassa riskerar i många fall att få en så låg ersättning att de hamnar under eller strax över gränserna för försörjningsstöd. Även om det på flera sätt är bra att de får ersättning är det mest en omfördelning där det i själva verket är kommunerna och deras försörjningsstödsenheter som får en lägre kostnad än att människor får en ökad trygghet. Det är medel som tas från de människor som kvalificerar sig till a-kassa och ges till kommunerna i stället för att användas i a-kassasystemet. Det kan man också fundera över.

Vi behöver återkomma till detta framöver. Jag är rätt säker på att det inte kommer att falla bra ut. Även om det ger regeringen en möjlighet att säga som man gör här i dag, att fler kommer att få a-kassa, finns det flera problem med det. Ett är att människor inte får en ökad trygghet trots att de kvalificerat sig till a-kassa.

Fru talman! A-kassan diskuteras ofta, som här, ur individens perspektiv. Självklart är det ett av de viktigare. Men det finns också andra aspekter. Hela samhället och även de människor som inte riskerar att bli arbetslösa har stor nytta av a-kassan. En av anledningarna till att den har stort stöd i samhället är att även människor som behåller jobbet har nytta av den. De delarna ger sig regeringen nu på. Det handlar alltså om de konjunkturdämpande effekterna av a-kassan.

Vi är nu i ett år som under våren har präglats av lågkonjunktur och varsel. Framför allt bygg- och träindustrin men också vården och omsorgen och andra branscher har drabbats. LO räknar med att runt 50 000 till kommer att bli arbetslösa i år. Det är naturligtvis dystra siffror för oss här och för dem som löper risk att bli arbetslösa men också för hela samhället. Det finns en risk för spridningseffekter när lägre inkomster för människor ger lägre köpkraft och ytterligare försämrar ekonomin.

Vi har tack och lov inte den här a-kassan i dag, och det är ett år tills den införs. Men lek med tanken att vi efter den här reformen får långvarig lågkonjunktur! Då får fler av dem som blir arbetslösa svårt att hitta jobb inom 100 dagar. Då kommer deras ytterligare sänkta ersättningar även att sätta extra press nedåt på konjunkturen.

Vi vet också att sådana här lägen slår hårdare mot vissa än mot andra. De som är äldre har i allmänhet svårare att komma tillbaka till arbetsmarknaden när de blir arbetslösa än andra. För dem som har lägre utbildning tar det längre tid att komma tillbaka. Det vet vi, fru talman, och det är också därför det här är ett stort svek mot stora grupper på svensk arbetsmarknad.

Allt som allt är det förvånande, eller kanske inte förvånande men för jänkla dåligt, att de här aspekterna inte tagits i beaktande när den nya a-kassan tagits fram. Det här och såklart frågan om att göra en jämställdhetsanalys, vilket det till och med är lagkrav på att regeringen gör vid lagändringar, är aspekter som det verkar som att regeringen bara vill blunda för trots att det drabbar hela samhället, från företag till individer och staten, negativt.

Fru talman! I snitt tar det 79 dagar för män och 71 dagar för kvinnor som blir uppsagda i Sverige att få ett nytt jobb. Vi har hört liknande tidigare här i dag. En majoritet kommer alltså inte att drabbas av sänkta inkomster på grund av avtrappningen i den här regeringens förslag till ny a-kassa – om allt är lugnt och fint på arbetsmarknaden.

Det kommer heller inte att ha några större effekter på människors vilja att söka och ta ett nytt jobb. Pratet om incitament är ännu ett hittepå för att sänka människors trygghet. Människor är nämligen oftast som du och jag – de vill göra rätt för sig, och de vill kunna försörja sig själva och ha ett jobb att gå till.

Trots det, eller kanske just därför, är det här förslaget som sagt ett enormt svek av regeringen och SD mot alla de svenskar som går till jobbet varje dag. A-kassan är först och främst en trygghetsförsäkring och ett stöd i svåra tider. När man blivit av med jobbet på grund av nedskärningar, konkurs eller en enorm lågkonjunktur behöver man veta att man klarar av att sätta mat på bordet, betala barnens innebandyavgift och ha huset kvar tills det ordnar upp sig.

Som sagt, fru talman: I vanliga fall, när allt puttrar och går, är det inte ett problem. Men vad händer när det inte ser ut så – när byggmarknaden kraschar, när inflationen gör så att tusentals måste sägas upp inom vården, när nöjes- och restaurangbranschen står still under en pandemi på ett par år eller när en finanskris som den 2008 slår mot flera sektorer samtidigt över längre tid?

Exemplen är högaktuella. Vi har tusentals som inte vet när deras bransch kommer i kapp så att de återigen kan få ett jobb inom det område de är utbildade för eller som oroar sig för att de ska bli av med jobbet i närtid. Det är i just de lägena som det behöver finnas en a-kassa att lita på – även efter 100 dagar.

Anledningen till att fler löper risk att gå över den tiden är inte den som högern insinuerar – att de har det för bra, att de är för lata eller att de inte vill bidra till samhället och behöver ökade incitament för att ta ett jobb. Den är att omständigheter utanför deras kontroll gör att det under en period är sämre än annars och svårare att få jobb. Att då straffa människor med lägre ersättning ur en försäkring de själva betalat in till är galet.

Man kan missta sig och tro att det inte alls är så här. Men jo, människor i allmänhet är precis som du som lyssnar på den här debatten. De vill göra rätt för sig, precis som du. De vill ha ett jobb, precis som du. De vill kunna försörja sin familj och sig själva, precis som du.

När högern pratar om de här andra människorna som behöver incitament för att ta ett nytt jobb är det ingen annan än er de pratar om – ni som går till jobbet varje dag och gör rätt för er, försörjer er själva och förväntar er att den trygghet som er inbetalning till a-kassan ska ge finns där om något händer och just ni behöver en rimlig ersättning i några dagar till.

Fru talman! Den här a-kasseförändringen är utdaterad redan när den klubbas igenom och kommer att vara det när den träder i kraft. För i dag kommer det vi nu har på bordet att genomföras, men så fort vi har chansen kommer vi att återuppbygga a-kassan till vad den borde vara.

Tack för ordet! Vi socialdemokrater återkommer.
(Applåder)

Anf. 19 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Fru talman! Ledamoten Lundqvist hävdade här att tal om incitament är hittepå – detta i strid med vedertagen svensk och internationell ekonomisk forskning, i strid med remissvar från IFAU, i strid med experter inom Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi, Riksrevisionen, Arbetsförmedlingen och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen och i strid med Finanspolitiska rådets senaste rapport.

Givetvis spelar incitament roll, och forskningen visar att både avtrappning och aktivitetskrav minskar arbetslösheten och kortar arbetslöshetstider.

Trots detta accepterade Socialdemokraterna under många år väsentliga brister i Arbetsförmedlingens förmåga att ställa krav på arbetslösa att söka lediga jobb inte bara där de bor utan i hela Sverige och inte bara sådana jobb som de haft tidigare utan fler jobb.

I dag yrkar man avslag på att vi ska tydliggöra avtrappningen i arbetslöshetsersättningen, så mina frågor till ledamoten Lundqvist blir: Varför vill Socialdemokraterna att vi ska försvaga arbetslinjen? Varför vill Socialdemokraterna att vi ska ha fler arbetslösa i Sverige?

Anf. 20 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Fru talman! Socialdemokraterna vill att människor ska känna sig trygga och kunna ta rätt jobb, inte bara ett jobb till varje pris.

Det finns väldigt många teoribildningar runt incitament och annat inom frågan hur man får människor i arbete. Men verkligheten speglar inte teoribildningen. I verkligheten tar människor jobb långt innan ersättningarna sänks. Människor tar jobb därför att de faktiskt har ett hjärta, en själ, en moral och en vilja att göra rätt för sig. Det är det största incitamentet.

Jag har pratat här i dag om långvariga lågkonjunkturer och marknadskrascher där enskilda branscher mer eller mindre slås ut och väldigt många konkurrerar om ett minskande antal jobb. Att i det läget ge människor lägre ersättningar är inte ett incitament. Det är att slå sönder människors liv. Det är att försämra för Sverige i lågkonjunktur med lägre ersättningar och då också lägre köpkraft så att fler företag slås ut. Också det är bevisat många gånger om.

(Applåder)

Anf. 21 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Fru talman! Man kan nästan tro att ledamoten Lundqvist inte har tagit del av att idén att bidrag och skatter påverkar människors arbetsutbud är

en som de flesta forskare – jag skulle säga närmast alla – är överens om. Det kan å andra sidan vittna om varför Socialdemokraterna så ofta landar fel och snett i sin politik och inte för en politik för människor som arbetar.

I ledamotens anförande och tidigare replikskiften fick vi höra att Socialdemokraterna vill höja taket i a-kassan mycket mer. Det gör att det avslutningsvis får bli två frågor från mig.

För det första upprepar jag: Varför vill Socialdemokraterna att fler människor ska vara arbetslösa i Sverige? Den forskning som finns visar att det skulle bli konsekvensen av det yrkande de har presenterat för kammaren här i dag om att vi inte ska ha en skarpare avtrappning i arbetslöshetsförsäkringen.

För det andra: Hur mycket mer vill Socialdemokraterna höja taket när man skriver och säger att man vill höja taket mycket mer?

Är det kanske så att man står bakom det förslag som finns från Vänsterpartiet och Miljöpartiet om att helt avskaffa avtrappningen och dessutom höja taket ännu mer?

Anf. 22 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Fru talman! Om Oliver Rosengrens regering hade varit transparent med beräkningsunderlagen hade vi kunnat lämna svar på frågorna här i dag. Då hade vi kunnat tala om med hur mycket vi vill höja taket och hur vi vill justera avtrappningen eller andra delar. Men det kan vi inte nu. Därför står mitt tidigare svar kvar.

Jag vill också återgå till det Magnus sa tidigare: Det här är inte ett bidrag. A-kassan är en försäkring. Det är någonting man skaffar, eftersom man har behov av trygghet och eftersom många omständigheter som man inte har kontroll över kan försätta en i arbetslöshet. Det är en försäkring. Det är inte ett bidrag.

Det är uppenbart att förhandlingarna som skett mellan majoritetspartierna inte har varit en sådan solskenshistoria som man skulle kunna tro. De här kontrasterna är minst sagt enorma.

Tidigare har vi hört om skillnaderna mellan partierna i vårt regeringsalternativ, men jag kan konstatera att när vi behövde göra de här svåra kompromisserna höjdes a-kassan med flera tusen kronor. Nu blir det knappt löneökningssnivån för nästa år. Där finns en stor skillnad.

Socialdemokraterna har ståndpunkten att alla som kan arbeta ska arbeta. Men det får inte ske genom att människors liv riskerar att slås i spillror. Det riskerar de här förändringarna att leda till om vi får en långvarig lågkonjunktur eller om något annat gör att många människor blir arbetslösa under lång tid.

(Applåder)

Anf. 23 OLIVER ROSENGREN (M):

Fru talman! Arbetslinjen är löftet att samhället kommer att fortsätta tro på din förmåga även om du har gett upp på dig själv. Arbetslinjen är övertygelsen om att ingen människa är oduglig, att alla behövs. Arbetslinjen är idén om arbetets egenvärde och betydelsen av arbete för en fungerande samhällsgemenskap. Nu förstärker vi arbetslinjen, eftersom vi tror på människor.

Fru talman! En fungerande och effektiv a-kassa och arbetslöshetserättning är en viktig beståndsdel på en funktionsduglig arbetsmarknad. En

välfungerande arbetslöshetsersättning fyller funktionen att vara ett tillfälligt ekonomiskt skydd för den som är mellan två jobb.

En för hög arbetslöshetsersättning riskerar att försvaga drivkrafterna för arbete och på så sätt göra att färre människor jobbar och att de som är arbetslösa är arbetslösa längre. Det är inte i de arbetslösas intresse, om man som vi tror att den som är arbetslös kan sluta vara arbetslös och att systemen som omgärdar den som är arbetslös spelar roll för arbetslösheten.

Politiken har den viktiga uppgiften att balansera mellan att vara tillräckligt restriktiv för att drivkrafterna att söka jobb ska vara höga och att vara tillräckligt generös för att människor ska matcha sig till arbete som passar kompetens och förmåga.

Fru talman! Den nya arbetslöshetsersättningen kommer att baseras på inkomster, som redan i dag rapporteras till Skatteverket, inte på arbetstidsrapporter i arbetsgivarintyget, som kräver betydande administration för arbetsgivaren, för arbetslöshetskassorna och för den arbetslösa. Denna förändring innebär att 35 000 fler beräknas kunna omfattas av ett tryggare skydd vid arbetslöshet. Det gäller exempelvis personer som i dag arbetar oregelbundet eller deltid. Vår reformering anpassar på så sätt arbetslöshetsersättningen till vår tids arbetsmarknad.

Fru talman! Byråkratin minskar. Men det gör också riskerna för fusk och fel när ersättningen kommer att utgå från registerbaserade inkomstuppgifter. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens senaste rapport om felaktiga utbetalningar från arbetslöshetsförsäkringen visar att fel motsvarande 218 miljoner skattekrönor upptäcktes 2023. Det är ungefär 1,5 procent av de totala utbetalningarna. Inspektionen uppskattar att man upptäcker 2 felaktigt utbetalda kronor per krona som läggs på kontroll. Det får sägas vara en god investering.

Reformeringen vi nu diskuterar gör kvalificeringens koppling till arbete och medlemskap i en a-kassa mer begriplig för den som är medlem och som söker a-kassa. Hur många ersättningsdagar a-kassan betalas ut för kommer att bero på antalet arbetade dagar med en inkomst över 11 000 kronor, och hur hög a-kassan blir beror på längden av medlemskapet i a-kassan.

Om man har både arbetat och varit medlem i en a-kassa i tolv månader eller mer får man den maximala nivån: 300 dagar med 80 procent av lönen under taket. När ersättningsdagarna är slut eller om man inte kvalificerar sig för a-kassa får man i stället aktivitetsstöd; jag ska återkomma till det. Antalet karensdagar förblir två. Det är ett välavvägt förslag.

Fru talman! Drivkrafterna att lämna arbetslöshet för arbete stärks med vår reformering. I dag minskar a-kassan i regel med 10 procentenheter efter 200 dagar och därefter med 5 procentenheter efter ytterligare 100 dagar. Det beslut som vi ska fatta i morgon innebär starkare drivkrafter genom en brantare avtrappning. Förslaget är att a-kassan sänks med 10 procentenheter efter 100 dagar och därefter med 5 procentenheter per 100 dagar. A-kassan upphör efter 300 dagar.

I dag har personer med barn a-kassa i 150 dagar extra. Det avskaffas genom denna reformering. Det är särskilt viktigt att föräldrar återgår i arbete, så att alla barn ser sina föräldrar gå till jobbet under uppväxten. Därför är det en viktig del av denna reformering.

I dag kan de som kvalificerar sig för arbetslöshetsersättningen få 20 000 kronor i månaden från dag 101 och fortsätta på den nivån i år efter år. Det påminner närmast om en medborgarlön för arbetslösa. Nu är det slut med det. Vår reformering innebär en avtrappning med 5 procentenheter per 100 dagar även i aktivitetsstödet. Det är en av de viktigaste delarna i reformeringen.

Bidrag till arbetslösa ska alltid vara förenade med tydliga incitament för att skaffa jobb och krav på att anstränga sig för att söka lediga jobb och utbilda sig för att kunna ta nya jobb.

Fru talman! Reformeringen av arbetslöshetsförsäkringen är ett styrkebesked för den moderatledda regeringen, inte minst eftersom Tidöavtalet bara innehåller en överenskommelse om att de nivåer som gällde i a-kassan under pandemin ska gälla tills vidare. Trots att det bara var det som fanns med i Tidöavtalet har vi nu kommit överens med Sverigedemokraterna om en reformering som också innehåller stärkta drivkrafter för arbete och en väsentlig förstärkning av arbetslinjen. Det är ett styrkebesked för samarbetet.

När vi beslutade om försämringarna av a-kassan tidigare under mandatperioden lovade jag bland andra ledamoten Cato i Centerpartiet att arbetslinjen kommer att förstärkas med andra reformer – var så god!

En dag som denna blir sprickan i Socialdemokraternas regeringsunderlag extra tydlig. Sprickan får närmast Grand Canyon att framstå som ett pittoreskt inslag i landskapet. Centerpartiet vill sänka a-kassan väsentligt. Vänsterpartiet vill som vanligt ha mer åt alla alltid. Miljöpartiet vill slopa nedtrappningen. Hur ska de egentligen ha det på vänstersidan? Det är inte tydligt. Och hur förhandlingarna ska kunna gå till för att något av partierna ska komma i närheten av vad de vill är inte uppenbart.

Fru talman! Alla utan jobb ska söka jobb, lära sig nya jobb och ta lediga jobb. Ni kanske tycker att jag låter lite jobbig nu. Men vänta bara! Vårt tjtat om jobben har bara börjat.

Jobb är hopp – om kollegor, om lön och om semester. Jobb är att resa sig ur svårigheter, stå på sina egna ben, växa av egen kraft och bli sitt bästa jag. Jobb är ansvar. Vårt samhälle byggs med människors slit, flit och tillit till varandra. Jag kan fortsätta hur länge som helst. Men ni vet redan vad jag tycker; Sverige jobbar när Sverige är som bäst.

Därför är arbetslinjen min ideologi. Därför kan arbetslinjen bli den lägereld som ersätter splittring med samling för Sverige. Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag för minskad byråkrati för arbetslösa, arbetsgivare och a-kassorna, för minskad risk för fusk och fel med skattebetalarnas pengar och för stärkta drivkrafter för arbete i hela arbetslöshetsförsäkringen.

(Applåder)

Anf. 24 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Fru talman! Det är ett väldigt fint ode till arbetet, eller vad man ska kalla det, som ledamoten levererar. Det är naturligtvis jättefint när människor arbetar. Det är inte för inte man kommer från den rörelse man gör.

Men det är ändå märkligt att det skärs ned på nästan alla sätt som man kan stötta, hjälpa och få människor i arbete. Det handlar om utbildningar, om Arbetsförmedlingen och om andra stödtjänster. I stället ska arbetslin-

jen leverera människor i arbete genom att de får lägre ersättningar och sämre möjligheter att leva sitt liv när de blir arbetslösa.

Jag förstår att detta kommer från den människosyn man egentligen har. Den kan man ju inte släta över genom att prata väl om arbete. Frågan är egentligen: Hur tycker ni att arbetslinjen går? Varför är det alltid människors trygghet och människors liv som ska offras och deras utsatthet som ska bli högre för att de ska ta arbete? Det finns inte särskilt mycket som stöder tesen att detta är orsakerna till att folk inte tar ett jobb eller kommer i arbete.

Vi vet att det finns en enorm klyfta mellan behoven av utbildad arbetskraft och den utbildning som människor har. Där borde väl fokus ligga i arbetslinjen? Nu har ni sparat 1 ½ miljard på a-kassareformen. Vart ska ni skicka pengarna? Ska ni skicka dem rakt in i utbildningssystemet, eller kommer de snarare att gå till skattesänkningar för dem som inte förlorar jobbet och för dem som tjänar bra med pengar ändå?

Anf. 25 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Fru talman! Socialdemokraterna ställer ett par frågor om människosynen i detta. Det stämmer alldeles utmärkt att vi genomför den här reformeringen på grund av vår människosyn. Vi är övertygade om att ingen människa är oduglig. Vi vet att med rätt stöd och hjälp kan alla människor komma till sin rätt på arbetsmarknaden.

Vi tar samhällets ansvar på största allvar. Det handlar om att vi ska se till att arbetslöshetsersättningen, a-kassan och hela arbetsmarknadspolitiken aldrig ger upp för att den som har blivit arbetslös ska kunna komma tillbaka till arbete. Vi vet att drivkrafter för arbete spelar roll. Vi vet att det spelar roll att det lönar sig att arbeta. Vi vill att föräldrar som har hamnat utanför ska komma tillbaka till jobb och inte glömmas eller gömmas i utanförskap.

Socialdemokraterna är världsmästare på att gömma undan människor i utanförskap, att glömma människor i utsatta områden och att aldrig fråga dem som har blivit arbetslösa om de vill komma tillbaka till arbete. Man förtidspensionerade hundratusentals människor när man hade regeringsmakten. Man höjer skatten för dem som arbetar. Det finns alltid ett bidrag att höja för dem som inte arbetar.

Det är inte vår politik, för vi tror på arbete. Det är vår människosyn. Det är vår samhällssyn. Det hade varit önskvärt om också det gamla arbetarpartiet hittade hem till den.

(Applåder)

Anf. 26 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Fru talman! Det är uppenbart att ledamoten lever kvar under allianstiden, med sådant som Sverige jobbar, arbetslinjen och allt vad det nu är. Verkligheten är ju den att det inte är lägre ersättningar som får människor i arbete.

Ledamoten nämnde utanförskap. De flesta människor som är i utanförskap har ju inte ens kvalificerat sig in till a-kassan. Där behöver man lägga mer resurser och se till att människor kommer från utanförskap in i samhället. Det kan man göra med flera olika metoder, men man kan inte göra det genom att sänka a-kassan för människor som har jobbat ett helt yrkesliv, gjort rätt för sig och varit en produktiv del av samhället men sedan

blivit arbetslösa och riskerar att få se sitt liv slås i spillror. Det är inte vägen framåt.

Människor har enorma drivkrafter till arbete. Det behöver inte vara så att man också klämmer åt dem ekonomiskt när de hamnar i en situation som de själva inte har orkestrerat utan som drabbar dem på grund av omständigheter som kommer utifrån. Det är ju kärnan i den människosyn som svensk höger återigen verkar ha grävt upp, där människor ska sättas åt där för att de drabbas av olycka i arbetslivet och blir av med jobbet. Det är inte den människosyn jag har.

Människor vill arbeta och kan arbeta. De kan också få den möjligheten om vi stöttar lite. Kortare utbildningar är ett betydligt bättre steg för folk till arbete än sänkta ersättningar när de ändå inte har det som krävs för att få de jobb som finns tillgängliga för tillfället.

(Applåder)

Anf. 27 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Fru talman! Den reformering vi nu genomför innebär att fler personer, uppskattningsvis 35 000 fler, kommer att omfattas av arbetslöshetsersättningen. Genom att vi nu också inför avtrappning i hela arbetslöshetsersättningen betyder det att fler personer kommer att omfattas av drivkrafter för arbete som tidigare fanns i ersättningssystem som saknar drivkrafter för arbete, exempelvis försörjningsstöd. Det kommer att stärka arbetslinjen för fler personer.

Ledamoten Lundqvist nämner behovet av utbildningsinsatser. Låt mig göra ett par nedslag i detta. Vår regering utökar platserna inom yrkesvux. Vi utökar yrkeshögskolan. Vi har i regleringsbrev tydliggjort att Arbetsförmedlingen ska prioritera arbetsmarknadsutbildningen. Vi gör väsentliga insatser för att arbetslösa utan utbildning ska utbilda sig till arbete. Men det är inte bara en resursfråga.

Under Socialdemokraternas tid i regering accepterade man att var tredje yrkesvuxplats stod tom även om den var fullt finansierad. Man accepterade att bara var tredje person som av Arbetsförmedlingen anvisades till en arbetsmarknadsutbildning eller reguljär utbildning i utbildningssystemet skrev in sig på den. Det accepterar inte vi.

Därför skärper vi nu instruktionerna till Arbetsförmedlingen. Därför kommer vi att se till att skyldigheten att utbilda sig till arbete för den som är arbetslös för att den saknar utbildning blir tydligare. Man ska inte kunna leva på andra människor om skälet till att man själv inte har ett arbete är att man saknar utbildning och inte ens anstränger sig för att utbilda sig. Det är slut med den slappa politiken. Det blir tack vare vårt maktskifte en ny politik som kommer att se till att Sverige jobbar.

(Applåder)

Anf. 28 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Det var stora ord om arbetslinjen från Oliver Rosengren. Han sa: Var så god, ledamoten Cato, här kommer arbetslinjen! Men det borde nog ha varit ett tack i stället.

Detta är den första reform som Tidöregeringen presenterar när det gäller arbetslinjen. Då är det en genom januariavtalet tillsatt utredning som man levererar. Det var Centerpartiet som drev igenom att det kom på plats

Prot. 2023/24:134
17 juni

*En arbetslöshets-
försäkring baserad
på inkomster*

en utredning om förändrad arbetslöshetsförsäkring. Var så god, Oliver Rosengren!

Vi är överens om arbetslinjen. Det saknas dock en förklaring i ledamotens anförande. Det är två frågor jag vill ha svar på. För det första: Är det höjda taket en kompromiss, eller har Moderaterna svängt? För det andra: Hur bidrar det höjda taket till arbetslinjen? Om arbetslinjen är en ideologi borde man ju inte kunna kompromissa bort den.

Anf. 29 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Fru talman! Man får med jämna mellanrum intrycket att centerpartistiska riksdagsledamöter gjorde en reboot när januariavtalet slöts. Man kan dra den slutsatsen av en hel del saker som kommer från partiet.

Jag vill ändå påminna ledamoten Cato om att Moderaterna har tyckt att avtrappningen ska komma tidigare, att avtrappningen ska göras brantare och att det ska finnas drivkrafter för arbete även i aktivitetsstödet – antagligen längre än vad både jag och du ens har varit medlem i något av våra respektive partier, eller kanske till och med någon annan i rummet. Detta har vi alltid tyckt. Det är alltså inte något som är resultatet av en utredning från januariavtalet, även om det är bra att ni tillsätter utredningar som vi sedan kan tillvarata och i detta fall med en skicklig utredare, som dessutom har blivit ny generaldirektör för Arbetsförmedlingen.

Sedan var det frågan om att höja taket. Det är väl ingen hemlighet att vi inte har velat höja taket. Det är ingen hemlighet att den samlade empirin pekar på att höjningarna av taket bidrar till en högre arbetslöshet. De samlade effekterna av reformen kommer att innebära färre arbetslösa. Nivån på avtrappningen spelar en större roll än nivån på taket, av bland annat de skäl som har tagits upp av tidigare talare, nämligen att relativt få når taknivåerna.

Det är dessutom i linje med tillgänglig evidens att det inte är så skadligt att ha en något högre initial nivå av en arbetslöshetsförsäkring eftersom den bidrar till matchning på arbetsmarknaden, men det relevanta är att det blir en tydlig avtrappning så att drivkrafterna för att förkorta sin egen arbetslöshetstid blir så tydliga som möjligt. Det är därför som reformeringen sammantaget är väl avvägd och kommer att bidra till ökad funktionsduglighet och stärkt arbetslinje.

Anf. 30 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Jag tackar för det konkreta svaret!

På onsdag avslutar vi ett andra riksmöte i Sveriges riksdag. Vi har då genomfört nästan halva den här mandatperioden. Men den här regeringen har levererat en enda stor proposition på arbetsmarknadsområdet, och det är den vi diskuterar i dag. Ja, propositionen stärker delvis arbetslinjen, men den bidrar också till att delvis försämra arbetslinjen med höjt tak i a-kassan.

Man kan inte direkt säga att det finns en arbetslinje på Arbetsmarknadsdepartementet när det gäller att presentera stora reformer. Jag har tidigare sagt i talarstolen att till och med Statsrådsberedningen har haft fler propositioner än Arbetsmarknadsdepartementet under det här året.

Min fråga till ledamoten blir följande: När kommer övriga reformer på plats för att stärka arbetslinjen? Morgonagens beslut blir någon form av ett steg framåt och ett steg tillbaka, det vill säga att vi står still.

Anf. 31 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Fru talman! Jonny Cato har varit ledamot i arbetsmarknadsutskottet en längre tid, och han känner därför såklart till att arbetsmarknadspolitiken, eller jobbpolitiken, inte enbart finns i arbetsmarknadsutskottet. Att därför tänka sig att det är Arbetsmarknadsdepartementet eller arbetsmarknadsutskottet som ska bära hela jobbpolitiken är i strid med riksdagens regelverk för utskottens ansvarsområden och regeringsdepartementens ansvarsfördelning. De kanske viktigaste delarna av arbetslinjen har årligen genomförts av regeringen i och med förstärkningar av jobbskatteavdraget, men det är kanske för Centerpartiet inte längre arbetsmarknadspolitik. Det är kanske inte fråga om arbetslinjen att se till att det lönar sig mer att arbeta.

Att utöka resurserna och förstärka yrkesutbildningen är kanske inte heller arbetslinjen för Centerpartiet längre. Vi har tagit krafttag mot fusk så att det är de som är berättigade till bidrag som ska få bidrag, inte bedragare. Det kanske inte längre är arbetslinjen att se till att transfereringar går till dem som faktiskt behöver bidragen.

Vi har skärpt direktiven till Arbetsförmedlingen, tillsatt en ny generaldirektör, bytt ut hela styrelsen och skärpt tilldelningen av medlen för inspektionsmyndigheten att följa upp Arbetsförmedlingens arbete. Är inte heller det arbetslinjen?

Vi vräker på en arbetslinje, men Centerpartiet vill ha propositioner i arbetsmarknadsutskottet. Ja, här kommer en, och det kommer garanterat fler, men det avgörande här är att arbetslinjen stärks del för del. I dag diskuterar vi en reformering som inte heller jag trodde att vi skulle lyckas få på plats den här mandatperioden eftersom den inte ingick i Tidöavtalet.

Men Tidöavtalet är starkare än vad Centerpartiet har lyckats med i sina samarbeten. Därför finns reformen på plats.
(Applåder)

Anf. 32 CICZIE WEIDBY (V) replik:

Fru talman! Först tänkte jag inte ta replik eftersom det är så uppenbart att Vänsterpartiet och Moderaterna står så milsvitt från varandra. Men jag måste ändå poängtera hur anmärkningsvärt det är att Moderaterna har ett så otroligt högt tonläge i att verkligen markera hur mycket man föraktar personer som är arbetslösa och vilken cynisk ton man har om människor över huvud taget.

Jag hävdar att de allra flesta verkligen vill arbeta. Jag vet inte om Oliver Rosengren har varit arbetslös i sitt liv, vilka anställningar han har haft och vad som har hänt emellan. Om han har varit arbetslös vet han också att man vill ingenting hellre ha än ett nytt jobb. A-kassan ger inte alls någon tillvaro bland rosa moln, utan man vill absolut gå tillbaka till ett fast arbete.

Låt oss titta på politiken som råder i Sverige nu, det vill säga försämringar i arbetsrätten, lättare att säga upp och så vidare. Det måste matchas med andra försäkringssystem. I andra nordiska länder, till exempel Danmark, pratar man om flexibilitet och security, det vill säga flexicurity. Då kan man inte försämla i alla system samtidigt, utan då måste det finnas en

Prot. 2023/24:134
17 juni

*En arbetslöshets-
försäkring baserad
på inkomster*

stark a-kassa som gör att människor kan gå mellan jobb utan att förlora på det.

Den här hungriga-vargar-jagar-bäst-politiken är lite cynisk. Var är arbetsmarknadspolitik?

Anf. 33 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Fru talman! Det här handlar om att människor som är arbetslösa ska få stöd att komma tillbaka till arbete. Det är precis som ledamoten Weidby säger, nämligen att de flesta människor vill arbeta. Tyvärr har en rad olika ekonomiska system skapat en situation där det finns människor som blir fast i bidragssystem och andra ersättningar. Reformeringen handlar om att vi inte vill att bidrag och andra ersättningar ska hindra människors drivkrafter för arbete att ta dem tillbaka till jobb. Därför stärker vi drivkrafterna för att arbeta.

Om det inte hade funnits något sådant, om allt detta hade varit som ledamoten Weidbys kollega sa tidigare, hittepå, vad är det då som gör att när man i svensk och internationell forskning mäter effekter av exempelvis aktivitetskrav eller avtrappning i ersättning ökar andelen som går till arbete? Om detta inte fanns, om ekonomiska drivkrafter inte spelade roll, varför blir det så?

Jag skulle verkligen vilja att Vänsterpartiets Ciczie Weidby förklarar vad Vänsterpartiet grundar sin politik kring arbetslöshetsförsäkringen på. Det kan uppenbarligen inte vara tillgänglig kunskap om arbetsutbud och hur människor betar sig på arbetsmarknaden. Då hade man landat i andra och mer balanserade slutsatser där man inte tror att den som vill stärka drivkrafterna att arbeta ser ned på arbetslösa utan tvärtom förstår att det handlar om tro och hopp i fråga om människors vilja att arbeta och om system som håller dem tillbaka. Det är vad vår politik grundar sig i.

Anf. 34 CICZIE WEIDBY (V) replik:

Fru talman! När man säger "Det finns alltid några som ..." och "Betänk att det här och det här finns" är det lite som att säga att man får knäcka ett par ägg om det ska bli en riktigt bra omelett. Den politiken är inte och kommer aldrig att vara Vänsterpartiets politik. Vi vill ha en social trygghet som gäller för alla, alldeles oavsett allting annat. Det är och kommer att vara vår politik.

Arbetslöshetsförsäkringen är just en försäkring. Den kommer ur att jag betalar varje månad för att hjälpa den av mina kamrater som blir arbetslös – och vice versa. Det är alltså en solidaritetshandling. Jag förstår att det är svårt för moderater att förstå sådana saker som solidaritet.

Jag hörde tidigare Oliver Rosengren raljera över att Vänsterpartiet säger: "Mer åt alla, alltid!" Vänsterpartiets politik skulle kunna vara detta, men den är också "Av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov" – till skillnad från Moderaterna, som alltid tycker: "Mer åt dem som redan har, och de som inte har ska fortsatt ha det dåligt!"

Jag har inte fått svar på min första fråga, så återigen: När man nu genomför dessa förändringar och vill blåsa på människor blir frågan hur man gör det. Hur ska människor kompetensutvecklas mellan två olika jobb om det inte finns en ordentlig, bra arbetsmarknadspolitik som faktiskt får människor i sysselsättning? Man kan inte bara rycka undan mattan för människor; man måste också ge ett alternativ.

Fru talman! Arbetsmarknadspolitiken förstärks ju i alla väsentliga delar.

Den som är arbetslös och saknar en utbildning kan mer eller mindre vilken dag som helst gå en utbildning. Det finns tomma platser; var tredje – fullt finansierade – plats inom yrkesvux är exempelvis tom. Arbetsförmedlingen har fått i uppdrag att prioritera arbetsmarknadsutbildning, för nivåerna är alldeles för låga.

Arbetsmarknadspolitiken är alltså på plats eftersom det kanske största skälet, bland annat enligt Finanspolitiska rådets senaste rapport, till att arbetslösheten i Sverige är högre än den borde och hade kunnat vara är brist på utbildning till arbete – att för många arbetslösa utan utbildning inte utbildar sig till arbete. Det ändrar vi på nu.

Det är synd att Vänsterpartiet hellre ser till att höja ersättningarna för dem som inte arbetar än förbättrar stöden för dem som inte arbetar. Då hade fler människor kunnat vara med och bidra, och då hade vi kunnat hålla ihop Sverige bättre.

Jag skulle vilja avrunda det här replikskiftet med att säga att detta verkar vara kontentan i hur vi skiljer oss åt inte bara i synen på politikens möjligheter utan också i tron på människan. Vi är övertygade om att den som är arbetslös kan sluta vara arbetslös – att den som är arbetslös kan ta sig till arbete med ett fungerande stöd från samhället och med egen ansträngning. Vänsterpartiet vill öka ersättningarna och se till att drivkrafterna minskar. Man vill avskaffa avtrappningen, för man verkar inte tro att det spelar någon roll för den enskilde hur samhällets system runt den som är arbetslös ser ut – hur drivkrafter och stöd ser ut.

Vi är tvärtom övertygade och vill använda alla redskap vi kan inom arbetsmarknadspolitiken och den ekonomiska politiken för att så få som möjligt ska lida av arbetslöshet. Därför för vi den här politiken.

Fru talman! I det gamla bondesamhället var arbetslöshet en helt okänd företeelse. Det fanns arbete åt alla, och det var andra problem som gjorde tillvaron osäker, som missväxt, torka, sjukdomar, olyckshändelser och krig.

Arbetslösheten kom först med skapandet av industrier, när människor faktiskt blev anställda. Även om lönerna var låga innebar en anställning ändå pengar till mat, boende och kläder. Men när anställningen upphörde och arbetaren blev arbetslös försvann också den ekonomiska tryggheten.

Det fanns en fattigvård, men kraven för att kunna få hjälp var väldigt hårda, och ersättningen – om man över huvud taget fick någon, som sagt – var minimal. Att tvingas gå till fattigvården upplevdes av många som väldigt förnedrande. För att stärka sin ställning gentemot arbetsköparna började de anställda runt om i Europa därför att bilda fackföreningar.

I takt med att man började organisera sig på det viset föddes också idén att starta egna arbetslöshetskassor, som såklart finansierades av medlemmarna och där den arbetslöse kunde få hjälp. Tanken var en väldigt enkel typ av solidaritet: Alla som arbetar lägger en slant varje månad för att kunna hjälpa den som för tillfället inte har någon försörjning, så att denne inte behöver gå från hus och hem mellan jobben.

Fru talman! Enligt regeringen behöver arbetslöshetsförsäkringen förändras. Rätten till a-kassa och storleken på ersättningen bör, enligt regeringen, baseras på inkomster i stället för arbetad tid. Enligt regeringen behöver arbetslöshetsförsäkringen på ett bättre sätt än i dag bidra till omställning mellan arbeten vid arbetslöshet. Enligt regeringen syftar propositionen till att skapa en tydligare omställningsförsäkring som stärker arbetslinjen – det har vi hört tidigare – och minskar risken för fusk samtidigt som den administrativa bördan minskar.

Fru talman! Den enda av regeringens uppfattningar som Vänsterpartiet delar är den att arbetslöshetsförsäkringen behöver förändras. Fler löntagare behöver omfattas av försäkringen, en högre andel av de arbetslösa behöver få 80 procent av sin tidigare lön i ersättning, ersättningsnivåerna behöver höjas och indexeras och den successiva nedtrappningen av ersättningen bör slopas.

Fru talman! Vänsterpartiet anser, precis som LO, att en inkomstbaserad a-kassa med ett inkomstvillkor är helt fel väg att gå. Ett inkomstvillkor skapar nämligen per definition en inbyggd orättvisa eftersom löntagare med högre lön kvalificerar sig till a-kassan snabbare än löntagare med lägre lön. Till exempel kommer en löntagare med en lön på 30 000 kronor per månad bara att behöva jobba i fyra månader medan någon som bara har 20 000 kommer att behöva arbeta i sex månader för att uppnå samma resultat. Det är varken rimligt eller rättvist.

Fördelen med ett arbetsvillkor är dessutom att det är mer kopplat till arbetsmarknadsförankring, vilket bör vara en av förutsättningarna för att få arbetslöshetsersättning. Arbete är nämligen inte samma sak som inkomst, utan arbete är de arbetsuppgifter som utförs under en viss tid. En person som är arbetslös under en tid arbetar inte men söker jobb. Få arbetade timmar med hög timlön bör inte betraktas som en högre grad av arbetsmarknadsförankring än en låg timlön.

Ett av skälen till att regeringen vill ha en inkomstbaserad a-kassa är att det ska förenkla handläggningen, öka förutsebarheten, motverka felaktiga utbetalningar, minska den administrativa bördan och så vidare. Man menar också att den reform om arbetsgivardeklarationer på individnivå som genomfördes för ett antal år sedan ger möjlighet att på ett bra sätt få tillgång till uppgifter om en persons inkomster.

Det är bra att använda arbetsgivardeklarationerna eftersom det ökar transparensen, minskar risken för fusk och lättar på den administrativa bördan. Vänsterpartiet menar dock – precis som LO, för övrigt – att arbetstiden bör inkluderas i deklarationen och att uppgifter om arbetstid och arbetsinkomster bör hänföras till den kalendermånad då arbetet för inkomsten utfördes. Det skulle då vara fullt möjligt att använda arbetsgivardeklarationen som grund och därmed som sagt minska den administrativa bördan, samtidigt som det mer rättvisa och praktiska arbetsvillkoret kan fortsätta att vara grunden i arbetslöshetsförsäkringen.

Ett annat skäl regeringen har för att övergå till en inkomstbaserad arbetslöshetsförsäkring är att försäkringen förväntas leda till att fler kvalificerar sig för a-kassa. Samtidigt kan vi konstatera att den utredning som ligger till grund för propositionen har beräknat att täckningsgraden bland arbetslösa endast kommer att öka från 40 till 47 procent om man övergår från dagens villkor till dessa. Alltså kommer en majoritet av de arbetslösa även fortsättningsvis att stå utanför ersättningssystemet. Detta kan jäm-

föras med år 2000, då omkring 80 procent av de arbetslösa hade en inkomstbaserad arbetslöshetsersättning eller aktivitetsstöd med arbetsvillkor som grund.

Om regeringen på allvar vill att fler ska omfattas av ersättningen finns det helt andra vägar att tillgå. Dessa kan man läsa om i LO:s remissyttrande, där det också finns fler förslag. Det är bara att läsa in sig på dem.

Fru talman! Vänsterpartiet är, i likhet med LO, TCO och Saco, starkt kritiskt till regeringens förslag om en så mycket tydligare nedtrappning av ersättningsnivåerna.

För det första saknas det tydligt stöd i forskningen för att nedtrappningen faktiskt leder till kortare tid i arbetslöshet. För det andra är en nedtrappning inte nödvändig av incitamentsskäl eftersom det via Arbetsförmedlingen finns befintliga kontroll- och sanktionssystem för att säkerställa att de sökande vidtar de åtgärder som krävs för att ställa om till ett nytt arbete. För det tredje leder den föreslagna nedtrappningen till ett alltför lågt inkomstskydd och i förlängningen också en press nedåt på lönerna. Det kan Vänsterpartiet aldrig acceptera. Vänsterpartiet anser, i likhet med flera fackförbund, att ersättningsnivån bör vara 80 procent under hela ersättningsperioden samt under hela den period man uppbär aktivitetsstöd.

Fru talman! Att, som regeringen föreslår, kraftigt försämra a-kassan pressar inte ned arbetslösheten. Arbetslöshet bekämpas genom en ekonomisk politik för full sysselsättning, genom investeringar som ger jobb och genom en aktiv arbetsmarknadspolitik som rustar de arbetslösa att ta de jobb som finns och de nya jobb som växer fram.

Det faktum att regeringen inte bedriver denna ekonomiska politik, inte genomför de stora investeringar som ger jobb och inte heller tydligt bedriver en aktiv arbetsmarknadspolitik värd namnet innebär att regeringen fransäger sig ansvaret för att pressa ned arbetslösheten. I stället lägger regeringen ansvaret på individen. Det är djupt cyniskt och ovärdigt ett välfärdsland som Sverige.

Att sänkt a-kassa skulle leda till lägre arbetslöshet utgår från en nationalekonomisk teori där minskad ersättning alltid leder till att arbetslösa accepterar en lägre lön när de söker jobb. Det är inte positivt för vare sig ekonomin eller arbetslösheten, vilket modern arbetsmarknadsforskning visar. Snarare skadar det produktivitetens utvecklingen och riskerar att få långsiktigt negativa konsekvenser på sysselsättningen.

Fru talman! Givet de stora försämringar som regeringens förslag innebär kan Vänsterpartiet inte ställa sig bakom propositionen. Jag yrkar därför bifall till reservation 1, som innebär avslag.

Fru talman! Arbetslöshetsförsäkringen måste förändras för att fler löntagare ska omfattas och känna ekonomisk trygghet vid arbetslöshet. Det är viktigt att arbetslöshetsförsäkringen omfattar en majoritet av löntagarna och att en majoritet av löntagarna kan få en ersättning som grundar sig på den faktiska tidigare inkomsten.

Vänsterpartiets mål är att 80 procent av löntagarna ska få 80 procent av sin tidigare lön vid arbetslöshet. Vi vill därför höja den högsta dagpenningen och grundbeloppet, indexera ersättningsbeloppen till löneutvecklingen och höja ersättningsnivån till 80 procent för hela ersättningsperioden samt för tid med aktivitetsstöd.

Prot. 2023/24:134
17 juni

*En arbetslöshets-
försäkring baserad
på inkomster*

Rätten till arbetslöshetsersättning ska baseras på arbetad tid. Den som ansöker om arbetslöshetsersättning ska uppfylla ett arbetsvillkor. Arbetsvillkoret ska utformas på ett sätt som gör att en majoritet av löntagarna kvalificerar sig för detta. Tid med graviditetspenning, föräldrapenning, sjukpenning, rehabiliteringspenning, smittbärrarpenning, närståendepenning och sjuklön bör räknas in i arbetstiden de månader som inte är överhoppbara. Dessutom bör det vara den underliggande lönen, inte den tillfälliga ersättningen, som ligger till grund för arbetslöshetsersättningen när denna tid räknas in i arbetstiden.

Utöver detta bör arbetssökande med barn under 18 år även framgent ges möjlighet till en förlängning av ersättningsperioden med 150 dagar. Därtill bör den så kallade 100-dagarsregeln, det vill säga att den arbetssökande ges möjlighet att söka jobb inom sitt yrkesområde under de första 100 dagarna, återinföras.

Fru talman! Med dessa förslag till förändringar yrkar jag även bifall till reservation 3.

Slutligen vill jag tacka arbetsmarknadsutskottets personal, kammarkansliet och såklart AU:s alla förträffliga och fina ledamöter för ett väl genomfört riksmöte. Jag hoppas på och önskar alla en riktigt trevlig och somrig sommar.

Anf. 37 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Fru talman! Jag hade egentligen inte tänkt begära replik, men jag kunde inte hålla mig ifrån att ställa ett par frågor om människosynen.

I anförandet av ledamoten Weidby från Vänsterpartiet beskrivs den cynism som Vänsterpartiet menar att det är att tycka att den som är arbetslös också har ett eget ansvar för att komma tillbaka till arbete. Moderaternas uppfattning är att samhället har ett ansvar, och den enskilde har ett ansvar. De två delarna gemensamt blir insatserna för att komma tillbaka till arbete.

Därför skulle jag vilja att Ciczie Weidby utvecklar något om vad det egentligen är som ska ersätta individens eget jobbsökande och individens eget sökande efter en utbildning. Om man erbjuder en utbildning och är arbetslös för att man saknar en utbildning, ska man då inte ta denna utbildning utan kunna fortsätta i arbetslöshet hur länge som helst utan att utbilda sig för att kunna ta ett ledigt jobb? Ska man inte ha några krav på sig som enskild att söka lediga jobb?

Det var inte så arbetslöshetskassorna kom till. Det var människor som försäkrade varandra och samtidigt hade förväntningar på varandra att anstränga sig för att komma tillbaka till arbete.

Jag skulle vilja att ledamoten Weidby utvecklar vad det är som är cyniskt med de här kraven, om nu Vänsterpartiet över huvud taget står bakom att det ska finnas några som helst förväntningar på den enskilde.

Anf. 38 CICZIE WEIDBY (V) replik:

Fru talman! Tack så jättemycket, Oliver Rosengren, för att du begärde replik på mitt anförande så att jag får möjlighet att säga att Vänsterpartiet inte är ett parti som säger att man inte behöver göra någonting och att det inte finns några som helst krav! Så har det såklart aldrig varit.

Vi menar att det är rimligt att ersättningen inte bara ska vara okej de första 100 dagarna. Det är alltså tre månader, och det är inte en jättelång tid. Allt beror mycket på vilken typ av bransch man är i och vilket annat jobb man kan ta.

Inte någonstans i mitt anförande säger jag att det inte finns olika typer av rekvisit som man ska uppfylla för att fortsatt få sin arbetslöshetsersättning. Inte någonstans säger jag att den arbetslösa kan sitta och rulla tummarna i en faslig massa dagar. Inte någonstans säger jag detta.

Det jag däremot säger är att vi ska ha en bra a-kassa eftersom det gör att människor kan fortsätta att ha den levnadsstandard de har. Det är också bra för samhället att människor inte kastas ut och behöver gå från det de har innan de kommer i nytt arbete. Jag säger också att man inte ska misstro personer för att de inte hittar ett arbete och straffa ut dem för det direkt. Det är bara detta jag har sagt i mitt anförande och som Vänsterpartiet tycker.

Anf. 39 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Fru talman! I ledamoten Weidbys anförande sa hon att det är cyniskt att överföra ansvar på den enskilde. Detta tolkade jag som att det var dåligt eftersom man tenderar att använda "cyniskt" för att beskriva något man tycker är dåligt. Men utifrån den beskrivning vi just fick är "cyniskt" kanske inte något dåligt för Vänsterpartiet eftersom det tydligen inte är så dåligt att låta den enskilde ha visst eget ansvar. Det är inte alltid helt tydligt vad Vänsterpartiet söker efter.

Jag vill dock berömma ledamoten Weidby för att vara intellektuellt hederlig. Att säga att man inte tror på drivkrafter för arbete och inte tror att incitament spelar roll och därför lägga fram förslag om att plocka bort detta ur arbetslöshetsförsäkringen är hederligt. Ni förslår 80 procent i ersättning under hela arbetslöshetsperioden, både i a-kassan, där det i dag finns en avtrappning som vi vill förstärka, och i aktivitetsstödet, där det i dag inte finns en avtrappning men där vi vill införa det. Det är hederligt. Det är mer hederligt än att som Socialdemokraterna argumentera mot incitament men ändå inte ha några förslag om att plocka bort dem.

Jag frågar därför: Vad tror ledamoten Weidby om förutsättningarna för att få genomslag för sin mer hederliga politik i det regeringsalternativ ledamoten vill vara en del av?

Anf. 40 CICZIE WEIDBY (V) replik:

Fru talman! Det är jätteförvirrande, för jag vet inte om det var en komplimang eller inte. Jag har svårt att uppfatta om "hederlig" är bra eller inte när vi nu pratar om olika ord och vad "cynisk" och "hederlig" är.

Oliver Rosengren beskrev vår politik som allt åt alla. Vi menar att alla individer har ett ansvar men att alla också har ett ansvar att se till att alla i samhället har det bra. Det är socialism, och det är fint att alltid se till att höja golvet och inte bara ge till dem som redan har mest.

Att försämra a-kassan så här mycket slår otroligt hårt mot jättemånga av dem i min gamla bransch, inom handel, hotell och restaurang och så vidare. De kämpar redan för att få en heltidsersättning och riskerar nu att snabbt bli utblottade.

När det gäller hederligheten försöker jag komma på något att säga om Socialdemokraterna, men det får jag återkomma till. Jag har bara 20 sekunder på mig, och det är alldeles för kort tid. Men jag tackar för dina frågor och för möjligheten att prata om Vänsterpartiets politik: åt alla efter behov och av var och en efter förmåga.

Anf. 41 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Jag har i en tidigare debatt tagit upp att den första dokumentationen av någon form av överföring från en tid till en annan utifrån en sorts försäkringsmodell troligtvis är den bibliska texten om Josef och de sju goda och sju dåliga åren. Går vi vidare i historien har vi skråväsenet under medeltiden, och även om skråna i första hand skyddade mästaren skyddades därigenom hela hushållet. På 1600-talet började man bygga upp försäkringsbolag och aktiebolag för att skydda de fartyg som handlade med Kina, och genom att skydda kapitalet skyddades också alla som var beroende av kapitalet, alltså alla anställda. På 1700-talet bildades flera av de ordnar som i dag lite skämtsamt kan kallas gubbklubbar som ett försäkringssystem i en orolig tid för att kunna skapa välfärd över tid. Under 1800- och 1900-talet ser vi sedan hur arbetare sluter sig samman och försäkrar varandra för att på detta sätt skydda sig mot arbetslöshet, skador eller andra svårigheter.

Fru talman! Så till modern tid. Redan i slutet av 1990-talet tittade jag på den danska modellen med flexicurity, som innebar att man i Danmark stärkte arbetslöshetsförsäkringen samtidigt som man underlättade för företag att förändra personalstyrkan vid en eventuell lågkonjunktur. Tyvärr har vi inte klarat av att genomföra samma reformer i Sverige. Nu genomför vi dock en stor förändring avseende arbetslöshetsförsäkringen, vilket är bra.

Den nya arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring med högre ersättning i kombination med en tydlig avtrappning. Ersättningen ska baseras på inkomst. En alternativregel införs med en kortare tids ersättning, 66 dagar. Försäkringen kommer att omfatta fler och blir enklare för både företag och löntagare. Ersättningsperioden kommer att vara 300 dagar, och ersättningen börjar på 34 000. Efter 100 dagar sänks ersättningen med 10 procentenheter, och efter ytterligare 100 dagar sänks den med 5 procentenheter, vilket gör den nya arbetslöshetsförsäkringen till en omställningsförsäkring.

Fru talman! Utöver de förändringar vi beslutar om i morgon kommer regeringen även via förordningar att se över reglerna för aktivitetsstödet. För det nya aktivitetsstödet gäller att den högsta ersättningen blir 30 000 kronor, att ersättningen trappas ned med 5 procentenheter var 100:e dag, att den lägsta ersättningen per dag höjs från 223 kronor till 365 kronor och att den lägsta nivån kommer att fungera som ett golv inom aktivitetsstödet.

Dessa två reformer tillsammans innebär att vi höjer både arbetslöshetsersättningen och golvet i aktivitetsstödet, vilket syftar till att ge en ökad trygghet. I kombination med en tydlig avtrappning blir detta en omställningsförsäkring. Båda reformerna syftar till att tydliggöra att skyddet vid arbetslöshet är ett omställningsskydd där syftet är att man ska komma i jobb.

Samtidigt är det inte själva försäkringssystemet som leder till nya jobb. Försäkringssystemet syftar enbart till att ge ett relevant skydd under den tid man söker jobb. Regeringens politik för att få fler i arbete hanteras

egentligen inom andra utskott. Det är dock viktigt att påpeka att det är de åtgärderna i kombination med en fungerande försäkring som gör att vi kan skapa trygghet för alla dem som befinner sig på arbetsmarknaden.

Utöver vårt arbete i arbetsmarknadsutskottet har följande skett: samverkan mellan arbetsmarknadens parter avseende omställningsavtal, satsning på utbildning både i kommuner och via Arbetsförmedlingen, arbete med regelförenklingar för företagare, översyn av skatter och sänkning av bränslekostnader.

Fru talman! Via våra olika förslag i riksdagen strävar vi kristdemokrater efter att skapa ett väl fungerande näringsliv där fler personer känner att de vågar starta företag. Vi vill också att de som är anställda ska känna att de både har möjlighet att utvecklas på sin arbetsplats och har en fungerande trygghet om de av olika skäl måste lämna arbetsplatsen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 42 JONNY CATO (C):

Fru talman! Äntligen får vi på plats en reformerad a-kassa, en a-kassa som Centerpartiet så länge efterfrågat. Äntligen presenterar också regeringen skarpa reformer inom utskottets ansvarsområde. Det är minst sagt dags. Vi får verkligen hoppas att detta är starten på en mer aktiv arbetsmarknadspolitik från regeringen.

Fler svenskar behöver ha ett arbete att gå till. Fler svenskar behöver bidra till vår gemensamma välfärd. Ska så bli är det en bärande del av en liberal ekonomisk politik att det alltid ska löna sig att arbeta.

Den mycket höga inflationen innebär att riksnormen i försörjningsstödet, garantipensionen och ett antal andra stöd och bidrag har räknats upp mycket kraftigt, i nominella termer. Ökningarna har varit klart större än löneökningarna. Det innebär att det i dag lönar sig sämre, inom vissa trygghetssystem, att gå från bidrag till arbete. Så kan vi helt enkelt inte ha det.

Regeringen har samtidigt permanentat de högre nivåer inom arbetslöshetsförsäkringen som tillkom under pandemin och höjt arbetsgivaravgifterna kraftigt. Detta är inte en rimlig prioritering för en borgerlig regering, och det visar tydligt att det är Sverigedemokraterna som lägger kursen för arbetsmarknadspolitiken.

Centerpartiet står bakom att det grundläggande ekonomiska skyddsnätet är prisindexerat, men i tider av hög inflation ökar behovet av åtgärder som säkerställer att arbetslinjen inte undergrävs.

I förslaget om en arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomst som vi debatterar här i dag har regeringen presenterat en ny arbetslöshetsförsäkring, baserad på en utredning som Centerpartiet var med om att tillsätta inom ramen för januariavtalet. Precis som jag sa här tidigare skulle man väl kunna säga att när regeringen väl levererar arbetsmarknadspolitik är det tack vare januariavtalet.

Den nya arbetslöshetsförsäkringen kommer genom utredningens förslag att moderniseras på flera viktiga punkter, inte minst genom att arbetslöshetsförsäkringen på ett mer flexibelt sätt baseras på faktisk inkomst.

Dessutom kommer den, vilket Centerpartiet drev fram, att trappas av något snabbare än tidigare, samtidigt som den är mer generös inledningsvis – det vill säga en riktig omställningsförsäkring.

Det är bra. Men – för tyvärr finns här ett stort men – genom att permanenta de höga tak i arbetslöshetsförsäkringen som tillfälligt fanns under pandemin har regeringen gått på tvären mot vad arbetslinjen faktiskt borde innebära.

Med tanke på att de som omfattas av arbetslöshetsförsäkringen har goda möjligheter att få ett nytt jobb jämfört med andra grupper är det en mycket märklig prioritering som är kostsam i form av både högre arbetslöshet och utrymme i budgeten.

Regeringen bedömde själv, i budgetpropositionen för 2023, effekten av sin politik som följer: ”De bedömningsbara reformer i denna proposition som föreslås och aviseras för att genomföras 2023 bedöms emellertid på lång sikt minska sysselsättningen och antalet arbetade timmar, samtidigt som arbetslösheten ökar. Detta är en följd av att de negativa effekterna för sysselsättningen och arbetslösheten av att bibehålla dagens nivå på arbetslöshetsersättningen bedöms vara större än de samlade positiva effekterna av övriga reformer.”

Samtidigt har Konjunkturinstitutet riktat liknande kritik.

Inga åtgärder har genomförts av regeringen därefter för att motverka dessa effekter, och utifrån innehållet i propositionen kommer de höga beloppen inte heller nu att justeras.

Med Centerpartiets förslag kombineras ett fortsatt relativt högt lönetak med en förhållandevis snabb och symmetrisk avtrappning. Det införs också en borte tidsgräns för aktivitetsstöd på tre år. Arbetslöshetsförsäkringen blir på detta sätt en trygg omställningsförsäkring som bidrar till såväl trygghet som minskad arbetslöshet.

I kommuner och regioner runt om i landet är det nu oerhört tufft ekonomiskt. Det är tufft på riktigt. Kommuner kämpar inte bara med kvaliteten i skolor och förskolor, utan med att kunna behålla förskolor och skolor öppna. I min hemkommun har vi en stor politisk strid om huruvida vi ska kunna behålla landsbygdsskolorna öppna.

Landets regioner sliter också med ekonomin.

Antingen kan man höja skatten, eller så kan man effektivisera, prioritera och framför allt se till att öka intäkterna till välfärden. Det gör vi på ett enda sätt – genom fler arbetade timmar. Då krävs en återupprättad arbetslinje där det lönar sig mer att arbeta.

Jag yrkar bifall till reservation 4.

Anf. 43 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Fru talman! Den reformering som nu ligger på bordet för debatt och beslut är ett styrkebesked för Tidösamarbetet. I Tidöavtalet finns det egentligen bara ett förslag när det kommer till arbetslöshetsförsäkringen, och det är att de nivåer som höjdes under den socialdemokratiska regeringen ska gälla tills vidare. Trots det har regeringen och Sverigedemokraterna kommit överens om denna väl avvägda och viktiga reformering av a-kassan som innebär stärkta drivkrafter för arbete.

I Jonny Catos regeringsunderlag är synen på a-kassan att avtrappningen helt ska avskaffas i väsentliga delar av underlaget. Från Socialdemokraterna fick vi höra att taket ska höjas mycket. Då blir frågan: Vad är Jonny Catos förväntningar på förutsättningarna för Centerpartiets linje i den här kammaren?

Borde det inte i stället vara så – apropå att Jonny Cato tidigare efterfrågade ett tack – att det den här gången kanske är min tur att efterfråga ett tack? Det som regeringen har gjort är ju att samla majoritetsstöd i riksdagen för en väl avvägd reformering av a-kassan som innehåller 1 000 kronor i höjt tak men också skärpta drivkrafter för arbete.

I det underlag som Jonny Cato företräder, fru talman, vill man höja taket väsentligt mer än så och dessutom avskaffa avtrappningen i stora delar av det underlaget. Hur ser egentligen utsikterna för Centerpartiets politik ut här i kammaren om det inte vore tack vare regeringen?

Anf. 44 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Så var det debatt i Sveriges riksdag om valet 2026 – som vanligt. Det är det enda vi pratar om i arbetsmarknadsutskottet.

Jag kan stilla Oliver Rosengrens oro med att vi ser vad som händer när Centerpartiet kompromissar, förhandlar och samarbetar. Då kommer utredningen på plats vars förslag vi ska fatta beslut om här under morgondagen.

Det är alltid intressant att prata om framtiden, enligt Moderaterna. Låt oss då göra det. Vilka kompromisser om arbetslinjen kommer Moderaterna att behöva göra när Sverigedemokraterna kanske blir riksdagens näst största parti? Jag förutsätter att Magnus Persson kommer att vilja ha mer inflytande för sin arbetsmarknadspolitik om Sverigedemokraterna blir större. Kommer Magnus Persson kanske till och med att vara arbetsmarknadsminister i nästa regering – vem vet? Men om vi ska sja om framtiden är det någonstans där vi kan lägga nivån.

Jag hade alltså snarare oroat mig för mitt eget regeringsunderlag, med trollfabriker och annat, än siat om vad som eventuellt ska hända med positionen i framtiden.

Jag kan i alla fall konstatera att när Centerpartiet förhandlar och kompromissar blir det en borgerlig, liberal arbetslinje. Det blir sänkta arbetsgivaravgifter. Det blir förslag om reformering av a-kassan. Det blir en reformering av Arbetsförmedlingen. Det blir förändrade regler om LAS.

Med tanke på vad Centerpartiet åstadkom under förra mandatperioden hade jag nog varit mer orolig för mitt eget regeringsunderlag, om jag vore Oliver Rosengren.

Anf. 45 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Fru talman! Det är viktigt att bedöma förväntningarna på framtiden med hänvisning till historien. Den slutsats man kan dra av det som händer här just i dag är ju, medan Centerpartiet oroar sig för olika spöken koplade till Sverigedemokraterna som man tror att partierna i regeringen ska smittas av, att regeringen i samarbete med Sverigedemokraterna utökar jobbskatteavdraget och inför stärkta drivkrafter för arbete genom arbetslöshetsförsäkringen.

Fru talman! Det verkar till och med som att det tvärtemot vad ledamoten Cato tog upp är så att det som händer i regeringssamarbetet inte är väsentliga förskjutningar av positionen i den ekonomiska politiken hos regeringspartierna utan att Sverigedemokraterna förefaller bli något mer övertygade om delar av vår arbetslinje. Det är väl något som Centerpartiet borde välkomna om de i stället för att intressera sig för spel och mandaträkning i den här kammaren bryr sig om stödet för arbetslinjen i svensk

politik. På den sida där Centerpartiet har hamnat i svensk politik är det stödet nämligen mycket svagt och dessutom på väg att eroderas, vilket är uppenbart efter dagens debatt.

Anf. 46 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Det är något magstarkt att ställa en fråga om politiskt spel och anklaga mig för att hålla på med politiskt spel. Hela frågan grundar sig ju i vad som händer när ni ska styra tillsammans. Centerpartiet har inte ens tagit ställning i regeringsfrågan. De enda som verkar veta vad Centerpartiet tycker om den är Oliver Rosengren och Moderaterna.

Centerpartiet är en aktiv opposition, och vi driver vår politik. De enda som verkar veta vad som ska hända 2026 är Lars Beckman och andra på Twitter. Jag har inte varit med i några sådana diskussioner. Men Socialdemokraterna och Centerpartiet har klart visat att vi kan kompromissa om svåra frågor. Det gjorde vi i januariavtalet. Vi har också visat att om man har samma värderingar om människors lika rätt och värde kan man kompromissa om rätt mycket annat.

Jag ska ge ett ärligt och tydligt besked: Jag kompromissar mycket hellre om arbetsmarknadspolitik och ekonomisk politik än om människors lika rätt och värde. I det vägvalet är det alltid enkelt att veta vad Centerpartiet kommer att välja. Vi väljer mänskliga rättigheter. Vi väljer öppenhet och inkludering. Vi väljer att alla människor är lika mycket värda. Det kan jag inte kompromissa om. Men jag kan kompromissa om ekonomisk politik och arbetsmarknadspolitik. Centerpartiet har gjort det förut, och vi kommer att göra det igen.

(Applåder)

Anf. 47 CAMILLA MÅRTENSEN (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Liberalerna har under de drygt 100 år som vi som parti haft inflytande varit med och utformat det sociala skyddsnät som finns i dag. Det är vi stolta över. Alla människor ska ha frihet att forma sina egna liv. Ett stort ansvar ligger på individen att klara sin försörjning, och det fungerar i de allra flesta fall, men i de fall det inte fungerar ska stabila skyddsnät dämpa fallet. Det ska finnas skyddsnät som ger incitament att komma tillbaka så snart som möjligt igen. Det är skyddsnät som alla bidrar till och alla kan ta del av.

Fru talman! Ett led i arbetet är en ny och bättre a-kassa. A-kassan skapades i en tid där arbetsmarknaden såg annorlunda ut. Behovet av reformering är stort, inte minst för att man ska kunna ta del av digitaliseringen som skett de senaste årtiondena där uppgifter kan hämtas ur olika databaser.

I ett välfungerande a-kassasystem är det inte bara enkelt att göra rätt. Man har även en hög ersättning inledningsvis som sedan trappas ned. Ingen är betjänt av att fastna i arbetslöshet. A-kassan ska vara en tillfällig lösning mellan jobb, ingen långsiktig försörjning.

Fru talman! Mer än hälften av Sveriges arbetslösa omfattas i dag inte av arbetslöshetsförsäkringen. Ofta handlar det om att de arbetslösa inte uppfyller kraven. Dessutom finns det människor som inte vet att arbetslöshetsförsäkringen finns. Systemet är också komplext. Det slår mot samhällets svagaste grupper.

Beräkningar och prognoser i budgetpropositionen 2024 visar att reformen i sin helhet i stort sett är neutral, till skillnad från oppositionens förslag där det skiljer åtskilliga miljarder mellan Centerpartiets och Vänsterterns önskelistor. Socialdemokraterna vill inte ha lika höga incitament som vi för att ta ett jobb, vilket kan leda till kostnadsökningar på 3 miljarder. Vänsterpartiets förslag om ingen nedtrappning alls och kraftigt höjda tak skulle kunna leda till kostnadsökningar om 8,5 miljarder. Det blir onekligen en svår nöt att knäcka, för de flesta av oss här inne är ju överens om att reformering av a-kassan behövs.

Att vi i nuvarande regeringsunderlag hittat en framkomlig väg är ett styrkebesked. Propositionen om a-kassan redovisar endast konsekvenserna av lagförslagen. Nästa steg är att göra nödvändiga förordningsändringar där bland annat storleken på belopp slås fast. Konsekvensanalysen kommer därför att slutföras i samband med det förordningsarbetet.

Socialdemokraterna har uttryckt oro över jämställdhetsperspektivet. Jämställdhetsanalysen kommer att slutföras och presenteras i samband med förordningsarbetet. Storleken på beloppen bestäms där och avgör i praktiken konsekvenserna för jämställdheten eftersom dessa belopp påverkar antalet ersättningstagare, ersättningens storlek och ersättningsperiodens längd. Detta fick vi också redogjort för oss i utskottet av statssekreterarna.

Jag har fullt förtroende för att Regeringskansliets opolitiska tjänstemän har räknat på ett korrekt sätt. Jag har fullt förtroende för att regeringen, som har ekonomisk jämställdhet som ett av sina mål, kommer att lösa situationen klokt. Det gäller inte minst oss liberaler med jämställdhetsminister Brandberg i spetsen, som har fokus på frågan. Med det nya regelverket kommer fler att få ta del av tryggheten i omställningsförsäkringen. Det är bra för individen, och det är bra för Sverige.

Vi i Liberalerna tror på frihet kombinerat med socialt ansvar. En del i det sociala ansvaret är att hjälpa de allra mest utsatta i samhället och i detta fall på arbetsmarknaden. Målet är inte att fler plockar ut a-kassa. Målet är att fler omfattas av den, och det är en otroligt viktig skillnad. Samhället ska ha höga förväntningar på egenförsörjning. Reformeringen av a-kassan är en del av återupprättandet av arbetslinjen.

Som före detta arbetsgivare vet jag att det gamla systemet med a-kassekort som skulle fyllas i var krångligt och innebar onödig administration. Det bäddade för fusk. Den största förändringen – att a-kassan nu baseras på inkomst i stället för antal arbetade dagar – är en fantastisk förenkling för både arbetsgivare och arbetstagare. Det blir inga krångliga regler om arbetad tid, och dessutom blir det säkrare när antalet arbetade timmar hämtas i Skatteverkets databas. Det är utmärkt.

Det individuella ansvaret för egenförsörjning är stort, men bra och väl-informerade beslut kan endast tas om man har kunskap. Liberalerna hoppas därför på att ett rosa kuvert ska införas i Sverige. På sikt bör varje svensk i arbetsför ålder årligen få ett besked, precis som vi nu får ett pensionsbesked, där det framgår hur det ser ut för just dig om du blir av med jobbet eller om du själv väljer att säga upp dig. Det skapar en trygghet, men det gör också att fler kan ta väl underbyggda beslut om sin framtid.

Jag står här i dag, glad och stolt över de steg vi tagit mot framtidens a-kassa. Samtidigt är det ingen hemlighet att jag och Liberalerna gärna gjort mer och gått längre. Vi vill att alla ska kunna försörja sig själva. Det

är vägen till ett självständigt liv. Men att bli av med jobbet ska inte heller innebära en livskris. Därför vill jag och Liberalerna se en allmän och statlig a-kassa, men så långt kom vi inte i dessa förhandlingar. Nu får det vara gott så.

Jag önskar fru talmannen och talmanspresidiet en god sommar!

I detta anförande instämde Oliver Rosengren (M).

Anf. 48 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Fru talman! Det går inte att undvika att ta replik när ledamoten på ett rätt märkligt sätt verkar vilja släta över de lagkrav och beredningskrav vi har i Sverige. Jämställdhetsanalys är en del av lagstiftningsprocessen – det är ingenting man kan hänskjuta till senare arbete, utan det ska göras när man lägger fram nya lagförslag. Detta har dock inte gjorts.

Det är väl jättebra om man har en ambition att komma med detta i efterhand; det uppskattas naturligtvis. Men det vore också fint om man bara erkände och sa: Det här sket sig för oss. Vi gjorde inte det vi skulle, och det ber vi om ursäkt för. Det ska inte upprepas.

Detta är den linje man borde ha. Vi har till och med hört här i kammaren att Sverigedemokraterna ställer sig bakom denna ståndpunkt, även om deras representant kanske uttryckte sig lite svagare än vad jag gör.

Jag tycker inte att det är rimligt att försöka släta över detta genom att hänvisa till annat arbete som regeringen ska göra med förordningar och annat.

Anf. 49 CAMILLA MÅRTENSEN (L) replik:

Fru talman! Jag har inga problem med att säga att vi, efter att ha tittat i backspegeln, kanske skulle ha gjort en grundligare jämställdhetsanalys. Men jag kan också säga att jag kände mig helt lugn när statssekreterarna var på utskottsmötet och beskrev hur detta skulle gå till. Det var också de opolitiska tjänstemännen som beskrev att utfallet av en sådan analys beror väldigt mycket på var man hamnar i de ekonomiska ersättningsarna.

Om det lugnar ledamoten kan jag säga att jag önskar att man hade gjort en sådan analys, men nu blev det inte så. Jag framförde i mitt anförande att jag känner mig lugn när det gäller det beslut som kommer att tas framöver.

Anf. 50 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Fru talman! Återigen hamnar vi där. Ledamoten talade om ”inte tillräckligt”, eller hur hon nu uttryckte sig – jag minns inte riktigt. Det finns ju ingen analys alls; det är det som är grundproblemet. Hade det gjorts en för svag, för dålig eller för liten analys hade den i alla fall funnits där. Det gängse sättet att smita undan saker som man inte vill göra är ju att göra dem lite halvdant men ändå uppfylla minimikraven, men det har inte skett här.

Jag ser också fram emot det jobb som kommer att göras, och jag hoppas verkligen att man kommer att leverera. Men detta är ganska allvarligt. Enligt LO:s beräkningar kommer tiotusentals människor som har låga löner och deltidsanställningar att ramla ur a-kassan på grund av detta, som jag sa i mitt anförande. Det kan man inte hantera på det här viset.

Jag tycker att det är under all kritik att ens lägga fram ett förslag som får konsekvensen att människor förlorar den trygghet som a-kassan innebär. Sedan säger man att man ska återkomma till det senare och sätta lite lullull på slutet. Det finns dessutom, som sagt, ett krav på att detta ska ske.

Jag får tacka för svaret – det kommer någonting. Sedan får vi väl se vilken granskning KU kommer att göra av det här i framtiden. KU kommer säkert inte att använda samma ord som jag, men jag är övertygad om att man kommer att landa i samma slutsats.

Anf. 51 CAMILLA MÅRTENSEN (L) replik:

Fru talman! Det finns också cirka 35 000 människor som man beräknar kommer att omfattas av dessa förslag som inte omfattas i dag; det glömde ledamoten att nämna.

Även jag ser fram emot KU:s granskning av arbetet.

Anf. 52 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Jag står här i stället för vår representant i arbetsmarknadsutskottet, som tyvärr har fått förhinder i dag. Jag ska säga några ord, för jag tycker att detta ärende är så viktigt att det behövs någon form av anförande också från Miljöpartiet.

Vi har länge dragits med problem i våra trygghetssystem på arbetsmarknaden. Det gäller inte bara det som detta ärende huvudsakligen handlar om, det vill säga arbetslöshetsförsäkringen, utan också sjukförsäkringen, som har varit trasig. Det handlar framför allt om att dessa två system har lirat ihop på ett riktigt dåligt sätt.

Jag har träffat många människor – och läst ännu fler berättelser från andra människor – som har blivit sjuka, sökt sig till Försäkringskassan för att få sjukpenning och då fått veta att de inte är tillräckligt sjuka eller, ännu mer bisart, att de är sjuka på fel sätt och därför inte kan kvalificera sig för sjukpenning eller sjukersättning. Då har de blivit bollade till Arbetsförmedlingen, där de fått höra att de inte har någon arbetsförmåga och är för sjuka för att få a-kassa. De är alltså för friska för att få sjukpenning men för sjuka för att få a-kassa.

Därför har Miljöpartiet länge drivit linjen att vi ska slå ihop dessa två försäkringar till en arbetsstrygghetsförsäkring. Om vi slår ihop de två myndigheterna och försäkringarna kan vi ha samma arbetsmarknadsbegrepp och liknande ersättningsnivåer. Tjänstemännen talar då också på samma sätt till den enskilda personen. Miljöpartiet har ett förslag om detta i det här ärendet.

I övrigt tycker vi att denna proposition är positiv. Precis som vi drev på för och genomförde ganska stora positiva förändringar i sjukförsäkringen under förra mandatperioden har vi drivit på för förbättringar i arbetslöshetsförsäkringen. Därför är vi positiva.

Vi har dock en hel del synpunkter på detta ärende, och de finns med i våra reservationer. Bland annat tycker vi att nedtrappningen har blivit alldeles för brant. Vi tycker att man ska få behålla sin ersättning hela tiden; den ska inte trappas ned på det här sättet. Vi tycker också att 300 dagar ska gälla för alla – inte 100 eller 200 dagar, eller 66 dagar för vissa.

Ålderskraven har vi också synpunkter på. Vi anser att både yngre och äldre personer än vad som tillåts i propositionen ska ha rätt till arbetslöshetsförsäkring.

Här kan jag även slänga in att vi tycker att studenter som kanske tar examen och inte får ett arbete direkt ska ha tillgång till a-kassa och arbetslöshetsförsäkring. Vi tycker att studier borde kunna kvalificera människor till a-kassa.

Det gäller också en del andra grupper, till exempel arbetssökande med barn under 18 år och konstnärer. De som vistas utomlands som medföljande till biståndsarbetare behöver få förtydliganden och bättre villkor, vilket jag tycker att man har glömt. Även företagare behöver få bättre villkor.

Vi tycker att det borde ha kommit med i denna proposition och i denna lagstiftning.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 8 om den sammanslagna arbetsmarknadsmodellen.

Anf. 53 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Fru talman! Tack, Mats Berglund, för anförandet om Miljöpartiets syn på arbetslöshetsersättningen!

Jag har några frågor till dig, Mats Berglund. Du sa att ni i grunden är för detta, men i ert yrkande föreslår ni mer eller mindre att avskaffa arbetslöshetsförsäkringen så som den är konstruerad i dag, med avtrappning efter ett visst antal dagar. Ni vill avskaffa drivkrafterna för att arbeta i arbetslöshetsförsäkringen, i strid med vedertagen svensk och internationell ekonomisk forskning om hur arbetsutbudet påverkas av avtrappning i ersättningssystem. Jag uppfattade att du sa att ni är för stora delar av reformeringen, men det är väl så att ni vill avskaffa avtrappningen i arbetslöshetsförsäkringen?

Du sa därefter, kopplat till kvalificeringen till arbetslöshetsförsäkringen, att ni vill att 300 dagar ska gälla för alla. Detta är ett väsentligt avsteg från försäkringsmässigheten i arbetslöshetsförsäkringen. Enligt det förslag som presenterats ska längden på a-kassan, alltså antalet ersättningsdagar, variera beroende på hur länge man har varit anställd eller arbetat med en inkomst över 11 000 kronor, precis som den nivå man får på a-kassan från den första dagen ska variera beroende på hur länge man varit medlem i a-kassan. Vill ni plocka bort dessa kvalificeringskrav och se till att a-kassan blir 300 dagar för alla och därmed försämrar försäkringsmässigheten i a-kassan?

Anf. 54 MATS BERGLUND (MP) replik:

Fru talman! Tack, Oliver Rosengren, för frågan!

Utgångspunkten här är att både sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen är omställningsförsäkringar. Vi har också utgångspunkten att de allra flesta faktiskt vill återgå till arbete. Om man har blivit av med sitt arbete är det detta man verkligen vill. Det är min absoluta erfarenhet efter att ha pratat med framför allt sjuka personer. Jag har arbetat med de frågorna snarare än med arbetslöshetsfrågorna, men jag föreställer mig att det hade varit precis samma sak om jag hade träffat arbetslösa som haft svårt att få jobb.

Naturligtvis får många ett jobb inom de första 100 dagarna – vi har tidigare i debatten hört om genomsnittstider och så vidare. Men det finns ändå några som lämnas kvar och som behöver den här försäkringen ytterligare en liten tid. Det tycker vi att de ska kunna få. Det är därför vi

åtminstone vill att den här branta nedtrappningen inte ska genomföras men också att de 300 dagarna ska gälla för alla.

Sedan tror vi kanske inte att de behövs för alla, men detta ska inte ses som något bidrag. Det är fortfarande en försäkring – absolut!

Anf. 55 OLIVER ROSENGREN (M) replik:

Fru talman! Poängen med försäkringsmässigheten i arbetslöshetsersättningen är ju att man precis som i en försäkring kvalificerar sig till olika delar, att man genom att själv ta ett ansvar i försäkringskollektivet också får en ersättning. Det som föreslås av Miljöpartiet, fru talman, skulle innebära att arbetslöshetsersättningen mer skulle likna ett bidrag än en försäkring. Om man dels sänker kvalifikationskraven, dels försämrar incitamentsstrukturen i ersättningen skulle arbetslöshetsersättningen mer bli ett bidrag än ha den försäkringsmässighet som trots allt i dag finns, även om den största delen av ersättningen är rakt av skattefinansierad – eller egentligen hela, med undantag för administrativa kostnader.

Det är alltså en väldigt stor förändring, får man ändå säga, i arbetslöshetsförsäkringen som Miljöpartiet presenterar i och med detta. Det är stora avsteg från den nuvarande.

Det Mats Berglund säger, fru talman, är att man tänker sig att inte alla människor ska behöva de 300 dagarna men att man ändå vill avskaffa avtrappningen. Det skulle innebära fler människor som är arbetslösa, i enlighet med både svensk och internationell vedertagen ekonomisk forskning, eftersom arbetslösheten sjunker i och med avtrappningen.

Därför blir trots allt den avslutande frågan till Mats Berglund: Vad är det som gör att Miljöpartiet vill att fler människor ska vara arbetslösa? Detta är trots allt lagstiftning och behöver grunda sig på fler saker än Mats Berglunds möten med människor. Det behöver exempelvis grunda sig i vedertagen ekonomisk forskning, och den indikerar med all önskvärd tydlighet att drivkrafter och incitament spelar roll för arbetslöshetsnivåer och arbetslöshetstider. Varför vill alltså Miljöpartiet och Mats Berglund att fler människor ska vara arbetslösa och att fler ska vara arbetslösa längre?

Anf. 56 MATS BERGLUND (MP) replik:

Fru talman! Tack, Oliver Rosengren, för att du upplyser mig om den ekonomiska forskningen! Jag är inte så bevandrad i den. Som jag sa tidigare har jag framför allt sysslat med sjukförsäkring och kanske då också den sociologiska forskningen, och därmed tycker jag nog att premissen för ledamotens fråga, att det skulle bli fler arbetslösa på grund av mer generösa regler, faktiskt faller. Jag tycker inte att det överensstämmer med den sociologiska forskning jag har läst.

Tvärtom handlar ju arbetslinjen, så som den formulerades av den dåvarande borgerliga alliansen, om att successivt försämma villkoren för dem som inte är på arbetsmarknaden av olika skäl, som att man blivit av med jobbet eller blivit sjuk. Men kopplingen att man kommer tillbaka till arbetsmarknaden för att man får sämre villkor och sämre möjligheter tycker jag nog saknas när jag pratar med människor och läser den sociologiska forskningen.

Snarare ser vi, som jag var inne på i mitt anförande, att man i stället för att gå från sjukförsäkring eller möjligen arbetsmarknadsförsäkring till jobb går från sjukförsäkring ned till försörjningsstöd – eller kanske inte ens

försörjningsstöd, om man inte är kvalificerad till det därför att man har lite för mycket pengar på banken eller någonting. Detta har jag pratat med väldigt många människor om som just har halkat ned från sjukförsäkringen i försörjningsstödet, helt enkelt därför att sjukförsäkringen har varit för sträng så att man inte har fått tillräckligt stöd.

Vi vill ge stöd till dem som är sjuka och arbetslösa så att de kan komma tillbaka. Det är där den stora insatsen måste vara.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 juni.)

§ 5 Justerad skatt på tobak och nikotin

Skatteutskottets betänkande 2023/24:SkU27
Justerad skatt på tobak och nikotin (prop. 2023/24:120)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 18 juni.)

§ 6 Redovisning av skatteutgifter 2024

Skatteutskottets betänkande 2023/24:SkU29
Redovisning av skatteutgifter 2024 (skr. 2023/24:98)
föredrogs.

Anf. 57 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! Jag är medveten om att redovisningen av skatteutgifter inte alltid genererat någon större debatt i riksdagens kammare. Jag tycker dock att det finns all anledning att stanna upp och reflektera över sakernas tillstånd. För en ovan lyssnare kan rubriken på ärendet låta som att vi är här med anledning av teknikaliteter, men bakom varje post som nämns i ärendet ryms oftast enorma belopp som är frukten av – hoppas jag i alla fall – noggranna överväganden och reella vägval.

Fru talman! Det brukar sägas att politik är att vilja. Så är helt klart fallet. Men politik är sannerligen också att välja – att välja väg för att komma närmare det samhälle man vill leva i.

Jag engagerade mig politiskt för att jag ville förändra samhället till det bättre, stärka välfärden och öka rättvisan. På flera områden har styrkeförhållandena i den här kammaren medfört utveckling i rakt motsatt riktning. SD-regeringen som nu sitter vid rodret har konsekvent satt välfärden på svältkur. Så snart tillfälle ges införs subventioner och skattesänkningar som gör den rike rikare och den fattige allt fattigare.

Som synes i uppräkningsen i betänkandet har regeringen utöver att bränna enorma summor i stöd till de mest välförsedda hushållen i form av rot, rut och jobbskatteavdrag även förändrat reduktionsplikten på ett minst sagt radikalt sätt. Den debatten, fru talman, vet jag att ett annat utskott tar,

men det tål ändå att nämnas i sammanhanget att sänkningen av reduktionsplikten riskerar att sätta svenska hushåll i en oerhört knepig sits den dag regeringen nås av insikten att klimatmålen alltså måste nås och att kurvan blir besvärande brant och kostsam för den som inte tar ansvar för utsläppen i det land man är vald att tjäna.

Men nog om det, fru talman. Jag skulle nämligen vilja prata lite mer om fördelningspolitik och de vägval vi står inför politiskt.

Det har varit utmanande att vara svensk de senaste åren. Först tog vi oss igenom pandemin. Det var en oerhört provande tid, främst för dem som förlorade sina anhöriga men även för företag och privatpersoner som tvingades vänja sig vid en radikalt annorlunda vardag med helt nya spelregler. Svensk välfärd prövades exceptionellt hårt, och många vårdgivare dras alltså med vårdskulder som härrör från pandemin.

De socialdemokratiskt ledda regeringar som styrde landet under pandemin såg till att föra en politik som höll ihop landet och som gav mest åt dem som fått minst. Det var hyresstöd, permitteringsstöd och stöd till välfärden. Det var stöd för att Sverige gemensamt skulle klara krisen och för att vi tillsammans skulle komma stärkta ur den. Med facit i hand konstaterar jag att så blev fallet.

Efter pandemin inträffade en annan kris av en annan art. Rysslands folkrättsvidriga, hänsynslösa krig mot det fria Ukraina satte världsekonomin i gungning, och energipriserna gick genom taket. Inflationen åt upp åratals reallöneökningar, och många hushåll såg de marginaler man kämpat sig till gå upp i rök. Representanter från ideell sektor larmar konsekvent om att många hushåll får allt svårare att förse framför allt barnen med basala nödvändigheter som kläder, skor och näringsriktig mat.

Men, fru talman, detta gäller inte för alla. Redovisningen ger vid handen att de 10 procent av hushållen som redan hade de största marginalerna är de största vinnarna även fortsättningsvis. Detta kan vi läsa oss till i ärendet vi debatterar i dag. Även om inflationen holkat ur också för de rikaste sker det från en väldigt hög nivå, och för att trösta hushållen i fråga har regeringen ströslat med skattesänkningar och höjt tak för rut och rot. Den här regeringen sliter isär vårt land med sin politik.

Jag anmälde mig till den här debatten i dag, fru talman, för att påminna den som lyssnar om att det finns en annan väg att gå, en annan väg för Sverige. I stället för att sänka skatten för oss som redan har hade det varit fullt möjligt att införa en bankskatt och att betala ut extra barnbidrag. Vi hade kunnat ha en starkare välfärd i stället för att renovera fler fullt fungerande kök och badrum. Vi hade kunnat ha ett statligt investeringsstöd för hyresbostäder, och rot hade kunnat användas för klimatinvesteringar som hade sänkt de svenska utsläppen.

Politik är att vilja, fru talman, men det är också att välja. Den förda politiken på skatteområdet leder till ökade klyftor och splittring. Vi socialdemokrater väljer sammanhållning och omfördelning.

Anf. 58 FREDRIK AHLSTEDT (M):

Fru talman! Detta ärende som handlar om skatteutgifter är, som föregående talare sa, en redovisning från regeringen avseende skatteutgifterna under 2023. Det är ett ärende som kan ses som lite torrt och tråkigt, men det är det inte alls för oss som gillar skatter. För oss som gillar och arbetar för sänkta skatter är detta snarare julafton. Vi ser här vilka skatteutgifter

vi har haft, men det innebär att vi när vi tittar på andra sidan av mynnet också kan se vilka skattelättnader som har gjorts för enskilda personer och för företag och juridiska personer. I detta ärende får vi alltså en redogörelse för allt det som regeringen har gjort på detta område.

Fru talman! Jag tänkte ta oss igenom det här ärendet lite grann och peka på flera av de olika förändringar som har skett på skatteområdet. Vi har beslutat om att sänka skatten på bensin och diesel. Vi har särskilt beslutat om sänkta skatter på diesel som används inom skogs- och jordbruket. Vi har också ändrat reduktionsplikten.

Dessa skattelättnader är bra och tydliga exempel på hur vi vill underlätta för enskilda som är beroende av bilen för att kunna ta sig till jobbet och hur vi kan underlätta för företag inom jord- och skogsbrukssektorn. Vi har naturligtvis också förbättrat reseavdraget för att ytterligare stimulera till arbete, inte bara på hemorten utan i hela arbetsmarknadsregionen.

Fru talman! Vi prioriterar arbetslinjen; det hörde vi inte minst i den tidigare debatten här i kammaren. Därför har regeringen sänkt skatten och stimulerat för att fler personer ska få arbete. Vi moderater tycker också att det är viktigt att det ska löna sig att arbeta. Fler personer i Sverige måste kunna försörja sig själva, utan bidrag från stat eller kommun. Vi har infört ett ytterligare jobbskatteavdrag, vilket är den enskilt viktigaste åtgärden för att fler ska komma i arbete.

Fru talman! Under de senaste åren har hushållen fått bära en tung börda när vi har haft hög inflation och höga räntor. För att ändå stimulera och skydda hushållen har regeringen fört en stram ekonomisk politik, som ska få ned inflationen och därmed också räntorna. Vi ser nu att inflationen sjunker och att räntorna är på väg ned, vilket är glädjande inte minst för hushållen. I detta sammanhang är ränteavdragen en inte oviktig skatteutgift. Det är en mycket viktig del för att hushållen ska klara ekonomin för sitt boende, även om det tar en stor del av budgetutrymmet för staten.

Fru talman! Företagen och villkoren för företagande är viktiga för Sveriges välbefinnande och tillväxt. Det är därför viktigt för Sverige, som finns på en global marknad med konkurrens, att villkoren är bra. Bolagsskatten har sänkts så att den numera är 20,6 procent, vilket i ett internationellt perspektiv är bra. Det är nu viktigt att följa den så att vi förblir konkurrenskraftiga över tid.

När det gäller att stimulera företagen ytterligare kan vi se i redovisningen att avdraget för forskning och utveckling, det så kallade FoU-avdraget, också är en viktig sak för att öka och stimulera tillväxten och se till att forskning och utveckling stannar i Sverige. Detta, tillsammans med expertskatten, gör att vi kan locka till oss ytterligare talanger från hela världen.

Även rot och rut har viktiga funktioner för att stimulera fler att starta företag, inte minst inom traditionellt viktiga kvinnoyrken när det gäller rut. Bostadsbyggandet har haft stora utmaningar, inte minst på grund av rådande ränteläge, och därför spelar också rotavdraget stor roll för att delar av branschen ska hållas igång till dess att räntorna sjunker. Detta gäller inte minst de minsta företagen.

I detta sammanhang vill jag passa på att nämna att regeringen precis har tagit emot utredningsbetänkandet *Förenkla och förbättra!* – det handlar om de så kallade 3:12-reglerna och förbättringar för innovation och entreprenörskap. Syftet är att kunna stimulera fler att starta företag och se

till att våra innovationer och våra entreprenörer stannar i Sverige. Det ska bli spännande att följa detta fram till en bra proposition.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i SkU29 om att lägga regeringens skrivelse till handlingarna.
(Applåder)

Prot. 2023/24:134
17 juni

Redovisning av
skatteutgifter 2024

Anf. 59 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Fru talman! Vi befinner oss mitt i den ljuva sommartid. För oss riksdagsledamöter blir det så småningom lite färre voterings, e-postmeddelanden och möten. För många runt om i Sverige blir det semester och sommarlov. Det blir kanske tid för bad, glass, mys och kanske en efterlängtat resa.

Men sommartiden är, som jag antydde i mitt anförande, inte ljuv för alla. Klyftorna ökar i Sverige av i dag. Den som äger sin bostad är till exempel en klockren vinnare. Fredrik Ahlstedt lyfte själv ränteavdragen, som faktiskt gör att vi som äger vår bostad är eviga vinnare.

Den som redan har får ännu mer med den här regeringen. Ojämligheten är skadlig och sliter isär vårt land. Jag vill mena att ojämlikhet är dyrt och dåligt. Vi riskerar att få en uppväxande generation där många barn får sämre skolresultat och sämre förutsättningar att bli de där arbetsamma vuxna som Fredrik Ahlstedt, och även jag, gärna skulle se på framtidens arbetsmarknad.

Men jag hörde inget om barnen och barnfamiljerna i Fredrik Ahlstedts anförande. Vad är Fredrik Ahlstedts svar till de barnfamiljer som hade varit hjälpta av ett extra barnbidrag eller av en regering som såg dem över huvud taget?

Anf. 60 FREDRIK AHLSTEDT (M) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan! Jag tror att *ett* perspektiv är viktigt att ha. Det finns många viktiga perspektiv i detta, men det allra viktigaste är ändå att ha ett arbete att gå till. För de allra flesta hushåll är arbetsinkomsterna den absolut viktigaste inkomsten. Ju fler som kan arbeta och försörja sig själva, desto bättre blir det för alla hushåll, inklusive barnfamiljerna i Sverige. Jag tror att det är det viktigaste perspektivet vi måste ha.

Jag har full förståelse för att det finns familjer och hushåll som har det svårt i dagens Sverige. Vi har haft en skyhögt inflation, höga räntor och stora utmaningar i den svenska ekonomin. Det allra viktigaste är att vi håller i och ser till att vi får ned inflationen, att vi får sänkta räntor och att så många som möjligt har ett arbete att gå till. Det är de absolut viktigaste förutsättningarna för att hushållen, inklusive barnfamiljerna, ska få det bättre i Sverige.

Med detta sagt vet ledamoten också att det är otroligt viktigt att vi skapar tillväxt i Sverige, att vi får företagen att växa, att fler jobb kommer till och att skatteintäkterna ökar. Den tillväxtpolitik som vi har sett de senaste åtta tio tolv åren har inte gynnat Sverige. Sverige har haft en väldigt svag utveckling när det gäller tillväxten i ekonomin.

Jag vill därför gärna fråga ledamoten: Vilka ytterligare åtgärder ser ledamoten som Socialdemokraterna föreslår för att tillväxten ska öka i Sverige?

(Applåder)

Anf. 61 HANNA WESTERÉN (S) replik:

Fru talman! Till att börja med, för att exemplifiera, finns det något som jag tror skulle göra stor skillnad för Sverige: ett investeringsstöd för fler hyresbostäder. Vi har en byggkris i Sverige. Vi har en byggbransch som verkligen skriker efter en annan typ av uppdrag och en annan typ av politik, som inte bara handlar om trädäck, badrum och kök hos oss som redan har det alldeles för bra. Det tror jag skulle göra stor skillnad för Sverige när det gäller både bostäder och jobb.

När det gäller det ärende som vi diskuterar i dag – våra skatteutgifter – är det fullständigt uppenbart att det skulle vara möjligt att göra annorlunda. Det är möjligt att fördela välstånd och resurser på ett annat sätt.

Fredrik Ahlstedt säger att det är jobben som är i fokus. Då undrar jag hur man tänker kring jobben när det gäller till exempel utökningen av rot, där Riksrevisionen tydligt har sagt att det innebär stora risker för mer svartarbete och att det inte ökar arbetsutbudet. Vem är reformen till för i så fall? Jag förstår inte.

Vi har under en rad år haft skattesänkningar och jobbskatteavdrag som har försett oss som redan har jobb och som har det väldigt bra med mer resurser, medan de som har det allra sämst har fått det allt sämre. Det är uppenbart att det blir mer och mer till oss som redan har. Det sliter isär vårt land och ökar ojämlikheten. Ojämlikheten är skadlig och farlig, och den sliter isär vårt land.

Jag är fullständigt övertygad om att det är möjligt att använda resurserna på ett annat sätt, och jag ser fram emot den dag då Socialdemokraterna kan se till att skatteutgifterna fördelar sig helt annorlunda.
(Applåder)

Anf. 62 FREDRIK AHLSTEDT (M) replik:

Fru talman och ledamoten! Regeringens politik, som vi naturligtvis står bakom, handlar om att vi måste se till att få ned inflationen och räntorna. Detta kommer att skydda löntagarna på det bästa sättet. Det kommer också att säkerställa att vi fortfarande har ett högt arbetskraftsdeltagande och att vi har få människor i arbetslöshet. Det viktigaste för att skydda hushållen och för att säkerställa att barnfamiljerna får det bättre är fortfarande att människor har ett arbete att gå till varje dag.

Därefter måste vi se till att få fart på tillväxten i Sverige, och vår regering har lagt fram en mängd olika förslag för att se till att den ökar. Vi behöver dessutom se till att fler företag startas och att fler jobb skapas. På det sättet ökar tillväxten, och det blir fler arbeten i Sverige.

Vi tror inte att ökade skatter – fler och höjda skatter – leder till mer tillväxt eller fler arbeten. Då blir det precis som det var under de åtta åren med Miljöpartiet och Socialdemokraterna – att tillväxten sjunker och ekonomin blir sämre. Det är detta som är problemet, och det är det vi måste vända för att se till att Sverige åter blir en tillväxtnation. Det kommer att löna sig för hushållen och barnfamiljerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 juni.)

§ 7 Undantag från mervärdesskatt för väpnade styrkor inom Nato

Skatteutskottets betänkande 2023/24:SkU26

Undantag från mervärdesskatt för väpnade styrkor inom Nato (prop. 2023/24:137)
föredrogs.

Anf. 63 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman! När detta ärende, *Undantag från mervärdesskatt för beväpnade styrkor inom Nato*, behandlades i skatteutskottet valde jag att avstå från att delta i beslutet. Vid voteringen i morgon kommer Vänsterpartiet att avstå, vilket jag nu har fått fört till protokollet.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 18 juni.)

Prot. 2023/24:134

17 juni

*Undantag från
mervärdesskatt för
väpnade styrkor
inom Nato*

§ 8 Statens stöd till trossamfund och civilsamhället

Kulturutskottets betänkande 2023/24:KrU7

Statens stöd till trossamfund och civilsamhället (prop. 2023/24:119)
föredrogs.

Anf. 64 JONAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi kulturutskottets betänkande om statens stöd till trossamfund och civilsamhället, och jag vill inledningsvis yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

I särskilt fokus för det betänkande som vi debatterar i dag står propositionen vad gäller demokrativillkor vid statsbidrag till civilsamhället. Sverigedemokraterna har varit med och förhandlat fram propositionen tillsammans med regeringen. Det är mycket glädjande att den nu ligger på riksdagens bord så att vi kan få bättre verktyg för att trycka tillbaka islamister och andra extremister som utnyttjar föreningslivet för att komma åt skattebetalarnas pengar.

Civilsamhällets positiva betydelse för Sverige är enorm, närmast oöverskådligt viktig. Samtidigt är det avgörande att skattebetalarnas pengar i form av statsbidrag går till rätt ändamål. Om statsbidrag går till islamister, organiserad brottslighet eller andra destruktiva krafter kommer det att skada allmänhetens förtroende för både staten och civilsamhället. Därför behövs skarpa demokrativillkor.

Förslaget i propositionen är att införa demokrativillkor för stöd ur Allmänna arvsfonden och för stöd till trossamfund. För statsbidrag som styrs av förordningar och som gäller andra delar av civilsamhället, till exempel folkbildningen, är tanken att likalydande demokrativillkor ska införas i berörda förordningar.

Fru talman! År 2022 lade den dåvarande socialdemokratiska regeringen fram en proposition om demokrativillkor vid statsbidrag till civilsamhället. Det var i grunden ett initiativ som vi sverigedemokrater välkomnade, men i flera delar var förslaget otydligt eller för svagt.

*Statens stöd till
trossamfund och
civilsamhället*

Som bekant förlorade Socialdemokraterna sedan regeringsmakten, och Tidöpartierna tog över. Socialdemokraternas bristfälliga proposition drogs då tillbaka, och förhandlingar om ett nytt uppdaterat förslag tog vid. Sverigedemokraternas ingång i detta har från dag ett varit att täppa till håll och införa skarpare demokrativillkor, i förhållande till det ursprungliga förslaget. Den proposition som nu ligger på riksdagens bord är också mycket riktigt tydligare och skarpare på flera punkter än det ursprungliga förslaget.

Fru talman! Låt mig nämna några punkter där den proposition som behandlas i dagens betänkande är en skarpare produkt än den ursprungliga.

I den nya propositionen ges tydliga exempel på vad som kan anses vara brott mot demokrativillkoren för att få statsbidrag, detta för att underlätta bedömningen för våra myndigheter. Ett exempel som tas upp i propositionen är att en organisation uppmanar till parallell rättskipning. Att förespråka sharialagar skulle kunna vara en sådan sak. Ett annat exempel som tas upp är att man motverkar genomförandet av fria val.

Ett annat förtydligande som görs i den nya propositionen jämfört med den gamla är att det nu fastslås att samröre med extremism också är ett brott mot demokrativillkoren. Att upplåta lokaler till extremister framlyfts som ett exempel på sådant samröre.

I den nya propositionen ställs kravet att registrerade trossamfund ska ha 2 500 betjänade för att kunna bli aktuella för statsbidrag. I det tidigare socialdemokratiska förslaget var det 1 000 betjänade som gällde. Syftet med det högre antalet är som Sverigedemokraterna ser det att motverka att extrema samfund bestående av exempelvis radikala islamister får en godkändstämpel och välkomnas in i värmen, för det vill vi inte. Det är lättare för ett samfund att samla ihop 1 000 betjänade än 2 500. Där ser vi fördelen.

I den nya propositionen är skrivningarna också tydligare vad gäller införandet av enhetliga demokrativillkor i de förordningar som reglerar statsbidrag till civilsamhället. I det ursprungliga socialdemokratiska förslaget står det att läsa att de demokrativillkor som införs i förordningar ”i huvudsak” ska vara ”likalydande” som det som ska komma att gälla för Allmänna arvsfonden. I Tidöpartiernas förslag finns inte skrivningen ”i huvudsak” med, utan där är det tydligt att det är ”likalydande” som gäller. Detta är viktigt för att säkerställa enhetliga demokrativillkor, anser vi.

Att exempelvis det islamistiska studieförbundet Ibn Rushd blir av med statsbidrag borde enligt min uppfattning vara givet när de nya demokrativillkoren införs, eftersom flera exempel som återges i propositionen på brott mot demokrativillkor är sådant som just Ibn Rushd återkommande ägnar sig åt.

Fru talman! Jag noterar att Socialdemokraterna är missnöjda med att Sverigedemokraterna och regeringen återkallade den tidigare propositionen, som kom från det egna partiet när man satt i regeringsställning. I ett särskilt yttrande i betänkandet skriver man bland annat: ”Tillbakadragandet av propositionen har gjort att bl.a. trossamfund som inte lever upp till demokratiska principer och mänskliga rättigheter har kunnat fortsätta uppbära statsbidrag.”

Ärligt talat – skäms inte Socialdemokraterna för detta extrema hycklande? Utan er politik och utan er i regeringsställning de senaste decennierna hade det inte ens funnits någon grogrund för islamism i Sverige alls,

eller för den delen för den grova organiserade brottslighet som dag ut och dag in bidrar med sprängningar och skottlossningar runt om i Sverige. Det fanns ett Sverige där det inte ens i människors vildaste fantasi var tänkbart med de enorma problem som vi i dag ser med islamister och gängkriminala. Detta Sverige är bara någon generation bort, ska man komma ihåg.

Dagens Sverige kräver omfattande demokrativillkor och kontrollsystem för statlig bidragsgivning och kräver ständigt nya hårdare rättspolitiska åtgärder och så vidare. Detta beror på hur Socialdemokraterna och en del andra partier har slagit sönder tilliten och splittrat vårt samhälle, inte minst genom en vansinnig migrationspolitik men även genom daltande med islamister och brottslingar.

Nu har alltså Socialdemokraterna fräckheten att gnälla på att Sverigedemokraterna och regeringen behöver lite mer tid för att ta fram en bättre proposition än den otillräckliga man själv lade på riksdagens bord. Ni hade åtminstone kunnat städa upp lite grann efter er egen politik genom att lägga fram en bättre proposition från början. Men inte ens det klarade ni.

Fru talman! Med de nya demokrativillkor som införs till följd av att dagens proposition beslutas av riksdagen kommer vi att ha mycket bättre möjligheter att säkerställa att statsbidrag till civilsamhället går till vad de ska. Men de som vill missbruka den statliga bidragsgivningen och våra system är ihärdiga och uppfinningsrika. Sverigedemokraterna står därför vid behov naturligtvis redo att lägga fram fler förslag i framtiden för att säkerställa vår målsättning att inte en enda krona ska hamna i fickorna på islamister, brottslingar eller andra destruktiva krafter.

Anf. 65 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Denna debatt håller vi med anledning av en proposition som regeringen har lagt fram med rubriken *Statens stöd till trossamfund och civilsamhället – enhetliga och rättssäkra villkor*. Bakgrunden till propositionen är huvudsakligen tre utredningar som på olika sätt behandlar villkoren för stöd till civilsamhället och trossamfund. Sommaren 2022 lade den dåvarande socialdemokratiska regeringen en proposition i ärendet. Den drogs tillbaka av den nuvarande Tidöregeringen efter valet. Det är det ärendet som nu är tillbaka som en något omformulerad proposition.

Det svenska civilsamhället och föreningslivet, med ideella organisationer, idéburna organisationer, idrottsklubbar och folkrörelser där människor med olika bakgrund, förutsättningar och intressen organiserar sig och gör saker tillsammans, men också de religiösa trossamfunden, utgör en grundpelare i den svenska demokratin. Över sex miljoner människor, spridda över hela landet, engagerar sig på ett eller annat sätt. Det handlar om kultur, idrott, bildning, folkbildning, friluftsliv eller tro. Det är ett kitt som håller ihop samhället, skapar mening och tillit och inte minst främjar folkhälsan.

Så här kan man fortsätta att räkna upp de enorma värden för samhället, ekonomin, folkhälsan, tilliten och demokratin som civilsamhället och trossamfunden för med sig. Att göra saker tillsammans, att skapa tillsammans, är ju något av det mest fundamentala hos oss människor.

Alla de här positiva värdena är också anledningen till att staten, det gemensamma, men även övriga delar av den offentliga sektorn, lägger resurser på att främja civilsamhället och trossamfunden. Vi har en rad styrdokument till skydd för de här gemenskaperna, inte minst i våra grund-

lagar. Föreningsfriheten och mötesfriheten, men också yttrandefriheten, demonstrationsfriheten och självklart religionsfriheten, är alla delar av de grundläggande fri- och rättigheterna i enlighet med regeringsformen, som vi firar 50-årsjubileet för i år.

Men vi lägger också gemensamma finansiella resurser på föreningslivet, civilsamhället och trossamfunden. Det ärende vi debatterar i dag handlar om fördelningen av de här resurserna och om att skapa tydligare regler och villkor för fördelningen. Vi vill att statligt stöd ska gå till våra demokratiska aktörer, organisationer och föreningar. Men – och det här är viktigt – inte en krona ska gå till antidemokratiska aktörer, till dem som vill undergräva det som vi har byggt tillsammans.

Fru talman! Regeringen föreslår en rad åtgärder i propositionen. Det handlar om en ny lag om statsbidrag till trossamfund som ersätter den gamla lagen, nya demokrativillkor för statsstöden och dessutom en ny reglering i lag av behandlingen av personuppgifter. Jag kommer framför allt att beröra de två första delarna. Miljöpartiet är i huvudsak positivt till propositionen, men vi ser en del problem. De problemen har vi noterat i en följdmotion som behandlas i betänkandet.

Fru talman! Den nya lagen om statsbidrag till trossamfund innehåller några definitioner. Bland annat ingår begreppet ”betjänade”. Betjänade är medlemmar i trossamfund eller personer som med viss regelbundenhet deltar i trossamfunds verksamhet på något sätt.

I de nya villkoren för statsstöd, som kräver en viss storlek och stabilitet hos samfunden för att de ska få stöd, föreslås en sänkning från 3 000 till 2 500 betjänade som minimum för att kvalificera sig till stöd. Men både utredningen och den tidigare socialdemokratiska propositionen föreslog en sänkning ned till 1 000 betjänade. Sänkningen motiverades delvis med att stöden inte längre ska gå till så kallade samverkansorgan, där flera samfund går ihop. Stödet bör i stället gå direkt till de enskilda samfunden, vilket vi också tycker är rimligt.

När nu propositionen föreslår 2 500 betjänade och samtidigt tar bort möjligheten till stöd till samverkansorganen kommer en del mindre trossamfund förmodligen att förlora sitt stöd och drabbas på ett vad vi tror olyckligt sätt. Miljöpartiet menar därför att gränsen borde gå vid 1 000 betjänade, som utredningen föreslår. Det kan jämföras med andra statliga stöd. Till exempel krävs det just 1 000 medlemmar för stöd till barn- och ungdomsorganisationer och 500 medlemmar för statsbidrag till funktionsrättsorganisationer.

Fru talman! Den andra delen i propositionen handlar om de nya demokrativillkoren och rör statliga stöd och bidrag som regleras i lag. Det gäller stöd till trossamfund, stöd från Allmänna arvsfonden och stödgivning och bidrag till övriga civilsamhället.

Utöver de här lagreglerade stöden finns en hel uppsjö av bidrag och stöd där fördelningen styrs på annat sätt, via myndigheter och andra organisationer. Där tror vi också att de nya demokrativillkoren bör kunna tillämpas. Det gäller till exempel stödet till folkbildningen, där den utredning som lämnades till regeringen häromdagen föreslår just detta.

De nya demokrativillkoren som Demokrativillkorsutredningen föreslog och som nu finns med i propositionen handlar om att statsstöd inte ska ges om organisationen eller företrädare för organisationen utövar våld, tvång eller hot, diskriminerar vissa personer eller grupper, uppmanar eller

försvarar den här typen av beteenden eller i allmänhet motarbetar det demokratiska styrelseskicket. De här kriterierna ska gälla även för organisationernas eventuella samarbetspartner.

Det är bra att vi nu får tydlighet i demokrativillkoren så att vi får verktyg att på allvar sortera bland de föreningar och organisationer som tar emot stöd. Odemokratiska aktörer ska inte ha ett öre. Återigen, detta är naturligtvis oerhört viktigt.

Vi i Miljöpartiet är alltså positiva till villkoren, men vi ser också några delar som behöver justeras, och vi har fyra punkter i vår reservation om detta.

För det första menar vi att definitionen av begreppet företrädare för en organisation har blivit för bred i propositionen. Om en företrädare bryter mot demokrativillkoren riskerar stödet att dras in för hela organisationen, och även om propositionen har snävat in definitionen något sedan tidigare menar vi att det behövs ytterligare förtydliganden.

För det andra specificeras så kallade omvändelseförsök mot unga hbtqi-personer genom påtryckningar eller tvång som ett exempel på agerande som ska strida mot demokratikriterierna. Det är självklart bra. Vi förstår dock inte varför bara unga ska inkluderas. Man kan inte acceptera den här typen av kränkningar av hbtqi-personers rättigheter överhuvudtaget, oavsett ålder. Också vuxna bör inkluderas.

Den tredje punkten gäller våldsbejakande extremism. Här vill vi gärna se att civilsamhället på ett tydligare sätt involveras i arbetet mot våldsbejakande extremism. Det är bra att regeringen tidigare har aviserat att det ska inrättas en central stödfunktion under Brottsförebyggandet rådet. Det är något som Miljöpartiet har drivit på för länge. Men vi menar alltså att även civilsamhället måste involveras, för där finns det kompetens och kunskaper.

För det fjärde understryker vi vikten av att den nya lagstiftningen, med de nya definitionerna, hålls levande och kan justeras om det behövs. Hur det här kommer att fungera kommer att avgöras i tillämpningen och i den praxis som utarbetas, och därför uppmanar vi regeringen att i samverkan med civilsamhället göra en seriös och gedigen uppföljning och utvärdering. Där har vi förslag i vår reservation.

Fru talman! Miljöpartiet har reservationer i alla de här delarna. Jag står självklart bakom alla reservationer men yrkar bifall endast till reservation 1.

Anf. 66 CARL NORDBLOM (M):

Fru talman! Den moderatledda regeringen gör det nu svårare för extremister, kriminella och andra odemokratiska krafter att sko sig på våra gemensamma skattemedel.

I valrörelsen lovade vi att få ordning och reda på Sverige och svensk ekonomi. Att våra gemensamma skattepengar ska användas på rätt sätt och gå till rätt ändamål tror jag är en självklarhet för oss alla. Sjuksköterskan, busschauffören, småföretagaren och förskolläraren ska inte behöva oroas över att deras skattepengar går till extremistiska eller radikala rörelser. Samtidigt ska hbtq-personen eller den religiösa minoriteten som flytt från förtryck i ett annat land känna sig trygg med att deras förtryckare inte kan fortsätta sin verksamhet i Sverige på skattebetalarnas bekostnad.

Fru talman! Stora delar av propositionen är i linje med det förra förslaget, men en hel del förtydliganden har gjorts så att både trossamfunden och civilsamhället kan känna sig trygga i att göra rätt.

Exempelvis har det förtydligats vad det innebär att vara en företrädare och inte. Regeringen har också förtydligat vad som faktiskt menas med att bryta mot demokrativillkoren, om privata uttalanden från företrädare kan indikera brott mot villkoren och hur många medlemmar ett registrerat trossamfund bör ha för att få statsbidrag.

Det finns även särskilda skäl som gör det möjligt för en organisation att fortsatt få bidrag trots brott mot villkoren, detta beroende på vilka åtgärder organisationen har vidtagit och hur omständigheterna såg ut.

Fru talman! De demokrativillkor som nu föreslås, tillsammans med den stödfunktion som regeringen gett Brottsförebyggande rådet gällande Center mot våldsbejakande extremism, kommer också att långsiktigt gynna civilsamhället och trossamfunden. Därför är demokrativillkor ett bra verktyg för att skydda den öppna demokratin från att utnyttjas av antidemokratiska krafter, säkerställa förtroendet för statens stöd till civilsamhället och möjliggöra för ett fortsatt starkt civilsamhälle.

Fru talman! De demokrativillkor som vi har i dag är formulerade på olika sätt när det kommer till bidragsgivningen till civilsamhället, trossamfunden och genom praxis även bidrag från Allmänna arvsfonden. Dessa omotiverade skillnader gör nuvarande demokrativillkor svåra att tillämpa. Regeringen tar i och med denna proposition ett omtag för att göra villkoren mer tydliga och enhetliga i alla delar av bidragsgivningen.

I och med propositionen ställer regeringen också tydligare krav på civilsamhället och trossamfunden att ännu tydligare ha kunskap om vem som tillåts företräda dem och i vilka syften. Som i alla delar av samhället är det av stor vikt att både trossamfunden och civilsamhället tar ett eget ansvar över sina organisationer.

Att tydligare krav från regeringen nu ställs är både ett stöd för dessa organisationer och en trygghet för Sveriges skattebetalare.
(Applåder)

Anf. 67 AZADEH ROJHAN (S):

Fru talman! Det pågår en kamp om demokratin. Extremism i olika former och totalitära idéer sprider sig som en mörk skugga över världen och vår samtid. Rysslands pågående krig i Ukraina är en smärtsam påminnelse om att kampen om demokratin är en kamp vi måste ta varje dag.

När vi i dag debatterar civilsamhället debatterar vi kärnan i ett demokratiskt samhälle. Civilsamhällets organisationer, oavsett deras specifika intressen, bidrar till en viktig komponent i en demokrati: att föra människor samman.

Det är när människor möts, uttrycker sina tankar öppet och vågar vara kritiska mot varandra men också vågar samarbeta kring gemensamma frågor som en känsla av samhörighet och tillit uppstår. Vi lär oss av varandra och inser att vi tillsammans kan påverka och förändra. Vi lär oss att lita på varandra.

Fru talman! Antidemokratiska krafter gynnas av ett samhällsklimat där människor i stället ställs mot varandra och där vi inte längre vågar tro på att de bästa besluten fattar vi gemensamt. De farligaste tiderna har börjat på detta sätt.

Fru talman! Civilsamhället i Sverige har de senaste åren drabbats hårt när regeringen kraftigt reducerat statliga resurser till studieförbund, folkhögskolor, kulturverksamhet och nu senast folkrörelsebiståndet.

Att minska svenska frivilligorganisationers roll i biståndsarbetet kommer att få förödande konsekvenser för människor runt om i världen. I över 60 år har svenska civilsamhällesorganisationer och folkrörelser spelat en central roll i svenskt bistånd. Nu föreslår regeringen att Sida ska ta över folkrörelsebiståndet, vilket kommer att begränsa civilsamhällets roll och underminera den folkliga förankring som det svenska biståndet har haft.

Det är en djupt oroväckande utveckling och en djupt oroväckande civilsamhällespolitik från regeringens sida. Detta riskerar att urholka det svenska civilsamhället, som på många sätt är unikt. Här finns 244 000 organisationer där hälften av den svenska befolkningen arbetar ideellt och lägger ned i genomsnitt 15 timmar i månaden. Här finns alla de som leder hockeyträningar, de som anordnar poesikvällar, de som fungerar som stöd för människor som hamnat snett i livet och de som älskar fåglar och fågel-skådning.

Fru talman! Som jag sa står civilsamhället redan inför ett antal utmaningar, och det har förvärrats sedan pandemin. MUCF:s årliga rapport visar att organisationerna har svårigheter med medlemsrekrytering, att inflationen har slagit hårt mot deras verksamheter och att det finns ett ökat problem med hat och hot.

Vi socialdemokrater ser med oro på dessa utmaningar. Vi vill utveckla civilsamhällets möjligheter att göra människor delaktiga utifrån engagemang och viljan att påverka den egna livssituationen eller samhället i stort. För det menar vi att det krävs fler mötesplatser och långsiktiga villkor för civilsamhället.

Vi vill stärka förutsättningarna för det civila samhället att bidra till samhällsutvecklingen och välfärden som röstbärare och opinionsbildare men också som huvudman för olika verksamheter. Det kräver bland annat att vi motverkar den glidning som pågår just nu, där ett antal myndigheter hävdar att de regler som gäller för privata näringsverksamheter även ska gälla för ideella föreningsverksamheter. Vi socialdemokrater anser att det ideella föreningslivet inte ska lida under marknadslogikens regler.

Fru talman! Vid samhällskriser har civilsamhället alltid klivit fram och tagit ett stort ansvar. Det har vi goda erfarenheter av i närtid, som under pandemin, under flyktingkrisen och nu under de svåra ekonomiska tider som råder. Men när det gäller att civilsamhället även fortsättningsvis ska kunna vara ett viktigt stöd vid kriser och stora samhällsutmaningar ligger det på oss beslutsfattare att säkerställa stabila och goda villkor för sektorn.

Fru talman! Vi beslutsfattare som värnar demokratin måste också inse att hot och hat samt påhopp och våld från extrema grupper mot civilsamhället inte sker i ett vakuum. Det är ett resultat av ett framväxande samhällsklimat. I värsta fall tar det sig uttryck i våldshandlingar, som för några veckor sedan i Gubbängen och under första maj i Västerås, när högerextrema NMR attackerade politiska sammankomster. Men det sker också vardagligt. Det sker varje dag på sociala medier genom trollkonton eller i vanliga mejl till enskilda engagerade individer i dessa verksamheter.

Dessa handlingar handlar endast om en sak: att tysta oliktankande och skrämman människor från engagemang. Det är en utveckling vi socialdemokrater aldrig tänker acceptera. Demokrati byggs nedifrån. Vi social-

demokrater kommer alltid att slå vakt om dem som dagligen bygger vår demokrati.

Fru talman! För att civilsamhället ska fortsätta att vara en stark kraft för demokratin måste vi också vara vaksamma mot de krafter som försöker utnyttja civilsamhället för odemokratiska syften. Det är vårt gemensamma ansvar att säkerställa att civilsamhällets värden om inkludering, jämlikhet och respekt för mänskliga rättigheter bevaras och skyddas. Det är därför som vi välkomnar att regeringen nu äntligen går fram med en lagstiftning om demokrativillkor för civilsamhället, en lagstiftning som den S-ledda regeringen hade tagit fram tidigare men som drogs tillbaka av den nuvarande regeringen.

Det är också därför som vi är djupt kritiska till regeringens hantering av en färdig proposition, som har lett till att bland annat trossamfund som inte har levt upp till demokratiska principer om mänskliga rättigheter har kunnat fortsätta att uppbära statsbidrag.

Vi har tyvärr under de senaste åren sett ett flertal avslöjanden som har visat på hur olika samfund som mottar statligt stöd har gjort avsteg från grundläggande demokratiska principer om mänskliga rättigheter. Som exempel kan samfund som förvägrat kvinnor att ingå äktenskap utan manlig förmyndare eller att ta ut skilsmässa nämnas – samt frikyrkor som bedrivit omvändelseverksamhet.

Vi ställer oss därför djupt kritiska till den långsamma hanteringen i fråga om att ta fram en ny proposition. Nu när den finns ser vi att den endast avviker marginellt från den ursprungliga. Det får oss att fråga: Varför har det dröjt?

Verksamheter som inte lever upp till de föreslagna demokratikriterierna har kunnat fortsätta sin verksamhet med statligt stöd. Detta riskerar att underminera förtroendet för statens bidragssystem. Det har också gjort att organisationer som inte främjar demokratiska värderingar har kunnat ta emot offentliga medel. Det menar vi är oacceptabelt. Men med en lagstiftning om demokrativillkor på plats kommer myndigheterna att kunna utkräva återbetalning av verksamheter som inte uppfyller krav, och det välkomnar vi.

Socialdemokraterna stöder de förslag som presenteras i den proposition som nu läggs fram. Men samtidigt vill vi uppmana den nuvarande regeringen att agera snabbare och mer effektivt i framtida lagstiftningsarbeten för att undvika liknande förseningar. Här vill jag specifikt nämna det arbete som pågår med att ta fram direktiv till en utredning om förbud mot utländsk finansiering av trossamfund och andra organisationer på civilsamhällets område med kopplingar till islamism och extremism. Vi socialdemokrater vill gärna se att detta arbete skyndas fram.

Fru talman! Demokratin byggs inte av oss här i riksdagen. Den byggs inte genom lagar och förordningar. Den byggs i de vardagliga mötena mellan människor, i diskussionerna på föreningsmöten, på idrottsplanen och i kulturens värld. Det är där, i hjärtat av civilsamhället, som den sanna demokratin lever och frodas. Det ska vi skydda och värna.

Med de orden tackar jag för mig, och jag ställer mig bakom reservation 14.

(Applåder)

Anf. 68 CARL NORDBLOM (M) replik:

Fru talman! Jag tänkte inte begära replik, men ledamoten Rojhan nästan tvingade mig.

Det var faktiskt efter en massiv kritik från både civilsamhället och trossamfundet som regeringen drog tillbaka den här propositionen. Det fanns brister i Socialdemokraternas ganska slarviga, om man får uttrycka sig så, proposition, som man hastade fram en månad före valet 2022.

Jag vill börja med att fråga ledamoten Rojhan: Var ledamoten Rojhan nöjd med den proposition som Socialdemokraterna lade fram? Varför förtydligade man inte exempelvis vad en företrädare är eller exemplifierade vad brott mot demokrativillkoren är redan i sin ursprungliga proposition?

Anf. 69 AZADEH ROJHAN (S) replik:

Fru talman! Tack, Carl Nordblom, för frågorna! Jag tycker att det är jätteintressanta frågor.

Det finns något som jag blir förundrad över. När vi hade debatt om civilsamhället före valet 2022 var det partikamrater till Carl Nordblom som gick upp här och kritiserade oss för att vara sena i hanteringen av propositionen och som menade på att detta skulle komma på plats. Det var dags att få en proposition på plats. Sedan presenterade den S-ledda regeringen en proposition, och inte något av partierna Moderaterna, Liberalerna, Kristdemokraterna eller SD motionerade med anledning av den propositionen. Inga motioner – det måste väl ändå tolkas som att man var nöjd med propositionen.

Sedan blev det maktskifte. Tidöpartierna, med stöd av SD, kom till makten. Då drog man tillbaka propositionen. Frågan är, Carl Nordblom: Vad var det som hände där? Var ni före valet 2022 inte tillräckligt uppmärksamma på de saker som ni nu framför som kritik till oss? Ni hade ju då kunnat framföra detta genom motioner för att belysa att dessa förbättringar skulle kunna göras.

Anf. 70 CARL NORDBLOM (M) replik:

Fru talman! Ja, det var verkligen för sent i augusti 2022. Det var i alla fall minst åtta år för sent. Det är intressant att Socialdemokraterna sent omsider vaknar upp och tycker att detta är prioriterade problem – man har ju haft minst åtta år på sig.

Inte för att raljera, men Socialdemokraterna har styrt landet de senaste 70 av 100 åren.

Det är bra att regeringen drog tillbaka propositionen. Det är bra att regeringen gjorde ett noggrannare arbete och gick igenom de brister som finns så att man får effekt när propositionen har blivit lag.

Regeringen kommer aldrig att acceptera extremism. Det kanske den förra regeringen gjorde. Men jag är ganska säker på att den här borgerliga regeringen aldrig kommer att göra det.

När det kommer till skattebetalarnas pengar vill i varje fall jag ha ordning och reda. Jag är ganska glad att vi lägger fram noggranna propositioner i kammaren som går igenom och blir effektiva lagar.

Anf. 71 AZADEH ROJHAN (S) replik:

Fru talman! Frågan är om vi ska hålla på och leka med ord och tala om att vi någonstans tycker om extremism och att Carl Nordblom inte tycker

om det. Tyckte ni om extremism under de år som alliansregeringen styrde? Då kom ni inte fram med något demokrativillkor. Det blir nästan löjligt att ha en sådan diskussion.

När problemen visade sig och det fanns en problematik att bemöta tog den tidigare S-ledda regeringen tag i problematiken och började arbeta fram ett förslag till en proposition med demokrativillkor som skulle träda i kraft och bli lagstiftning under 2023.

Den propositionen drog nuvarande regering tillbaka, och den kom tillbaka med små, marginella förändringar. Carl Nordblom tyckte att propositionen kom åtta år för sent. Den är nu tio år försenad på grund av att man jobbat väldigt sakta och försiktigt och att Tidöpartierna inte har kunnat komma överens för att få till ett färdigt resultat.

Under den här tiden har extrema organisationer kunnat ta emot statliga medel, i stället för att vi skulle ha kunnat stoppa dem redan för två år sedan. (Applåder)

Anf. 72 ROLAND UTBULT (KD):

Fru talman! Det är fantastiskt hur svenska folket engagerar sig i ideella insatser i vårt land. Utan de ideella insatserna hade vi inte klarat att upprätthålla välfärden och social gemenskap. Vi hade inte klarat själva upprätthållandet av demokratin i landet.

Därför är det viktigt att civilsamhället och trossamfunden har ett långsiktigt och stabilt stöd från staten. Men det behövs också villkor som värnar allt det goda som civilsamhället och trossamfunden står för, så att inte medel går till organisationer som använder offentliga medel för verksamhet som tjänar helt andra syften. Sådan verksamhet undergräver förtroendet för både civilsamhället och staten.

Det lyfts nu in i själva lagtexten vilka omständigheter som krävs för att man ska kunna få bidrag. Det finns samtidigt andra lagar som beivrar brott som personer begått, men villkoren för bidragsgivning handlar om det som sker inom ramen för själva verksamheten.

Jag roade mig med att ta fram namnen på några av de trossamfund som i dag får statliga bidrag. Det är Anglikanska kyrkan i Sverige, Bibeltrogna Vänner, Danska kyrkan i Sverige, Norska kyrkan i Sverige, Equmeniakyrkan, EFS, Evangeliska Frikyrkan, Frälsningsarmén, Islamiska samarbetsrådet, ortodoxa kyrkor, Svenska Alliansmissionen, Romersk-katolska kyrkan och Jehovas vittnen. Det finns fler än dessa, ska jag också säga.

Fru talman! Kristdemokraterna har verkat för att skapa tydlighet i propositionen, inte minst om den så kallade företrädarrollen, som flera har varit inne på här tidigare. Det har civilsamhället och trossamfunden efterfrågat.

I propositionen är det tydligt att inte varje enskild medlem eller deltagare anses vara företrädare för en organisation, och inte heller deltagare eller funktionärer vid enstaka tillfällen. Företrädare är exempelvis ledare och styrelsemedlemmar.

Det krävs att man företräder organisationen externt eller internt för att man ska anses vara en företrädare. Funktionärer vid läger eller arrangemang är inte att betrakta som företrädare i normalfallet.

Regeringen tydliggör att det inte åligger organisationen att ta ansvar för sådana privata uttalanden som en företrädare gör som saknar en koppling till dennes funktion som företrädare.

Många ledare inom framför allt barn- och ungdomsorganisationerna är unga personer, som i scoutrörelsen och idrottsrörelsen. Att ett agerande av en ung företrädare alltid ska leda till samma konsekvenser som ett agerande av en vuxen bedöms inte önskvärt, enligt regeringen. Det skulle kunna påverka viljan till ideellt engagemang. Vi vill ju tvärtom uppmuntra till ungas och barns engagemang i civilsamhället, och därför är det en viktig del för oss kristdemokrater.

Fru talman! Den nya propositionen innehåller också ett antal skärpningar, till exempel om man främjar extremism genom att tillhandahålla lokaler åt en extremistisk organisation. Då ska inga bidrag betalas ut.

Ett annat exempel är att det tydliggörs i vilka fall ett trossamfund eller en organisation bryter mot demokrativillkoren. Detta gäller till exempel när ett trossamfund eller en civilorganisation uppmanar sina medlemmar eller allmänheten att använda konkurrerande system för rättskipning i stället för det ordinarie rättssystemet eller om medlemmarna uppmanas att motverka genomförandet av fria val.

Ett annat förtydligande som görs i propositionen är att samröre med extremism innebär att ett trossamfund eller en organisation bryter mot demokrativillkoret. Ett tillhandahållande av lokaler kan alltså anses som främjande av våldsbejakande extremism. Därmed bryter man mot demokrativillkoret, och då ska man inte erhålla några statliga pengar.

Till sist, fru talman: Demokrativillkoren sänder en viktig signal om de grundläggande värderingar som gäller i vårt samhälle. Vi kan läsa om det i regeringsformen. Det handlar om vanliga, traditionella värderingar som ärlighet, öppenhet och tydlighet. Det innebär att vi har tydliga villkor för vilka organisationer som ska ha rätt att få ta del av våra skattemedel.

Redan i dag ställs det sådana villkor för att kunna få del av stöd. Men de demokrativillkor som gäller i dag har kritiserats, som vi hört här tidigare, för att vara otydliga och svåra att tillämpa. Den kritiken har regeringen tagit på allvar.

Med de nu föreslagna demokrativillkoren skapas tydliga krav på vad organisationer inte får göra om de ska kunna få stöd från staten. Det ska vara tydligt att allmänna medel ska gå till organisationer som upprätthåller demokratin och inte till dem som undergräver den.

Jag ställer mig bakom utskottets förslag till ställningstagande och yrkar avslag på motionsyrkandena.
(Applåder)

Anf. 73 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Fru talman! Att på några få minuter tala om betydelsen av ett starkt civilsamhälle låter sig inte göras enkelt. Jag är lite orolig för, fru talman, att jag i dag kommer att dra över min anmälda talartid.

En av anledningarna är att själva begreppet innehåller en sådan bredd av organisationsformer, verksamheter, livsåskådningar, viljor och syften. Men det är också för att civilsamhället betyder så många olika saker för alla de miljoner invånare som på ett eller annat sätt är involverade. Det handlar om glädje, gemenskap, delade sorger, kamp, trygghet, andrum och inspiration.

För Vänsterpartiet är det självklart att vi ska ha goda villkor för civilsamhället att verka. Det är en central demokratifråga att vi har ett vitalt

föreningsliv och att människor har möjlighet att organisera sig kring gemensamma intressen.

Det är genom våra breda folkrörelser som tidigare generationer har förändrat samhället. Det var brist på inflytande och fattigdom och hunger som drev på men också insikten om att det är möjligt med förändring när människor går samman och att samhällsordningen inte är av Gud given utan att människor kan och har rätt att få en värdig framtid här på jorden.

Nu precis som då är föreningarna också demokratiskolor. Där lär man sig till exempel viktiga processer för beslutsfattande. Men vi ser också att många nya former av organisering har växt fram sedan dess, och det är viktigt att vi hänger med från politiskt håll så att våra regelverk för bidrag anpassas och dialogen är god mellan det offentliga och civilsamhället.

Fru talman! Vänsterpartiet menar att vi måste vara rädda om det ideella engagemanget och se till att vi har enkla och tydliga regelverk och bra stöd från bidragsgivande myndigheter och att till exempel kommunerna har en väg in för föreningarna för att underlätta det ideella engagemanget. Vi behöver också långsiktiga organisationsbidrag.

I en demokrati som fungerar väl är föreningarna också röstbärare. De samlar erfarenheter och åsikter från sina medlemmar och kan med samlad styrka ge sig in i det politiska samtalet. De fungerar som opinionsbildare och trycker på den politiska makten. Hela vårt beslutsfattande är faktiskt byggt på att civilsamhället får möjlighet att svara på remisser och bidra med sina perspektiv.

Jag tror ändå att det är viktigt att vi ser till att hålla en rågång mellan de här två sfärerna. Så fort bidragen blir för styrande och civilsamhället blir en utförare av kommunala, regionala eller statliga uppdrag finns det risk att de kritiska rösterna hämmas och i förlängningen att vårt lagstiftningsarbete blir sämre.

Den nuvarande regeringen verkar tyvärr inte ställa sig helhjärtat bakom att vi behöver ha en mångfald av röster eller se nyttan i att de får höras.

Fru talman! Vi har sett att flera ministrar har uttryckt sig kritiskt till ideellt engagemang, demonstrationer och opinionsyttringar. Jag menar att det tyder på politisk omognad att man inte kan hantera kritiska röster bättre, och jag är allvarligt oroad att insikt om vad som bygger en stark och frisk demokrati saknas hos landets ledning.

Det finns flera exempel i närtid. Jag drar några stycken här.

Utbildningsminister Mats Persson har gång på gång kritiserat studenter olika sätt att uttrycka stöd för det palestinska folket och kräva ett stopp på folkmordet i Gaza. Vänsterpartiet har nu anmält ministern till KU för hans hantering av den frågan.

Mats Persson har också haft idéer om att vissa åsikter hämmar den akademiska miljön och låtit utreda det. Det visade sig inte stämma. Problemen som framkom var i stället politisk styrning och underfinansiering. Vi får se vilka slutsatser regeringen drar av det.

Vi har också sett att Carl-Oskar Bohlin, moderat minister, snabbt var ute och krävde åtgärder hos Energimyndigheten när det visade sig att en anställd var aktiv i klimatorganisationen Rebellmammorna.

Det finns många sätt att kväsa oppositionella röster och minska det ideella engagemanget. Det behöver inte nödvändigtvis vara med lagstiftning, utan man kan komma långt med att folk blir oroliga att de ska förlora job-

bet eller inte komma i fråga för en tjänst för att man har säkerhetsprövningar som klassar ett stort antal invånare som risker.

Facket har nu anmält hela det här förfarandet till Justitiekanslern. Jag vill citera förbundsjuristen Joakim Lindqvist: ”Det är inte det hon har gjort, utan att hon haft ’fel’ politisk inställning till civil olydnad. Det är hennes ideologiska ställningstagande i sig som myndigheten tar in i sin bedömning, och det är ännu allvarigare.”

Häromdagen öppnade justitieminister Gunnar Strömmer för en inskränkning i föreningsfriheten, och Ebba Busch har öppnat för att utvisa människor baserat på deras trostolkning. Det gungar alltså rejält kring våra grundläggande fri- och rättigheter med Tidöpartierna.

Jag kan till viss del förstå att det kan kännas lockande att ge sig på odemokratiska åsikter. Men det gäller att hålla tungan rätt i mun. Vi ska döma handlingarna och inte ägna oss åt åsiktsregistrering. Vi ska hålla tankefrihet, samvetsfrihet, religionsfrihet och föreningsfrihet högt. Vi måste hålla de grundläggande rättigheterna högt.

Fru talman! Det har nyss också visat sig att det nya regelverket för medier slår undan benen för mindre tidningar med utgångspunkt i till exempel kristna värderingar och med gröna och socialistiska perspektiv. Det var precis det som flera partier i oppositionen varnade för. Risken är nu stor att de som kommer att finnas kvar är stora koncerner med borgerliga ledarsidor.

Sverigedemokraterna berättade att de hoppades att det skulle bli resultatet av den här förändringen medan regeringspartierna i riksdagsdebatten då hävdade att det inte alls var tanken.

Jag passar också på att lyfta fram några andra tunga finansieringsfrågor.

Det handlar om neddragningarna för studieförbunden med en tredjedel av statsstödet. Det handlar också om resurser som i förlängningen går till bildning och utbildning för hela Föreningssverige.

Man har också passat på att ta bort bidraget till de etniskt baserade föreningarna, som organiserar många av dem som drabbas av den hårdnande migrations- och integrationspolitiken.

Jag mötte nyss organisationen Sveriges konsumenter, som bevakar så att konsumenterna inte får stryka på foten när EU och Sverige lagstiftar. Den kommer inte att ha några statliga bidrag kvar nästa år.

Tidöpartierna passar också på så här i Natotider att ta bort bidrag till fredsorganisationer och till civilsamhällets biståndsverksamhet.

Det måste väl ändå vara så att en stark demokrati ska inrymma en mångfald av åsikter. I alla fall för mig som vänsterpartist är det självklart, och jag beklagar att minister Jakob Forssmed som ansvarar för civilsamhällespolitiken inte tagit sig tid att delta i den här debatten i dag när vi ser detta massiva angrepp på det breda civilsamhället.

Fru talman! För Vänsterpartiet är det också självklart att civilsamhället i första hand är en viktig resurs. Det är därför det ska finnas offentliga stöd. Att människor över huvud taget organiserar sig kring ett intresse, en sakfråga eller en tro bidrar till att vår befolkning får sammanhang, social gemenskap och utlopp för kreativitet. Man får känna sig behövd i ett sammanhang. Det förbättrar också vår folkhälsa och bildning, för att nämna bara några saker.

Men baksidan behöver vi också lyfta fram. Det finns förstås en risk att den där gemenskapen kan kräva likformighet och lojalitet och inte tål ifrågasättande. Ibland upplever människor att de inte kan vara sig själva fullt ut, och det finns förstås organisationer och samfund som inte tror på alla människors lika värde och som också uppmuntrar till hat och våld.

Den risken kan inte fullt ut lagstiftas bort, och det är viktigt att vi får ett balanserat regelverk. Flera miljoner människor i vårt land gör ideella insatser varje dag för sina medmänniskor. Det är i grunden något fint och viktigt för vårt samhälle och vår demokrati som ska uppmuntras, inte ses som ett potentiellt hot.

Fru talman! Det finns demokrativillkor redan i dag. Det tror jag att vi behöver berätta för dem som lyssnar på debatten. Det finns demokrativillkor i statens bidragsgivning, men det har funnits kritik mot att de är svåra att tolka och tillämpa. Därför välkomnar vi från Vänsterpartiet att det görs ett omtag.

Det förslag som lades fram av den förra regeringen var tyvärr även det oklart i vissa delar. Vi hade en lång följdmotion då.

Vi har en lite kortare följdmotion den här gången, för den nuvarande regeringen har gjort några mindre ändringar som förbättrat och förtydligat regelverket. Min förhoppning är att det kan underlätta för bidragsgivande myndigheter och bidra till tydlighet för mottagande organisationer.

Men det finns fortfarande några frågetecken. Jag har förstås förståelse för att man i en sådan här proposition inte kan räkna upp alla eventualiteter, men vi hade velat se några förtydliganden.

Ett handlar om vem som kan anses vara en central företrädare. Där är vårt resonemang väldigt likt det som Miljöpartiet tidigare har redogjort för. Det är väldigt stora inskränkningar som man tänker sig ska kunna göras när en enskild företrädare på något vis bryter mot de här kriterierna, och då är det viktigt att det är tydligt vem som kan anses vara en sådan företrädare.

Jag tycker också att det är bra att det finns tydliga skrivningar om ålder. Jag tycker att Roland Utbult på ett bra sätt redogjorde för varför det är viktigt att unga får en egen skrivning här.

Det som däremot saknas gäller ett kriterium, som gäller i dag, om demokratisk uppbyggnad. Vi har de senaste åren sett många exempel på att tolkningen av det här demokrativillkoret riskerar att skärpa andra delar. Därför hade vi önskat att demokratisk uppbyggnad hade ingått i utredningen.

Min talartid rinner iväg. Men jag ska bara förklara lite kort att det handlar om att bidragsgivande myndigheter kräver att lokala organisationer ska ha egna stadgar. Det blir svårt om man kräver mycket inflytande från den nationella nivån för att kunna betala ut bidrag. Vi tycker att man hade behövt se över det.

Därför vill jag lyfta upp reservation nummer 3, som handlar om just demokratisk uppbyggnad. Det är en organisationsmodell som har gällt i Sverige i över hundra år. Vi har nationella organisationer där man sätter sina stadgar, på kongressen eller vid årsstämmor, och de gäller även för lokala organisationer.

Det finns fortfarande frågetecken om en del av skrivningarna, som vi tycker lämnar öppet för godtycklighet. Det kommer till exempel att bli svårt för den som ska bedöma ansökningarna när det gäller en del begrepp.

Vi tycker därför att propositionen behöver utvärderas ganska snart. Det är också en av våra punkter.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga något om villkoren för trossamfunden. Vänsterpartiet hade velat se en lägre gräns för antalet betjänade. Att samla 1 000 personer kring en gemensam tro tycker vi hade varit en bättre nivå. Där har vi en gemensam reservation med Miljöpartiet.

Min förhoppning är att staten nu får verktyg för att neka odemokratiska organisationer bidrag. Men jag hoppas att Tidöpartierna lägger om sin politik för civilsamhället i andra delar, så att de 6 miljoner invånare som dagligen bidrar till en starkare demokrati får stöd för det i såväl ord som handling och ekonomiska termer.

(Applåder)

Anf. 74 JAKOB OLOFSGÅRD (L):

Fru talman! I dag debatterar vi stödet till trossamfunden och civilsamhället. Det är i grunden en debatt om människors möjligheter att utöva sin tro men också om vikten av att försvara den liberala demokrati som vi lever i.

Fru talman! När jag står här i talarstolen representerar jag Liberalerna. Min övertygelse är liberalismen, men min roll som pastor i ett frikyrkligt samfund och de erfarenheter jag har därifrån bär jag förstås också med mig. Jag står så att säga med benen i två rörelser som båda utgör fundament i Sveriges demokratiska framväxt. Historien om den svenska demokratin kan nämligen inte berättas utan att tala om den svenska väckelserörelsen. Det handlar om mitt trossamfund och andra samfunds ursprung.

Jag vill ta er tillbaka till den 21 september 1848. I Vällersvik, utanför Frillesås söder om Göteborg, gick sex personer ned i havsvattnet för att döpas. Det var början på en personlig resa för var och en av de inblandade, men det var samtidigt ett viktigt steg på vägen mot det mer demokratiska Sverige.

Den organisationsvåg som inleddes med detta baptistdop 1848 innebar något helt nytt. Ett friare Sverige började födas fram. En hård strid om religionsfriheten och statskyrkan startade. Det var en kamp som vi liberaler stod bakom. Det handlade om den enskilda människans rätt att söka sin egen väg tillsammans med den lilla gemenskapen, och sanning och bildning var ledord.

Fru talman! I dag debatterar vi förutsättningarna för just trossamfund och civilsamhället att bedriva en aktiv och långsiktig verksamhet och att den ska kunna stärkas genom den nya lagen om statsbidrag till trossamfund. Statsbidraget ska bidra till att ge alla människor samma grundläggande möjligheter att utöva sin religion i Sverige, men det ska också bidra till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på.

I den nya lagen föreslås nya definitioner på trossamfund, församling och betjänad. Det är mycket bra. Även nya villkor som tar sikte på stabilitet och egen livskraft föreslås, vilket är både nödvändigt och välkommet. Kanske viktigast av allt är att vi får till att ett nytt demokrativillkor kommer på plats. Det har vi i Liberalerna arbetat för under flera år.

Jag vill gå tillbaka till den där septemberdagen 1848. De sex personerna klev ut i vattnet för sin egen del och för andras frihet. Det handlade om friheten att välja sin egen väg och att leva som de själva önskade. Det

Prot. 2023/24:134
17 juni

*Statens stöd till
trossamfund och
civilsamhället*

är vad denna debatt ytterst handlar om. Själva syftet med statsbidragen är att främja varje människas rätt till frihet.

Fru talman! Vi liberaler har lyft fram vikten av att statsbidragen måste följas av högt ställda krav, tydliga demokrativillkor och kriterier som tar sikte på det som uppenbart angriper eller står i strid med det demokratiska samhällets grundläggande värderingar. Det måste komma på plats. Och det gör det nu. Vi har gjort det med vetskapen att de demokrativillkor som finns i dag inte har fungerat. De är både alltför otydliga och alltför svåra att tillämpa.

Verkligheten talar sitt tydliga språk. Vi har sett att hatpredikanter bjudits in och att medlemmar uppmanats att använda konkurrerande system för rättskipning i stället för det ordinarie rättssystemet. Vi har sett påtryckningar eller tvång mot unga hbtqi-personer, exempelvis omvändelseförsök, att företrädare förespråkade hedersvåld eller fråntagit unga kvinnor deras grundläggande rättigheter att välja vem de ska gifta sig med och att ren antisemitism fått växa sig stark. Listan över saker som inte hör hemma i en modern demokrati kan tyvärr göras väldigt lång.

Varningsropen har varit många, från enskilda till granskande myndigheter, om att systemet missbrukas. Trots vetskapen om att bidragen missbrukats av samfund och andra organisationer hörs det i dag röster i debatten som verkar tycka att det förslag vi debatterar går för långt. Man tycker att definitionen av vilka företrädare som kan komma i anspråk för ansvarsutkrävande är för vid och att en stor organisation inte kan ställas till ansvar för hur dess företrädare agerar. Mitt svar på det är: Jo, det är just det som krävs. Det är just det som är poängen.

De nya villkoren, som nu kommer på plats, är tydligare och lättare att tillämpa. En organisation måste agera i enlighet med samhällets grundläggande värderingar, annars blir det inget statligt stöd. Det är också viktigt att det förtydligas att samöre med extremism innebär att ett trossamfund eller en organisation bryter mot demokrativillkoret.

Fru talman! Den 21 september 1848 i Vallersvik stod den lilla skaran enkla människor upp för fri- och rättigheten att själva välja sina liv. Nu inrättar vi nya demokrativillkor för att försvara just det som de sex personerna började kämpa för.

Det förslag vi i dag debatterar är tydliggörande. Det stärker enskildas möjligheter att utöva sin tro samtidigt som det garanterar att inte en skatte-krona ska gå till att vidmakthålla förtryck av något slag. Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 75 CATARINA DEREMAR (C):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nummer 7, som handlar om så kallad omvändelseterapi.

Staten stöder trossamfunden och civilsamhället, som är två grundläggande pelare i vår demokrati. Det handlar om religionsfriheten och om föreningsfriheten. De spelar båda stor roll för att vårt samhälle ska vara stabilt och utvecklas, och de skapar platser där människor möts, vilket i sig utvecklar vårt demokratiska samhälle vidare.

Fru talman! Skattemedel får aldrig användas så att den grundlagsfästa principen om människors lika värde urvattnas eller åsidosätts. De trossam-

fund och organisationer inom civilsamhället som tar emot statliga bidrag måste åta sig att upprätthålla grundläggande demokratiska principer.

Det är bra att propositionen *Statens stöd till trossamfund och civilsamhället – enhetliga och rättssäkra villkor* nu till slut har lagts fram av regeringen, men det är olyckligt att införandet av enhetliga villkor har försejats. Det var angeläget redan när förra regeringen presenterade sin proposition, som sedan nuvarande regering drog tillbaka. Men nu är vi alltså här, och det är positivt.

Under sommaren 2022 rapporterade Dagens Nyheter om flera trossamfunds syn på homosexualitet. Det visade sig att det förekom såväl omvändelseterapi som insamlingar till systerorganisationer som bedriver rent homohat i andra länder. Samtidigt som dessa trossamfund får statliga bidrag för att bidra till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på bedriver de verksamhet som allvarligt kränker hbtqi-personers rättigheter. Centerpartiet kan aldrig gå med på att statligt stöd bidrar till den typen av oacceptabel verksamhet.

I den proposition vi behandlar i dag framgår att omvändelseterapi för unga står i strid med demokrativillkoret, medan omvändelseterapi för vuxna inte nämns över huvud taget. Centerpartiet anser, i ljuset av den utsatta situation en betjänad eller en församlingsmedlem ofta befinner sig i i förhållande till trossamfundet och dess företrädare, att det måste framgå att all omvändelseterapi står i strid med demokrativillkoret och därför utgör en exkluderingsgrund. Det är detta som Centerpartiets reservation 7 handlar om.

Fru talman! All lagstiftning som innebär en inskränkning av grundlagsskyddade fri- och rättigheter måste också noggrant granskas och övervägas. Det får aldrig ske nonchalant eller på slentrian. För att kontrollmekanismerna ska fungera måste lagstiftningens beredning alltid hanteras noggrant och med stor respekt. Särskilt vid frågor som rör de fundamentala fri- och rättigheterna som exempelvis religionsfrihet, föreningsfrihet och yttrandefrihet måste lagstiftaren noggrant redovisa sina överväganden och samtidigt ge företrädare för berörda intressen god tid och möjlighet till insyn, remiss och debatt.

Nu föreslås likalydande demokrativillkor för stöd till trossamfund och civilsamhället. Det är positivt. Men återigen vill jag framhålla vikten av att regeringen vid introduktionen av lagstiftning som berör våra grundlagsskyddade fri- och rättigheter tydligt redogör för sina överväganden om effekter och konsekvenser.

I utredningens förslag till lag om statens stöd till trossamfund fanns en reglering om återkrav av statsbidrag som inte finns med i propositionen. Centerpartiet anser att en sådan reglering även fortsatt bör finnas med i den föreslagna lagen om statens stöd till trossamfund.

Det är centralt att det finns enhetliga demokrativillkor för statens bidrag till trossamfund och civilsamhället. Bidragen ska bara gå till organisationer som lever upp till dessa. Det är viktigt att tidigt följa upp hur träffsäkra demokrativillkoren är. Uppföljningen bör omfatta en bredd av perspektiv, så att demokrativillkoren får avsedd effekt, och man bör också se på hur civilsamhället påverkas. Även andra frågor i propositionen, däribland förslaget kring krav på antalet betjänade i en församling för att den ska kunna få stöd, behöver omfattas i det arbetet.

Anf. 76 PETER OLLÉN (M):

Fru talman! Civilsamhället har en helt central funktion i Sverige när det gäller att fostra oss till aktiva och demokratiska medborgare.

En viktig demokratisk yttring ägde, som Jakob Olofsgård så förtjänstfullt påpekade, rum den 21 september 1848. Detta lyftes också fram som den svenska demokratins grund när SVT i fjol gjorde sin serie *Historien om Sverige*. Denna dag bröts det totala monopol på religionstolkning som staten haft sedan Gustav Vasa införde reformationen i Sverige på 1500-talet.

Staten slog hårt ned på frikyrkan, men fröet med fritt tänkande och en demokratisk struktur hade fötts. Därför kunde det inte stoppas när den demokratiska frikyrkan – med principen en medlem, en röst – följdes av nykterhetsrörelsen, fackföreningar, folkhögskolor och bildningsförbund. Tidigt förstod också rösträttsrörelsen att kravet på fri och lika rösträtt krävde medborgare som var läs- och skrivkunniga och aktivt tog del i skapandet av ett demokratiskt samhälle.

Än i dag är en del av de religiösa samfundens viktiga bärare av folkbildningen och det demokratiska samhället. Än i dag gäller att varje medlem har en röst på de regelbundna medlemsmöten som utgör stommen i en frikyrkoförsamling, och än i dag finansieras alla kostnader i en frikyrka genom de medel som samlas in från medlemmarna.

Dock är det så att staten finansierar en stor del av den nationella, övergripande samfundsledningen. Hittills har de pengarna delats ut relativt kravlöst, men nu i vår har regeringen sammanställt vilka demokratiska kriterier som ska uppfyllas för att ett samfund ska kunna få statsbidrag. Detta gör oss säkrare på att skattebetalarnas pengar används för att stödja det demokratiska arbetet. Det bör göra det lättare för Myndigheten för stöd till trossamfund att avgöra vem som ska få stöd och vem som inte ska få det – allt för att främja och förstärka en demokratisk utveckling i Sverige.

Anf. 77 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Jag känner att vi har haft lite för få replikskiften i den här debatten, så jag måste passa på innan den är slut.

Peter Ollén talar väldigt fint om framväxten av vårt demokratiska samhälle med hjälp av folkrörelserna och den kraft som frigjordes eller organiserades i de olika typer av rörelser vi kunde se från 1800-talet och framåt. Det är väldigt fint att höra detta. Vi delar den uppfattningen. Jag tog ju upp mycket av detta i mitt anförande också.

Utifrån att ledamoten ser värdet av folkbildningen och att även mindre trossamfund har fått stöd och kraft att växa undrar jag: Hur kommer det sig att Moderaterna lägger fram en proposition där man inte tar det antal som utredningen föreslog, 1 000 betjänade, som gräns för att få det statliga stödet utan i stället lägger sig på en nivå med 2 500 betjänade? Det är en av mina frågor.

Sedan vill jag också höra lite mer om hur ledamoten motiverar de stora neddragningar man gör inom folkbildningen, framför allt genom studieförbundens kapade bidrag. I slutet av mandatperioden kommer de att ha blivit av med en tredjedel av det statliga stödet. Kan ledamoten förklara lite hur det resonemanget går ihop med den fina förklaring som fanns inledningsvis?

Anf. 78 PETER OLLÉN (M) replik:

Fru talman! Jag tackar Vasiliki Tsouplaki för frågan.

När det handlar om 1 000, 2 500 eller 3 000, som det stod i det ursprungliga förslaget, vet jag inte hur diskussionerna har gått. Därför kan jag inte svara på hur resonemangen och vägandena har gått fram och tillbaka från det ursprungliga 3 000 ned till 2 500. Jag vet följaktligen inte heller varför man inte har gått vidare till 1 000.

Neddragningen för studieförbunden hängde ihop med en minskning av antalet deltagare i studieförbundens cirklar. Vi har sett en nedgång de senaste tio åren, sedan 2013, med att det är bara hälften så många nya som kommer in i studieförbundens verksamhet. Neddragningen har handlat om att det kom en förödande rapport från Riksrevisionen som visade att en stor del av kurserna i verksamheterna aldrig hade ägt rum. Därför gjordes en justering.

Förhoppningen är naturligtvis att man hittar former som attraherar folk så att man får en levande folkbildning, men det är tydligt att vi måste hitta nya former för att vinna och för att nå de unga i dag.

(Applåder)

Anf. 79 VASILIKI TSOUPRAKI (V) replik:

Fru talman! Jag tackar Peter Ollén för svaret.

Det som konstateras i propositionen är att det är ett stort antal framför allt mindre kristna kyrkor som kommer att hamna utanför gränsen. Förslaget om 1 000 fanns med i utredningen, och 3 000 är den gräns som gäller i dag. 2 500 är såklart en förbättring. Fler kommer att inkluderas, men vi hade förstås velat se att man gick på utredningens förslag för att omfatta fler mindre samfund.

Det är tufft att vara ett mindre samfund i ett så sekulariserat land som Sverige. Har man samlat ihop 1 000 personer har man jobbat på ganska bra, och jag tänker att det finns anledning att staten stöttar mindre trossamfund på det sättet.

För studieförbunden tycker jag tyvärr inte att logiken riktigt håller ihop. När man ser att det förekommer brister i uppföljning, i kontrollsystem, har ju studieförbunden, när det har uppdagats fusk, verkligen skruvat åt. Man har gått fram med it-system som följer upp på personnivå med inloggning med bank-id. Stora, kostsamma system har riggats hos studieförbunden för att komma till rätta med oegentligheter där studieförbunden har blivit utsatta för bedrägerier. De har nu gjort allt för att täppa till hålen de senaste åren. Jag tycker inte att regeringspartierna riktigt har uppskattat detta. Det här är kostsamma investeringar som har gjorts personellt och i it-infrastruktur.

Om detta hade drabbat en myndighet skulle man ha sett till att den hade fått mer ekonomiska muskler för att komma till rätta med fusk och oegentligheter, men här har regeringen och SD gått åt andra hållet. När man har blivit utsatt för bedrägerier straffas man genom att få ett lägre anslag. Det är olyckligt. Kan ledamoten kommentera detta?

Anf. 80 PETER OLLÉN (M) replik:

Fru talman! Jag tackar för de kompletterande frågorna.

I fråga om stödet till mindre föreningar får vi komma ihåg att det vi pratar om här är själva det statliga stödet till samfunden. Sedan finns natur-

ligtvis möjlighet till stöd på kommunal eller regional nivå om det är fråga om mindre aktörer.

Igen får jag säga att jag inte har svaret på varför propositionen landade i den siffran, men det betyder inte att man är helt utan möjlighet till stöd. Generellt sett är det begränsat vad man ber om stöd för när det gäller samfund eftersom det där ofta finns en tradition – jag kan uttala mig för Frikyrkan eftersom jag är med där, men jag förmodar att det även gäller andra samfund – av stor betalningsvilja så att man själv finansierar sin verksamhet. Man har inte en förväntan att skattebetalarna ska betala för att man har sammankomster med varandra.

Sedan var det studieförbunden. När det gäller Riksidrottsförbundet, från knattefotbollen upp till eliten, har man gått från 2 till 2,1 miljarder kronor i stöd. Att man landar på 1,5 miljarder efter tre år är ingen liten summa. Det är en stor summa som studieförbunden arbetar med. Det är absolut inte fråga om en dramatisk inskränkning i studieförbundens verksamhet, utan man justerar i förhållande till vad som görs.

Min uppriktiga förhoppning är att vi hittar former, i studieförbund eller annan form, så att vi kan locka unga att i högre grad ta del av demokratiarbetet framöver.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 juni.)

Infrastrukturfrågor

§ 9 Infrastrukturfrågor

Trafikutskottets betänkande 2023/24:TU18
Infrastrukturfrågor (skr. 2023/24:135)
föredrogs.

Anf. 81 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Det här är årets höjdpunkt, åtminstone för oss i trafikutskottet. Vi ska nu debattera övergripande infrastruktur.

Ett slitet begrepp i debatten är att infrastrukturen är blodomloppet i vårt land. Även om det är ett slitet uttryck är det en rätt bra beskrivning av vad det handlar om. Utan infrastrukturen går det inte att transportera människor och gods, och då skulle samhället helt stanna av.

Det finns i Sverige 216 400 kilometer väg, 15 600 kilometer järnväg, 44 instrumentflygplatser och 54 hamnar. Det är fascinerande hur vi i debatten ofta fokuserar på tillkommande kilometer järnväg men sällan på all den räls som redan finns på plats.

Sällan pratar vi väg. Flygplatser pratar vi oftast om när det kommer initiativ om att lägga ned och minska flyget, och hamnarna är sällan uppe i debatten. Det är tillkommande kilometer räls som oftast är föremål för diskussion.

För oss moderater och regeringen är alla trafikslag viktiga. De behövs alla fyra för att vårt land ska fungera, och vi ska ha ett transportsystem som håller ihop så att människor kan ta sig till och från arbetet och gods kan komma fram i tid.

Vår moderatledda regering lägger nu mer fokus på att faktiskt se till att det vi redan har på plats ska fungera. Mer pengar läggs på underhåll av järnväg och väg, och vi säkerställer att våra regionala flygplatser kan fortsätta sin verksamhet genom att dubblera stödet till dem.

Fru talman! Arbetet med en infrastrukturproposition pågår. Sedan ska en ny nationell plan tas fram. Det är utmanande med tanke på de behov som finns, men det är också utmanande på grund av den ansvarslöshet som präglade den förra regeringens och dess stödpartiers arbete med den plan som gäller nu.

Det ekonomiska visar att planen ger 70 öre tillbaka på varje satsad krona – till att börja med. Det är något som vi som land inte har råd med. Vi måste se till att satsa pengarna där de behövs mest och där de ger bäst avkastning.

Trafikverket är också tydligt med att med den fördelning av pengar som gjorts kommer både väg och järnväg att vara i sämre skick i planperiodens slut än vad den är i dag.

Riksrevisionen är också fullkomligt förödande i sin kritik mot den förra regeringen och arbetet med planen. Riksrevisionen konstaterar att de investeringar som den förra regeringen valde ”inte effektivt bidrar till att nå riksdagens transportpolitiska mål. Bristerna beror bland annat på att regeringen genom sin styrning inte gett Trafikverket förutsättningar att föreslå de mest samhällsekonomiskt lönsamma projekten. Tillsammans med stora kostnadsökningar har det förhindrat en planering som ger mest nytta för pengarna.”

Den förra regeringen valde dessutom att minska anslagen till järnvägens nya signalsystem ERTMS trots att Trafikverket varnat för att det vore direkt systemhotande. ERTMS kommer därför enligt Trafikverket inte att vara implementerat förrän efter 2070, vilket leder till kraftigt ökade underhållskostnader för det gamla systemet. Det allra värsta är enligt Riksrevisionen att resultatet ger sämre transportmöjligheter och fler döda i trafiken än vad som annars hade varit fallet.

Utöver detta kom det under den förra regeringen elva olika riksrevisionsrapporter om brister på Trafikverket – brister som den förra regeringen helt enkelt struntade i att göra någonting åt.

Fru talman! Utmaningarna framåt är stora, men viktiga steg har redan tagits såsom mer pengar till underhåll av både väg och järnväg och fler uppdrag till Trafikverket att förbättra sin verksamhet, effektivisera och hålla nere kostnaderna. Vi kan också se att Trafikverket tack vare hårda krav från regeringen har gjort en genomlysning och tagit fram en plan för omfattande förändringar internt.

Det måste helt enkelt bli ordning på infrastrukturen. Vi har inte obegränsat med pengar utan måste se till att vi gör rätt saker med de pengar vi satsar. Samhällsekonomisk lönsamhet måste ha högre prioritet. Vi har satsat och kommer att satsa mer på underhåll, vilket är det som kommer att göra störst skillnad på kort sikt i människors vardag. Potthålen blir färre, och tågen har bättre möjligheter att hålla tidtabellen.

Fru talman! Jag tror att vi alla kan vara överens om att det behövs förändringar på Trafikverket. Ett väl fungerande och effektivt arbetande trafikverk är förutsättningen för att vi ska få till det underhåll och den nybyggnation vi behöver i vårt land. Som jag sa tidigare har problemen på Trafikverket varit kända länge. Riksrevisionsrapporterna och en strid

ström av anekdotisk bevisföring kan inte ha undgått någon utom möjligen den förra regeringen.

Tack vare de krav som vår regering nu ställer på Trafikverket börjar det äntligen hända saker, och förändringar är på gång. Det kommer att ta tid att förändra ett verk med över 10 000 anställda, men det är någonting som måste göras.

Vad ägnar sig oppositionen åt? Jo, den ägnar sig åt ett politiskt spel för att skapa splittring i regeringsunderlaget. Att i det här läget föreslå en gigantisk omorganisation bara för att försöka sabotera Tidösamarbetet är oansvarigt. Tack vare att regeringen ställer krav på Trafikverket, både genom konkreta uppdrag och genom dialog, ser vi att krismedvetenheten finns och att förändringsarbete har påbörjats. Att i det läget ge signaler om att dela Trafikverket riskerar att lägga en våt filt över det arbetet.

Fru talman! Transporter och infrastruktur är förknippat med vårt klimatarbete. Utsläppen från våra transporter måste minska om vi ska nå våra mål. Det gläder mig att se att alla trafikslag i dag arbetar hårt med att få ned sina utsläpp. För fyra och ett halvt år sedan, när jag klev över till trafikutskottet, var det ingen som trodde att tunga lastbilar skulle kunna gå på el. Nu rullar tunga lastbilar som går på el på våra vägar. Jag ser med spänd förväntan fram emot att se hur den tekniska utvecklingen fortsätter.

Den stora utmaningen blir att planera för ett transportsystem i snabb förändring, men vi kan ändå förutsätta att alla trafikslag blir helt fossilfria och att teknikutvecklingen fortsätter.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

(Applåder)

Anf. 82 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Tack så mycket, ledamoten Stockhaus, för anförandet, som jag tycker mest handlade om oppositionen! Det var inte så väldigt mycket om vad regeringen vill göra utan mer om vad den förra regeringen enligt Maria Stockhaus underlät att göra.

Jag skulle vilja stanna lite grann vid det som Maria Stockhaus sa om att det nuvarande styret fokuserar på det vi har och inte på de kilometer, tror jag att ledamoten sa, som vi inte har. Då måste man ändå fundera på om ledamoten Maria Stockhaus inte ser det som händer uppe i norr. Ser inte ledamoten den oro som faktiskt finns för att investeringar i Sverige ska försvinna från vårt land just på grund av att kapaciteten inte finns?

I förra veckan skickade vd:arna för samtliga svenska godsbolag i Sverige ett brev till infrastrukturministern där de påtalade just att det finns en jättestor risk att investeringar försvinner. Vi ser att LKAB tvingas stänga ned för att kapaciteten inte räcker till, och Maria Stockhaus står och pratar om att vi ska underhålla det vi har. Uppenbarligen räcker det ju inte till.

En annan fråga handlar om det som ledamoten tog upp gällande kostnadsutvecklingen. Jag skulle vilja att ledamoten reflekterade lite grann över det system vi ändå har i Sverige och som är så avreglerat. Tror ledamoten att det också kan ha någon påverkan på kostnadsutvecklingen?

(Applåder)

Anf. 83 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Man kan välja att lägga sitt fokus lite olika. Jag tyckte att jag var inne på mycket av det som regeringen vill göra, inte minst att vi håller på att ta fram en ny infrastrukturproposition.

Det har varit en hel del gemensamma möten med alla intressenter, exempelvis i järnvägsbranschen, för att diskutera hur vi kan genomföra underhåll på ett effektivt sätt och så att det påverkar dem som kör tåg – oavsett om det är gods- eller persontrafik – så lite som möjligt. Trafikverket hade ett uppföljande möte i förra veckan, och det har visat sig att den här typen av dialoger har öppnat upp helt nya möjligheter för att effektivisera underhållet och minska påverkan på kapaciteten när man måste göra underhåll.

Regeringen har också gett Trafikverket i uppdrag att snabba på – vi kallar det snabba på-uppdraget – i norra Sverige. Där tittar man på hur vi kan snabba på de nödvändiga investeringarna i norra Sverige och hur vi kan hitta möjligheter till alternativ finansiering, vilket exempelvis Socialdemokraterna är väldigt tveksamma till. Det skulle vara ett viktigt sätt att få fram det här snabbare.

Hade den förra regeringen i stället för att satsa på den extremt olönsamma höghastighetsjärnvägen lyssnat på Trafikverket, som faktiskt ville ha en större andel pengar till underhåll, hade Malmbanan möjligtvis inte varit i det här skicket. Under åtta år struntade man i underhåll och fokuserade på att klippa så många band för nya projekt som möjligt i stället för att se till att det vi redan har på plats fungerar. Det är en av anledningarna till att det ser ut som det gör på Malmbanan i dag.

Anf. 84 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Det är faktiskt ren lögn av ledamoten. Under den förra mandatperioden lade man mer till underhåll än man tidigare gjort. Påståendet att man struntade i underhållet helt och hållet är alltså en ren lögn, vilket jag tycker att vi ska hålla oss för goda för. Vi kan ha olika åsikter, men vi behöver inte vara lögnaktiga.

Ledamoten säger att gemensamma mötesplatser äntligen har kommit till. Jag har för mig att vi under den förra mandatperioden hade ett gods-transportråd där säkerligen alla aktörer runt omkring godset samlades. Vad har hänt med det? Det är lite grann så att man inte får svar när man ställer frågor till statsrådet om vad som har hänt med godstransportrådet.

När vi träffar branschen, vilket vi ju får göra för oss själva, efterfrågar de dock mer av det som togs fram. Då togs det nämligen fram målsättningar. Vi sa: Hit vill vi. Nu verkar det mer vara en mötesplats. Men vad händer med mötesplatsen? Man måste också ha målsättningar för att man ska komma någonstans.

Jag tror att det är hemskt viktigt att regeringen inte bara fortsätter att utreda, tillsätta nya utredningar och titta på saker. Man måste också peka ut riktningen. Det är ju det branschen efterfrågar: Vart ska vi någonstans? Hur blir det med klimatomställningen? Kommer det att hända någonting, eller kommer ni att låta Sverigedemokraterna bestämma den frågan?

Vi var ändå sju partier som var överens om klimatmålen, och klimatmålen ligger fast. Men var är stimulanserna för att vi ska uppnå målen om sänkta utsläpp? Snacka går ju, men man måste också göra någonting.

(Applåder)

Anf. 85 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! I sitt inriktningsunderlag för den förra planen sa Trafikverket tydligt att anläggningen med den här fördelningen av pengar kommer att vara i sämre skick i slutet av planperioden än vad den var i början. Man kan också titta på Riksrevisionens kritik mot hur den förra regeringen genomförde sitt planarbete.

Jag skulle nog säga att det är en värderingsfråga om man tycker att det är att strunta i underhållet, men jag tycker definitivt att det är att underfinansiera underhållet och att prioritera bandklippning i valrörelser framför att se till att det vi faktiskt har på plats fungerar.

Det som var viktigt med dessa möten var att de inte omfattade enbart godstrafik eller persontrafik utan omfattade alla aktörer, även de aktörer som underhåller spåren. Trafikverket var naturligtvis också med. Alla som kör tåg på spåren var med i samma möte. Det som hände där var att man kom fram till väldigt många bra lösningar som man praktiskt kan implementera för att minska den tid då trafik måste stoppas när man utför underhållsarbete. Detta är en ganska viktig fråga för både persontrafiken och godstrafiken.

Jag går vidare till frågan om kostnadsutvecklingen och huruvida avregleringen har lett till en kostnadsökning. När Alexandersson tittade på denna fråga konstaterade han att underhållet har blivit både bättre utfört och mer kostnadseffektivt tack vare den avreglering av järnvägsunderhållet som genomfördes av den tidigare alliansregeringen. Jag tycker att detta ganska tydligt visar att kostnadsutvecklingen inte har med avregleringen att göra.

(Applåder)

Anf. 86 LINDA W SNECKER (V) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är uppenbart att denna regering är både visionslös och väldigt myndighetsstyrd. Regeringen är visionslös på så sätt att man faktiskt är väldigt nöjd med att infrastrukturen i Sverige ser så dålig ut som den gör i dag. Man är väldigt nöjd med att LKAB:s järnmalmståg inte kommer fram på grund av urspårningar. Man är nöjd med att det inte går att ploga på E22:an. Det är ganska härligt att ligga kvar utan en vision, trots att man gick till val på elektrifiering av transporterna. Det var pendlarna och godstransporterna man skulle satsa på, men detta har inte skett.

Man är också ganska nöjd med att ha ett trafikverk som baserar sina prognoser på att järnvägen aldrig kommer att bli samhällsekonomiskt hållbar. Man är ganska nöjd med att slippa bygga järnväg och att slippa bygga ihop Sverige, trots att framför allt Svenskt Näringsliv gång på gång har tryckt på regeringen och sagt att transporterna måste fungera. Oavsett hur många elektrifierade tunga och långa lastbilar vi har i Sverige kan det tunga godset bara köras på den redan elektrifierade järnvägen, men det vill inte regeringen.

Regeringen sviker den tunga industrin i Sverige. Man sviker Svenskt Näringsliv. Man sviker den gröna omställningen och utvecklingen av framtidens Sverige. Vi skulle kunna få järnmalm i norr att gå ned genom Danmark och Fehmarn Bält. Vi kommer att ha en enorm trafik genom Europa väldigt snart, men regeringen har ingen plan för hur vi ska bygga

Anf. 87 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Jag hade intrycket att replikerna i ett replikskifte ska innehålla någon form av fråga, men jag upplevde att ledamotens replik var mer av ett anförande.

Jag undrar om ledamoten har stängt av och inte lyssnat på oss i denna debatt eller på infrastrukturministern när han uttalat sig. Skulle vi på något sätt vara nöjda med tingens ordning? Det finns ett uppdrag att snabba på investeringarna och underhållet i norra Sverige för att det som händer på Malmbanan inte ska hända igen. Det förs enormt mycket dialog med Trafikverket för att sätta press på Trafikverket att förbättra sitt arbete. Man har också ett konkret uppdrag att effektivisera och hålla nere sina kostnader.

Vi tittar också på att göra om förutsättningarna för nationell plan så att vi säkerställer att den infrastruktur som redan finns på plats fungerar. Det gör den bevisligen inte i dag.

Det finns mycket som den här regeringen är nöjd med, men hur infrastrukturen fungerar i Sverige är regeringen inte nöjd med. Detta är någonting, fru talman, som jag kan tycka att Vänsterpartiet har ett stort ansvar för. Man stöttade under åtta år en regering som i princip satt på händerna och fokuserade på bandklippning snarare än på att underhålla det vi har.

Det är därför vi har stora potthål i våra vägar. Det är också därför vi har en järnväg som inte fungerar. Man har helt enkelt inte satsat på det underhåll som infrastrukturen behöver.

Anf. 88 LINDA W SNECKER (V) replik:

Fru talman! Jag har självklart många frågor till ledamoten Stockhaus.

En fråga är om du, Maria Stockhaus, är nöjd med dina upprepningar om att klippa band och om att höghastighetsjärnväg är ett prestigeprojekt. Det har du sagt i ungefär två års tid när vi har debatterat infrastruktur.

Vad regeringen inte har gjort är att ta ansvar för att man är en regering. Sluta skylla på den förra regeringen! Sluta skylla på Socialdemokraterna! Mitt parti har aldrig suttit på ett departement. Lägg skulden där den hör hemma!

Vad som är intressant är att ledamoten och regeringen inte klarar av att hålla samman sitt regeringsunderlag. Det är ju Sverigedemokraterna som förstår allvaret när det gäller infrastrukturen. Det är Sverigedemokraterna som har drivit på för en delning av Trafikverket, som är ett verk som inte klarar av sitt uppdrag. Det är också Sverigedemokraterna som vill återförstatliga järnvägsunderhållet.

Men ledamoten Stockhaus skyller på oppositionen, fru talman – som om det skulle vara oppositionens ansvar att hålla samman en minoritetsregering som inte får igenom sina förslag om man inte har med Sverigedemokraterna. Sverigedemokraterna är det enda parti i Tidösamarbetet som faktiskt kan järnvägsfrågan och förstår betydelsen av att bygga ny järnväg.

Du tror att det är oppositionens ansvar att hålla ihop regeringssamarbetet. Efter möten i trafikutskottet behöver Tidöpartierna gå och banna Sverigedemokraterna för att de inte håller linjen. Det är mycket intressant

att fråga sig vad Tidöpartierna ger Sverigedemokraterna för att de ska backa från sin egen politik.

När ska ni i Moderaterna, som borde driva näringslivets frågor om att ställa om Sverige och om de tunga transporterna, börja förstå vikten av denna fråga? Ni borde lyssna mer på Sverigedemokraterna här i stället för att köra över dem.

(Applåder)

Anf. 89 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag får påminna om tilltalet i kammaren. Man talar alltid via talman-
nen, och då är det inte okej att använda ”du” och ”dig”.

Anf. 90 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Denna regering har tagit många initiativ för att förändra
tingens ordning. Att satsa på underhåll av infrastruktur är oerhört viktigt.
Att bygga ny räls, eller för delen ny väg, tar väldigt lång tid och är väldigt
kostsamt. Det som kan ge resultat här och nu för dem som står och fryser
på perronger är att vi ser till att järnvägsunderhållet börjar fungera. Det
pågår en intensiv diskussion med Trafikverket för att verkligen få ordning
på detta.

Det märkliga, fru talman, är att oppositionen hela tiden driver att det är
bättre om staten tar hand om detta. Trafikverket, som alla är så kritiska till,
ska ta ansvar för järnvägsunderhållet – då löser vi alla problem. Det finns
utredningar som tydligt visar att vi får mer valuta för pengarna när det
gäller järnvägsunderhåll om vi har den modell vi har i dag med professio-
nella operatörer som utför detta.

När det gäller delningen av Trafikverket ser jag att man ägnar sig åt
önsketänkande, fru talman. Allting var bättre förr – om bara klockan vrids
tillbaka kommer tågen att gå i tid, och då kommer det inte att finnas några
potthål i vägarna.

Så enkelt är det dock inte. Vi har ett gigantiskt verk som har vuxit under
lång tid. Att man vill dela Trafikverket tyder på en övertro på att alla pro-
blem kommer att lösas om vi bara vrider tillbaka klockan.

Vi ser problemen med Trafikverket och sätter hård press på verket.
Denna regering har gett tydliga uppdrag till Trafikverket att förändra sig.
Den dialog som vi har haft med Trafikverket är det som har lett fram till
denna genomlysning och den effektiviseringsresa som man nu befinner sig
på för att minska kostnaderna med 5 procent. Det sker också en stor om-
organisation internt. Detta är tack vare att den här regeringen har sett pro-
blemen med Trafikverket och tagit tag i dem.

(Applåder)

Anf. 91 ULRIKA HEIE (C):

Fru talman! Föregående talare inledde med att säga att detta är lite av
en högtidsstund, eller vilket ord hon nu använde. Jag tittar på denna skrift,
som är ganska tjock, och vill rikta ett stort tack för arbetet till kansliet och
till Christer Åström, som finns här i dag. Det är ett oerhört gediget arbete
som har gjorts med att sätta samman alla förslag från de politiska partierna
med den historik och den nulägesbild som finns. Om jag får rikta mig till
dem som lyssnar på denna debatt skulle jag vilja säga att det här är ett
väldigt bra lästips inför sommaren om man vill känna att man är väl insatt

i både de infrastrukturutmaningar vi står inför och mycket av det nuläge som debatteras här i dag.

Det finns oerhört mycket att säga på detta område, så det får bli några nedslag. Jag står givetvis bakom alla Centerpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 3.

När det handlar om nationell plan för transportinfrastrukturen går vi i väntans tider, och regeringen utlovar att mycket ska komma ut ur det arbete som pågår. I sin rapport säger Riksrevisionen att de transportpolitiska målen nås men inte på ett effektivt sätt, och oavsett vilket parti man föredr tror jag att man tittar ganska noga på tidigare granskningar och funderar över vad som behöver göras för att säkerställa en bättre tingens ordning framöver.

Historiskt har flera borgerliga regeringar tagit ganska kraftfulla steg när det gäller hur de avser att utveckla infrastrukturarbetet. Därför är det lite förvånande att nuvarande Tidöregering så lätt avslår förslaget om bättre långsiktighet i arbetet med transportinfrastrukturen genom ett närmande till försvarspolitikens långvariga arbetssätt med en försvarsberedning, något som gynnat Sverige på många olika sätt. Ett grundläggande beredningsarbete är en viktig förutsättning för både krisberedskap och snabbt Natointräde. Jag skulle önska att Tidöregeringen var lite mer inlyssnande här och funderade över hur planeringsprocessen kan säkerställas på ett bra sätt.

Ledamoten Stockhaus sa i sin inledning att man ibland liknar infrastrukturen vid ett blodomlopp. Man kommer då snart in på var proppar, infarkter och åderförkalkningar sitter och att man ibland behöver göra underhåll i form av en bypassoperation eller annat för att åtgärda detta. Det pratas också mycket om nya kilometer.

Oppositionen bakas ihop på ett sätt som jag känner inte är helt givet. Centerpartiet står exempelvis inte bakom ett förstatligande av underhållet och inte heller en uppdelning av Trafikverket. Jag skulle därför önska att vi hade en lite mer precis debatt.

Detta blodomlopp är inte friskt, och vi måste också prata om de minsta vägarna, kapillärerna. Vi vet att 1 miljon människor startar sin resa till jobb, förskola eller annat på enskild väg. Det är viktigt att stödet till dessa vägar fortsätter att utvecklas, för vägarna måste vara både farbara och hållbara. I vinter har vi sett skrämmande exempel när det gäller både vägar som sköts av vägsamfälligheter och statliga grusvägar med mera som sköts av Trafikverket. Det har varit extrema påfrestningar men också en stor utmaning att göra något åt detta på ett klokt sätt. Alla i trafikutskottet har varit ute i vårt avlånga land och tittat på potthål och fruktansvärt dåliga reparationer där vägtrummor bytts ut mot för små vägtrummor, och sedan fungerar det inte.

Vi behöver på olika sätt jobba vidare för att de människor som verkligen kan underhåll, och de finns ofta i den privata sektorn, får möjlighet att förbättra underhållet. Centerpartiet menar att Sverige har en infrastruktur-skuld på 300 miljarder, och den ökar hela tiden. Men det finns också en underhållsskuld på drygt 100 miljarder, och precis som en tidigare ledamot var inne på är det här otroligt viktigt att man är resurseffektiv när man jobbar med frågor om underhåll. Alla de företag runt om i Sverige som jobbar med underhåll måste ges möjlighet att göra detta på ett klokt sätt.

Det krävs alltså ganska mycket av regeringen för att skapa ett förtroende för att man kommer att lösa detta. Man säger att det tidigare hellre har klippts band men att man nu ska satsa på underhåll, så nu vill det till att man så här ett par år in på mandatperioden visar att det blir skillnad och att man satsar på ett hållbart underhåll.

Vi behöver bygga så mycket mer. Vi ska inte ha en finanspolitisk debatt här och nu, men de flesta partier ser nog att vi måste lösgöra ytterligare resurser för de investeringar som behöver göras. Det handlar om att titta på statens egna finanser, och just nu pågår ett arbete kopplat till överskottsmål, balansmål och underskottsmål. Bara genom att gå från ett överskottsmål till ett balansmål finns möjlighet att frigöra ganska rejält med resurser som skulle kunna användas på infrastrukturuområdet. Här behövs en bred överenskommelse om att det är så vi ska göra.

Det behövs ett Sverigelyft för infrastrukturen, och under kommande planperiod behöver underhållsskulden betas av. Det kommer att kräva väldigt mycket, och jag hoppas få höra från kommande representanter för Tidöregeringen att man inte bara säger att man kommer att satsa mer på underhåll utan också kan visa på en plan. Vad är tidsplanen? Inom vilket tidsspänn avser man att beta av underhållsskulden? Annars kan man lova väldigt mycket väldigt länge utan att det blir någon verklighet.

I betänkandet tas också infrastruktur i kris och beredskap upp. I ett förändrat världsläge behöver vi verkligen göra en hel del, och vi har fått höra från både försvarsministern och infrastrukturministern att de jobbar tillsammans i dessa frågor när det gäller Natomedlemskapet och annat. Det är viktigt att det inte bara blir prat, och därför väntar vi med spänning på hur man kommer att lyfta fram perspektivet väst-öst för att stärka infrastrukturen och hur man kommer att säkerställa transporter.

Gunilla Svantorp har tidigare kritiserat regeringen för att det saknas en plan och en vision, och jag instämmer i hennes kritik. Jag skulle verkligen vilja se på vilket sätt man har tänkt utveckla detta. På 1800-talet krävdes inte så många analyser av underlaget för att bygga stambanor, men i dag är det upp till bevis för regeringen när det gäller visionerna för järnväg och väg så att vi kan se vart man är på väg.

Fru talman! Till sist ska jag ta upp forskning och innovation. ERTMS har förts fram som en viktig del, och vi vet att mycket teknik behöver utvecklas. Jag skulle önska att regeringen var lite mer modig här och pratade mer om innovationsupphandling. Vi vet att den nya tekniken behöver finnas med, och då får man inte vara lika enögd som regeringen många gånger är och bara prata om elektrifiering. Det är mycket som behöver utvecklas tekniskt, också för att vi ska kunna vara robusta i tider av kris.

Anf. 92 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! Nu debatterar vi betänkandet om infrastruktur. Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Fru talman! Varje dag tar sig hundratusentals svenskar till och från arbetet eller annat med hjälp av infrastrukturen i vårt land, och de förväntar sig att den ska fungera.

Att hela Sverige ska fungera är inte bara en bra slogan som används kanske vart fjärde år, utan det är vad regeringen arbetar med varje dag. Att vägar är körbara och trafiksäkra och att vi har en väl fungerande järnväg som resenärer och företag kan lita på kommer i tid är helt avgörande för

att människor ska kunna leva och verka i hela landet. Vi behöver utveckla och stärka transportinfrastrukturen. Transportflödena behöver vara effektiva och resilienta.

Jag är glad över att vi har en regering som inte ställer de fyra trafikslagen väg, tåg, flyg och sjöfart mot varandra. Tvärtom: Fungerar dessa trafikslag väl i ett land uppnår vi mer effektiva transporter och Sverige blir mer konkurrenskraftigt gentemot andra länder.

Fru talman! Sverige – det har vi hört förut – har ett eftersatt underhåll. Stora delar av vägnätet är byggt före 1970 – det är alltså jämnårigt med mig själv – och har en teknisk livslängd på mellan 40 och 60 år. Underhållsskulden på både väg- och järnvägsnätet är stor och har tyvärr tillåtit växa av regeringarna bakåt i tiden. Enligt Trafikverkets senaste bedömning uppgår underhållsskulden till cirka 35 miljarder kronor för väg och cirka 91 miljarder kronor för järnvägen. Det är enormt mycket pengar, men här finns inga genvägar. Det måste betas av under åren framöver.

Fru talman! Om en bro får sämre bärighet eller om en vägsträcka stängs av leder det till omvägar. Längre körtider orsakar i sin tur både högre utsläpp och kostnader för våra företag, detta helt i onödan för att underhållet inte har skötts på ett hållbart sätt.

Underhållet kommer att beaktas tydligt i den nationella planen för den nya planperioden 2026–2037. Underhållet av det svenska väg- och järnvägsnätet kommer att stärkas.

Fru talman! Mycket stark kritik har riktats mot Trafikverket för skötseln av våra vintervägar, och den är helt befogad.

Trafikanter måste känna trygghet med att vägunderhållet sköts. Det är bra att Trafikverket har tagit intryck och nu pratar om dialogmöte med yrkestrafikanter men också om ökad trygghet på vägarna inför säsongen 2024.

Fru talman! Vi är i dag ett Natoland. Det är i sig mycket viktigt med tanke på omvärlden och Rysslands hemska invasionskrig mot Ukraina som berör oss alla. Att vi är Natomedlem och att stärka totalförsvarets behov kommer att vara viktiga delar i den nya nationella planen för 2026–2037.

Fru talman! Vi kristdemokrater ser att infrastrukturbehoven är mycket stora och resurserna begränsade. Därför kommer alternativ finansiering att vara viktigt för att få fram mer resurser till infrastruktur. Jag vet att den här regeringen arbetar med att ta fram förslag på hur det kommer att kunna se ut.

(Applåder)

Anf. 93 LINDA W SNECKER (V) replik:

Fru talman! Jag hugger tag i det som ledamoten Oscarsson sa om att Sverige nu är Natomedlem. I morgon debatterar vi även DCA-avtalet och röstar om det. Det händer mycket nu inom försvarsområdet.

Även om mitt parti är emot Natomedlemskapet – och DCA, ska jag säga; för det är många påtryckningar just nu – är det ändå intressant hur Nato kommer att påverka vårt land. Nato ställer stora krav på den svenska infrastrukturen.

Den här regeringen är tydlig med att det är underhållet man satsar på. Jag har många kritiska åsikter om det. Jag anser att vi behöver mer kapacitet och underhåll och att vi har råd med det med den alternativa finansiering som både V och Kristdemokraterna driver på för.

Jag har lärt mig att den utrustning som krävs för en enda Natosoldat är ungefär en container – alltså en hel container för bara en Natosoldat. Det enda sättet att på ett hållbart sätt kunna transportera den enorma och tunga mängd gods som ett Natoförband kräver är på järnvägen. Vi kommer att behöva mer järnväg nord-syd, och vi behöver eventuellt fler övergångar över Öresund. Vi kommer till exempel att behöva bygga en tunnel mellan Helsingborg och Helsingör eftersom en tunnel är svårare att bomba än en bro.

Detta tror jag är något som skulle vara väldigt bra, men vi behöver också en genomgång av infrastruktur från Norge och Sverige till Finland.

Det är alltså mycket som behöver göras. Men det ledamoten Oscarsson säger i sitt anförande är att ingenting kommer att byggas. Man kommer att underhålla infrastrukturen.

Det kommer antagligen inte att räcka för det som Nato vill och det som framtidens Sverige behöver. Hur ska regeringen fixa det kravet?

Anf. 94 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Linda W Snecker för frågorna.

Precis som ledamoten var inne på är Sverige medlem i Nato, och som jag sa i mitt anförande tycker jag att det är väldigt positivt. Vi vet att det är viktigt, med tanke på Rysslands informationskrig och vad de är kapabla att göra.

Ledamoten nämner saker som ledamoten säger att Nato kommer att vilja ha. Jag har inte varit med och förhandlat och har ingen aning om exakt vad Nato kommer att kräva.

Det jag vet, ledamoten Linda W Snecker, är att Nato naturligtvis kommer att vilja att det finns säkra hamnar, och detta får vi med all säkerhet se till att rusta upp.

Ledamoten var också inne på förbindelsen Norge och över till andra sidan, och vi får säkerligen se till att järnvägen längs Sveriges kust finns och repareras.

Precis som jag och andra har varit inne på i dag har underhållsskulden blivit värre och värre, och nu får vi bita i det sura äpplet. Vi kommer inte ifrån att vi måste lösa det här.

Som sagt har jag inte varit med och vet inte exakt vad Nato kommer att kräva. Där kanske ledamoten har mer säkra källor än jag. Men till dess får vi höra vad ledamoten har att säga i andra halvlek, höll jag på att säga.

Anf. 95 LINDA W SNECKER (V) replik:

Fru talman! Jag hör på ledamoten Oscarsson, som ändå tillhör samma parti som infrastrukturministern, att det inte finns någon dialog vare sig med riksdagen, Tidöpartierna i utskottet eller mellan försvars- och infrastrukturdepartementen. Det verkar inte finnas någon dialog eftersom det inte finns kunskap om vad Nato faktiskt kräver. När man har drivit på så hårt för att gå med i Nato borde ju alla departement stå i givakt för att uppfylla kraven.

Jag har läst på för att jag är lite överintresserad av vad detta kommer att innebära. Det är inte rocket science att läsa rapporter om vad ett Natoförband behöver. Det är inte några hemligheter jag pratar om utan helt vanliga rapporter. Jag sitter definitivt inte med i några Natoförhandlingar,

men jag kräver av en regering och av Kristdemokraterna som parti att de har bättre koll på vad det här Natomedlemskapet faktiskt innebär.

Jag är positiv till allting som får den här regeringen att bygga mer, framför allt järnväg. Det är bra om Nato trycker på. Ska vi transportera förband är det bara järnvägen som kan ta både materiel för soldater och de stora – jag kan inte ens namnen – försvarsmaskiner som används. Det kan säkert fru talman oerhört mycket bättre, men den kompetensen har inte jag. Jag förstår dock att det här är tungt och kommer att ta oerhört mycket plats.

För att regeringen ska lösa den här frågan har jag ett tips, och det är den alternativa finansieringen. Det är väldigt mycket snack om alternativ finansiering som kanske kommer att behövas någon gång och som kanske kommer att utredas, men var är den alternativa finansieringen om alla pengar – mer än 799 miljarder – är upptecknade och kommer att användas till nationell plan? Var är då regeringens plan för alternativ finansiering, bland annat för att kunna uppnå det som Nato ställer krav på att Sverige ska uppfylla för att Sverige nu är medlem?

Anf. 96 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Precis som ledamoten Linda W Snecker är inne på är vi överens om att behovet är stort och att det kommer att behövas mycket mer. Vi vet också att det i och med Natomedlemskapet kommer att föras dialoger. Jag tänker även att kammaren nu kanske inte är rätt arena för att prata om varenda väg och hamn som ska fixas, utan det görs på Försvarsdepartementet och i försvarsutskottet. Där kan jag tänka mig att man har dessa dialoger, och de kommer naturligtvis till oss framöver.

Jag tänker att det som ledamoten avslutade sitt anförande med är viktigt, alltså den alternativa finansieringen. Jag lyfte också fram det i mitt anförande. Det är något som jag är övertygad om kommer att ske eftersom vi i samarbetet mellan Tidöpartierna tycker att det är viktigt. Det finns mycket mer att göra. Vi ser att man behöver reparera men faktiskt kanske också se till att få nya sträckningar vad gäller både väg och järnväg. Jag ser verkligen fram emot alternativ finansiering som en jätteviktig del. Underhåll kostar som sagt enormt mycket, och det finns allvarliga brister. Vi kommer att behöva göra mycket mer, men det här är ett alternativ som är väldigt positivt.

Anf. 97 ULRIKA HEIE (C) replik:

Fru talman! Jag har två frågor till ledamoten Oscarsson, inte minst utifrån att det departement som har infrastrukturfrågor är Landsbyggsdepartementet. Det är ju frågor som rör hela Sverige, och det är viktigt att belysa.

Vi kan läsa i betänkandet att utskottet utgår från att fördelningen av resurser mellan länen sker på ett välavvägt sätt. Utskottet betonar att infrastrukturplaneringen behöver samspela väl med den fysiska samhällsplaneringen. Om man jämför stad och land och gör jämförelser länen emellan kan man se att på det stora hela har länsplanerna fått en allt mindre del av hela kakan i infrastrukturpropositionerna ända sedan 00-talet. Det var en betydligt större del under den första alliansregeringen.

Jag vill fråga Magnus Oscarsson på vilket sätt man har utgått från att det sker en väl avvägd fördelning mellan länen. Man kan ju se att till exempel Jämtlands län och Stockholms län har mycket olika potter för detta. Är man från regeringens sida nöjd med underlaget som finns kopplat till

befolkning och så vidare? Vore det inte viktigt att också titta på standarden på väg- och järnvägsnätet och näringslivets behov i ännu större utsträckning än i dag?

Min andra fråga har ledamoten redan varit inne på. Den handlar om det som diskuterades i det förra replikskiftet, nämligen alternativ finansiering. Jag vill ställa en väldigt rak fråga: Tror ledamoten att det kommer att finnas ett antal utpekade projekt, kanske fem sex stycken? Ledamoten sa att det kanske kommer att behövas nya vägar, men jag hoppas att man snart säger säkert att det behövs. Kommer det att finnas utpekade projekt där alternativ finansiering blir det sätt som man tänker lägga upp arbetet på?

Anf. 98 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Vi diskuterar nu länsplanerna och hur de sett ut förr i tiden. Om jag förstod rätt var ledamoten inne på att tidigare regeringar inte har prioriterat dem. Det är spännande i sig med tanke på att ledamotens eget parti var medhjälpare till den förra regeringen. Men jag tycker ändå att det är en jätteviktig fråga som ledamoten tar upp, för att i länsplanerna är ju underifrånperspektivet det viktiga. Vad är det som behövs i varje län?

Ledamoten tog upp Jämtland som exempel. Där vet vi att det är extremt dåliga vägar. Jag tror att det är Svenskt Näringsliv som tar fram de siffrorna, och de visar på att väldigt många av Trafikverkets vägar är under all kritik. Det är alltså klart att om vi menar allvar – och det gör vi – ska det naturligtvis bli skillnad. Annars pratar vi bara, och det tycker jag inte hör hit. Om man har lovat saker ska det också märkas.

Nu har jag bara några sekunder kvar av talartiden, men även den andra frågan är viktig. Man ska se till att vägarna, och för den delen också järnvägarna, i olika delar av landet fixas i ordning. Jag fortsätter med svaret sedan.

Anf. 99 ULRIKA HEIE (C) replik:

Fru talman! Jag tänker uppehålla mig vid båda frågorna ytterligare en stund. Ledamoten sa nu att det är extremt dåliga vägar i till exempel Jämtland, men vi ser också i södra Sverige att Dalsland är ett område där man på kartnivå kan se att det är extremt dålig bärighet på allt från statliga vägar till länsvägar och kommunala vägar. Man behöver verkligen fundera över på vilket sätt man ska skapa underlag som ger möjlighet att ge länsplanerna ökat stöd.

Jag vill ställa ytterligare en fråga. Ledamoten säger att allt vi lovar kommer att märkas. Jag är nyfiken på det, för om man gör samma sak som förut kommer det inte att märkas. Då kommer det att minska ännu en gång i länsplanerna för de län som i dag får en allt mindre del. Menar ledamoten att det nu kommer att finnas en möjlighet att märka att det kommer mer resurser i länsplanerna i det arbete som tas fram?

När det gäller frågan om alternativ finansiering tas det fram ganska många rapporter där man ser att det runt om i Norden finns exempel på väldigt bra lösningar, som jag upplever att vi i Sverige inte har testat på samma sätt. Det har kommit en del mycket intressanta rapporter på senaste tiden. Jag vet att Kristdemokraterna och ledamotens minister tittar på det här. Tror ledamoten att det kommer att kunna finnas ett antal projekt där man faktiskt redan nu pekar ut att alternativ finansiering är vägen som man måste gå? Vi vet ju att det kommer att behövas relativt mycket ny kapacitet

för att få en robust infrastruktur. På vilket sätt kommer man att kunna se det framöver?

Prot. 2023/24:134
17 juni

Anf. 100 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Heie, för fortsatta frågor! Det är i princip samma frågor om igen.

Vad gäller alternativ finansiering var det precis det jag försökte säga. Exakt vilka tåg- eller vägsträckor det kommer att gälla kommer säkert fram, men i dag är det inte sagt att det blir just den och den. Det finns väldigt många sträckor som man diskuterar. Jag är övertygad om att i sinom tid kommer det fram vilka det ska gälla. Det är viktigt.

Vi är faktiskt lite överens här i dag! Centerpartiet lyfter ju också fram alternativ finansiering som en framkomlig väg. Det är positivt när riksdagen ska fatta beslut sedan att det finns partier i kammaren som säger att det här är viktigt och att vi kan se om man kan göra en deal.

Mellan raderna på ledamotens första fråga hörde jag kritik mot den förra regeringen. Ledamoten var inne på att vad gäller länsplanerna har man inte lyssnat tillräckligt utan låtit det komma upp och sedan ändå gjort som man tyckte. Tyvärr märktes inte det man gjorde i exempelvis vare sig Jämtland eller Dalsland, som ledamoten själv nämnde.

Jag har varit runt, precis som ledamoten också säkert varit, och träffat människor som upplever att skillnaden mellan stad och land är väldigt tydlig. Vi vet att ute i verkligheten märks den av. Det är viktigt, och regeringen lägger mycket krut på att få till finansiering och att göra skillnad för folk som lever och verkar på landsbygden.

(Applåder)

Anf. 101 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Under 1900-talet, när vårt välfärdssamhälle byggdes, var människovärdet väldigt mycket i fokus. Det handlade om rättfärdigheten och om detta med att stärka människan. Det var det som var i fokus i alla de reformer som vi då såg. Det handlade om att alla skulle ha rätt till utbildning oavsett plånbok, om försäkringssystem för att man skulle slippa fattighus och så vidare. Det handlade också väldigt mycket om att bygga infrastrukturen, alltså att stärka samhällskroppen.

Några av er här har pratat just om när järnvägen och stambanorna kom till. De kom faktiskt till tack vare en nationell plan, som hade utarbetats av Nils Ericson. Den planen hade två fokusområden. Det första var att man skulle undvika kusterna – det hade med militära skäl att göra. Det andra var att man ville bryta bygd, som man sa. Man ville alltså gå en annan väg än där vattenvägarna hade gått för att använda hela landet. Hela Sverige var viktigt.

Det som man redan då, när stambanorna byggdes, såg som ett resultat var att en ökad tillgång på transporter stimulerade efterfrågan och påverkade arbetsmarknadsregionerna. Det är faktorer som kom till på 1800-talet men som har hållit över tid, också i dag.

I dag har vi en infrastruktur som inte riktigt fungerar som den borde göra. Jag tänker i mitt anförande problematisera just att infrastrukturen har blivit en marknad och hur marknaden påverkar den infrastruktur som vi har.

Infrastrukturfrågor

I dag är varje aktör, till exempel i järnvägssystemet, konkurrent till en annan aktör. Det måste man fundera på. Hur påverkar det egentligen? Vi ser också att transaktionskostnaderna för upphandlingssystemet skjuter i höjden. Vi ser att systemet för infrastruktur och framför allt för järnvägen skulle behöva mer av sammanhållning. Det handlar om spår, stationer och signaler. Man kan räkna upp hur mycket som helst. Vad har vi? Jo, vi har motsatsen. Vi har en fragmentisering. Vem som helst kan trafikera i princip vilken sträcka som helst. Rätten till offentliga tillgångar har vi på grund av marknadsiseringen faktiskt delat ut.

Precis som när det starka samhället byggdes på 1900-talet måste vi i dag, menar jag, fundera på människor och samhällsnytta. Det måste gå före företagsekonomiska vinster, men det gör det inte i dag. Det behöver vi problematisera.

Till detta systemfel har vi ett trafikverk som inte riktigt blev som tanken kanske var. Därför tycker vi att man borde utvärdera det. Man borde ha haft med det i beslutet från början: Om x år ska detta utvärderas. Det hade man inte, och vi tycker att man verkligen borde haft det.

Som flera andra har nämnt har vi ett nytt säkerhetspolitiskt läge som kräver en massa saker av oss, inte minst att vi ska bygga nya saker. Det kräver också att vi har en rådighet över vår infrastruktur, vilket marknadsiseringen faktiskt inte ger oss. Det kräver att vi har en redundans, och det kräver att vi samarbetar kring infrastrukturen. Åt det hållet går vi inte riktigt i dag.

Sedan har vi det som kanske är viktigast: klimatutmaningen. Vi vet att transportsystemet håller på att ställa om. Jag tänker på alla våra besök. Alla vi, oavsett vilket parti vi tillhör, som är ute och träffar aktörer från transportbranschen ser detta. De håller på att ställa om. Signalerna har varit tydliga, i alla fall fram till valet. Vi ska ställa om. Det har varit stimulanser för att man ska kunna byta från det fossila till det förnybara.

Som jag sa förut är vd:arna för landets godsbolag oroliga. Annars skulle de inte skicka ett gemensamt brev till infrastrukturministern. Man säger bland annat att faktorer i dag gör att man flyttar gods åt fel håll. Man flyttar gods från järnvägen till vägen, vilket inte kommer att gynna klimatomställningen.

Vi vet att vi måste minska utsläppen. Vi måste ställa om från det fossila. Vi måste också bidra till beteendeförändringar. Detta behöver vi i politiken bidra med genom stimulanser och genom skarpa mål. Vi har redan de skarpa målen. Vi har en klimatlag. Vi har sju partier som sa ja till klimatlagen. Men vi måste visa riktning. Vi måste tala om vart vi ska någons. Vi vet att det mest klimateffektiva sättet att färdas på är med järnväg, men järnvägen pratar vi väldigt lite om. Ja, inte vi på vår sida, men Tidöpartierna pratar väldigt lite om järnvägen, och pratar de om järnvägen säger de: Vi har en massa järnväg. Varför gör vi inte någonting åt den vi redan har? Men vi ser att det inte räcker till.

Fru talman! Vi har en mängd reservationer i denna tjocka lunta. De handlar om klimat, nya stambanor, näringslivets transportbehov och det gränsöverskridande, som inte minst blir viktigt i det nya säkerhetspolitiska läget. Vi har reservationer om underhåll. Vi har reservationer om nästan allting i den här tjocka luntan. Men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 9.

Avslutningsvis vill jag säga att infrastruktur är något som kräver långsiktighet, för det tar många år innan det blir färdigt. Därför är det väldigt synd att Tidöpartierna inte står bakom att vi borde ha en gemensam gruppering – kalla den infrastrukturberedning eller vad som helst. Det skulle vara en beredning där vi precis som i Försvarsberedningen tillägnar oss kunskap. Det är det som är den stora grejen i Försvarsberedningen. Man tillägnar sig gemensam kunskap, sitter runt samma bord och kan ställa frågor och lyssna på när andra ställer frågor. Det är det som är den stora grejen. Det är detta som Tidöpartierna säger nej till, och det tycker jag är beklagligt.
(Applåder)

Anf. 102 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Detta med en infrastrukturberedning har kommit upp i ett antal debatter. Det är ganska intressant. Det är lätt att i opposition säga: Nu är inte vi med och bestämmer längre. Då vill vi ändå sitta med vid bordet och bestämma.

Det intressanta är detta: Trots åtta år med en socialdemokratisk regering och två nationella planer som togs fram var oppositionen inte inbjuden till något enda möte för att diskutera infrastrukturen. Jag kan tycka att det är lite magstarkt att man nu, när man sitter i opposition, börjar prata om att det är viktigt att vi pratar ihop oss om infrastrukturen. Det var dessutom en minoritetsregering, men man gjorde ändå inte några ansatser över huvud taget för att bjuda in oppositionen.

Jag har en annan fråga som jag skulle vilja ta upp med Gunilla Svantorp, fru talman. Det gäller en utredning som Gunnar Alexandersson gjorde för tio år sedan. Den heter *Koll på anläggningen*. I den fanns det 19 förslag för ett bättre järnvägsunderhåll. Det handlade om bättre koll på anläggningarnas status. Det handlade om att ta fram en underhållsplan. Det handlade om en bättre dialog med tågoperatörerna. Dessutom innehöll den förslag om en genomlysning av Trafikverkets styrning och ledning.

Fru talman! Min fråga är: Hur kan ledamoten Svantorp försvara att utredningen kastades i papperskorgen av den förra regeringen? Den ledde inte till några konkreta förslag över huvud taget för att förbättra underhållet. Det är tio år sedan. Hade de insatserna gjorts då, hade man gjort en genomlysning av Trafikverket då, hade man tagit fram en underhållsplan då, hade man haft bättre koll på anläggningarnas status då, hade vi inte varit i den situation vi är i dag med stora förseningar av tågen och stora potthål i våra vägar.

Anf. 103 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Det ska bli väldigt roligt att gå tillbaka efter detta replikskifte och titta på alla de utredningar som fanns innan 2006–2014 och se vilka som slängdes i papperskorgen när regeringen Reinfeldt kom.

Ledamoten Stockhaus vet också att det är direktiven inför utredningar som är viktiga. Det är då man talar om vad man vill för någonting. Sedan kommer en utredning tillbaka, och det kanske är ett nytt styre.

Då gör man kanske en tilläggsutredning, för att man tycker att man vill utreda det mer. Eller så tycker man: Det här var inte vår utredning, och sedan gör man ingenting med det. Det är inget konstigt.

Dessutom kan jag inte ta något ansvar. Jag har inte varit statsråd, och jag jobbade inte med trafikfrågor på den tiden. Det är en väldigt konstig fråga.

Men ska vi stå och fråga varandra om utredningar som har stoppats i papperskorgen är jag fullständigt övertygad om att jag kan räkna upp ett antal bara jag får läsa på lite mer.

När jag har chansen här måste jag ändå fortsätta att ställa den fråga som jag ställde förut. Det gäller detta med att allt är så lysande bra om det är flera aktörer som är inne i infrastrukturen. Det är uppenbart att Moderaterna tycker det. Jag tycker inte det.

När man är ute och träffar människor som har jobbat framför allt inom järnvägssektorn säger de att det har gått väldigt mycket kompetens förlo-rad. Man åker ut och ska göra en sak. Man ser att det är trasigt på ett annat ställe. Men man lagar inte det som är trasigt, för det har man inte upphand-lat, utan då åker man tillbaka. Sedan får man göra om det en gång till.

Tycker verkligen inte ledamoten att det finns någonting som är dåligt med den marknad som vi har inom infrastrukturuområdet?

Anf. 104 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Jag funderar lite grann på detta med utredningar. Man kan titta på förslagen. I det här fallet var de 19 stycken. En del av dem var kanske mer politiskt laddade.

Men att Trafikverket ska ha bättre koll på anläggningars status, att det ska finnas en underhållsplan, att man ska ha en bättre dialog med tågopera-törerna och att man ska göra en genomlysning av Trafikverket skulle jag säga är frågor som Socialdemokraterna har på sin agenda i dag.

Det är väldigt svårt att förstå att man för tio år sedan valde att kasta utredningen i papperskorgen. Jag tror att det berodde på att det han inte föreslog var att man skulle återförstatliga järnvägsunderhållet.

Anledningen till det var att han i sin utredning kom fram till att det var mer effektivt att upphandla underhållet än att Trafikverket skulle sköta det i egen regi. Det var den anledningen. Det finns siffror på det. Han tittade på det och såg att det blev bättre.

Underhållet i dag genomförs inte på ett optimalt sätt. Det har också Riksrevisionen konstaterat vid flera tillfällen. Det gäller både väg och järn-väg. Men det handlar också om hur Trafikverket gör sina upphandlingar. Om man tittar på den egna genomlysningen som Trafikverket har gjort handlar det snarare om brister internt hos Trafikverket. Då kan man undra om det Socialdemokraterna tror.

Fru talman! Läser man genomlysningen, vilket jag antar att Gunilla Svantorp har gjort, kan man konstatera att det är väldigt mycket av centrala funktioner och centrala rutiner i Trafikverket som inte fungerar som det ska i dag. Det levererar inte effektiva tjänster ut till vår infrastruktur.

Fru talman! Hur kan Gunilla Svantorp tro att om Trafikverket tog hand om underhållet av järnvägen skulle helt plötsligt allting fungera lysande? Man kan fundera på om Gunilla Svantorp har läst den interna genomlys-ning som Trafikverket självt gjort av sin verksamhet.

Anf. 105 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Jag kan lugna ledamoten med att jag läser det mesta som handlar om infrastruktur, så jag har läst det.

Om det skulle få ett uppdrag, vilket vi tycker att det ska få, att ta över mer av underhållet i egen regi bygger det på att man bygger kompetensen. Det är den man saknar i dag. Det är det alla säger när vi är ute och träffar de människor som tidigare jobbade statligt.

Det är den kompetensen som har gått förlorad. De människor som kunde någonting har försvunnit. Det handlar inte om att de personer som i dag sitter och beställer upphandlingar ska ut och jobba i järnvägen. Det handlar självklart om att man ska bygga på sin kompetens. Nu är det inte aktuellt, för det är uppenbarligen Moderaterna som styr. Jag kan inte ställa några fler frågor, så jag gör inte det.

Anf. 106 HELENA GELLERMAN (L):

Fru talman! I dag ska vi debattera TU18 Infrastrukturfrågor. Dagens betänkande är, som några av ledamöterna har sagt här innan, ett av de viktigaste vi debatterar i trafikutskottet inte minst i år eftersom regeringen nu tar fram en ny infrastrukturplan.

Trafikverket kom med ett förslag om hur vi bör fördela statens pengar under åren 2026–2037. Landets olika län, olika organisationer och företag skickade i april in sina remissvar på förslaget. I höst planerar regeringen att lägga fram en proposition till riksdagen.

Övergripande handlar det om hur mycket pengar vi ska lägga på underhåll och hur mycket som ska gå till investeringar i väg och järnväg. Här är alternativ finansiering väldigt viktig parallellt med statens anslag till infrastruktur för att möta de stora behov som finns runt om i Sverige.

Låt mig först konstatera att Liberalerna ser landets olika transporter som delar av ett system där alla trafikslag behövs. Det är det effektiva användandet av varje trafikslags fördelar som bygger ett starkt transportsystem i Sverige. Därför behöver vi ett ökat fokus på hur trafikslagen samverkar. Det är tiden dörr till dörr som är viktig, inte tiden för en delsträcka. Därför behöver vi på ett helt annat sätt tänka i stråk och sammanhängande resor.

Ett effektivt transportsystem påverkar möjligheterna att kunna välja jobb och skola. Samtidigt är företag beroende av pålitliga godstransporter och tillgång till rätt kompetens. Sveriges konkurrenskraft och möjligheten att driva företag och söka arbete i hela landet är väldigt starkt beroende av fungerande transporter.

Därför krävs ett ökat fokus på underhåll av infrastruktur. Det är samtidigt den samhällsekonomiskt mest effektiva användningen av våra gemensamma skattemedel. Vi behöver också investera i ny kapacitet. Här krävs också ett helhetsperspektiv på nationell nivå.

Vi behöver bygga bort flaskhalsar på våra vägar och i järnvägsstråken, satsa på smidiga byten när vi reser och ha fungerande knutpunkter för lastning och lossning av gods. Två viktiga exempel är att vi behöver bra kollektivtrafik till våra flygplatser och omlastning från tåg och lastbil till sjöfart i våra hamnar.

På så sätt kan vi underlätta för att möta svenska företags stora behov av utländsk arbetskraft och öka deras exportmöjligheter. För att öka de gränsöverskridande transporterna krävs en större samordning mellan Sverige, Danmark, Norge och Finland. Vi måste också påverka inom EU och även på global nivå.

Det finns väldigt stora behov av både underhåll och ny infrastruktur. Pengarna räcker inte till. Därför krävs det väldigt tuff prioritering.

Det var därför som vi liberaler sa nej till utbyggnaden av nya höghastighetsbanor i södra Sverige innan valet 2022. Det var ett projekt som skulle ha kostat långt över 400 miljarder. Det är pengar som kan göra betydligt större nytta runt om i Sverige, något som vi nu har möjliggjort. Det gäller inte minst i det nya geopolitiska läge som vi är i med ökade infrastrukturbehov för försvaret.

Här vill jag lyfta fram Sveriges största flaskhals för både person- och godstransporter. Det är järnvägssträckan Göteborg–Alingsås, som är av mycket stor vikt för försvaret. Att den inte finns med i den nuvarande nationella infrastrukturplanen är för mig en fullständig gåta och ett symptom på att prioriteringsprocessen inte fungerar. Det behöver åtgärdas i nästa plan.

Även om de nya höghastighetsbanorna har stoppats är det viktigt att se att de tre delsträckor som varit utpekade täcker ett behov av att bygga bort flaskhalsar. De delsträckorna bör alltså byggas.

För att vi politiker ska kunna prioritera rätt från början är de samhälls-ekonomiska kalkylerna för projekten oerhört viktiga som beslutsunderlag. Höghastighetsbanorna är ett exempel där kostnaderna tredubblades jämfört med de initiala kalkylerna. Så kan vi inte fortsätta.

Liberalerna vill se betydligt högre träffsäkerhet på de initiala kalkylerna, vilka avgör om ett projekt prioriteras av politikerna eller inte. Kalkylerna behöver också prioritera upp godsets betydelse för Sveriges utveckling.

Regeringen har nu gett Trafikverket i uppgift att dels se över kostnadsutvecklingen generellt och dels återkomma med information om orsakerna till att vissa projekt överstigit sin initialkostnad med mer än 10 procent.

Liberalerna anser att detta är ett betydligt effektivare sätt att komma åt infrastrukturens kostnadsutveckling än att som i Socialdemokraternas och Miljöpartiets förslag dela Trafikverket i två nygamla verk, Vägverket och Banverket. Det är något vi liberaler starkt motsätter oss.

Satsningar på vägnätet behöver också öka. Området har under en rad av år varit nedprioriterat, vilket främst har drabbat vägnätet på landsbygden. Det slår hårt eftersom bilen ofta är enda alternativet för persontransporter på landsbygden. Det minskar också möjligheten för längre och tyngre lastbilar, som är bättre för klimatet och ger effektivare transporter.

Fru talman! Transportsektorn står för en tredjedel av de svenska koldioxidutsläppen, och över 90 procent kommer från vägtrafiken. Den svenska fordonsflottan måste därför bytas ut till eldrivna fordon.

Laddinfrastrukturen är i dag en begränsande faktor, och det är glädjande att utbyggnaden nu börjar skjuta fart längs våra vägar. Samtidigt tvekar människor inför att köpa elbil då det inte finns tillräckligt med laddplatser nära bostaden, inte minst när det gäller flerbostadshus.

Regeringen gör en översyn av regelverken för att underlätta utbyggnaden, ställer krav på ökat antal laddplatser på parkeringar och vidtar andra stödåtgärder.

Övergången till eldrivna fordon startade senare för tunga transporter. Här behövs fortsatt stöd till både lastbilspremier och laddinfrastruktur under en övergångsperiod. Under teknikövergången till eldrivna fordon är biodrivmedel viktigt för att snabbt få ned vägtransporternas klimatutsläpp.

Det är inte bara vägtransporterna – flyget och sjöfarten behöver också ställa om och bli av med sitt beroende av fossila bränslen. Bland annat EU:s beslutade Fuel EU Maritime och Refuel EU Aviation ställer krav på en successiv övergång till el och biodrivmedel inom sjöfart och flyg.

Regeringen behandlar nu utredningen om landets flyginfrastruktur. Stort fokus ligger på framtidens flyginfrastruktur, där laddinfrastruktur, nya bränslen och elflygets möjligheter att effektivare binda samman Sverige finns med.

Det är bra att de här kraven kommer på EU-nivå, eftersom de svenska företagen ligger väldigt bra till i omställningen. Då ökar deras konkurrenskraft.

Sverige ligger väldigt långt fram i klimatomställningen för sjöfart, där nya fartyg för el, vind och nya bränslen tas fram. Här måste svenska hamnar möta behovet av laddinfrastruktur och nya bränslen.

Här vill jag lyfta fram Göteborgs hamn, Skandinavians största hamn, för dess målinriktade arbete med att få bort klimatutsläppen genom att samla aktörerna inte bara i Sverige utan även i Europa, de som är aktiva i hamnens hela transportkedja, runt den gröna vision som Göteborgs hamn har.

Slutligen, fru talman: Ska vi klara våra klimatmål och effektivisera våra transporter krävs forskning, innovation och teknikutveckling. Vi behöver utveckla självkörande, eldrivna fordon som är uppkopplade och som underlättar delningsekonomi i samhället. Vi behöver lagstiftning som möjliggör för oss att utnyttja den snabba teknikutvecklingen så länge den uppfyller säkerhetskrav och kraven på personlig integritet. Digitaliseringen ger stora möjligheter, där tillgången till data ingår som en del av infrastrukturen och ger ett trafiksäkert och kostnadseffektivt transportsystem – och faktiskt också minskar behovet av ny infrastruktur.

Med de orden vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på alla motioner.
(Applåder)

Anf. 107 JIMMY STÅHL (SD):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 32 om gränsöverskridande infrastruktur. Men självklart står vi sverigedemokrater bakom våra övriga reservationer och de två särskilda yttranden som vi har i betänkandet.

För oss sverigedemokrater i trafikutskottet är det viktigt att man ser hela transportsystemet och förstår hur det fungerar. Det gäller alla former av logistik som vi har i dag med flyg, båt, väg och järnväg men också framtidens mobilitet, där nya, innovativa transportslag kommer att ta plats i vår vardag.

Att tro att man kan ta bort eller försvåra för vissa transportslag leder inte till framgång. Vi måste i stället se till att försöka optimera och effektivisera transporterna för att skapa valmöjligheter så att passagerare och gods kan ta den mest effektiva resvägen – eller den minst effektiva om man så önskar – så länge behovet finns.

Den här regeringen ihop med Sverigedemokraterna kommer inte att lägga störst fokus på att klippa band på nya projekt. Vi kommer att satsa på att underhålla och bygga upp infrastrukturen, som under decennier har brutits ned.

Det är smärtsamt att se hur förfallet har tillåtit fortsätta under så lång tid, och vi vet att det kommer att fortsätta om vi inte tar krafttag för att vända denna nedåtgående spiral. Åtskilliga är de som fått sina bilar förstörda av potthål och stenskott på vägarna, för att inte tala om dem som står på perongerna och väntar på tåg som är sena eller inställda.

Fru talman! En fråga jag ofta ställer mig är om folk i allmänhet vet hur viktig infrastrukturen är. Den påverkar oss varje dag och kan göra vår vardag lättare eller svårare beroende på skicket. Vart ska jag, hur tar jag mig dit och när ska jag vara där? Finns det jag behöver när jag väl kommer fram? Jag tänker då på varor som levererats till butik men även våra arbeten.

Det har gått så långt att våra industrier i detta nu funderar på om de kan stanna i Sverige eller om de tvingas lämna landet för att få ekonomin att gå ihop – då med tanke på att transporter och leveranser fungerar sämre och sämre.

Att Sverigedemokraterna tillsammans med regeringen kommer att satsa på underhållet är en självklarhet. Vi kommer dessutom att satsa på att trimma dagens infrastruktur, det vill säga att göra den mer effektiv så att man kan öka trafikflödena i befintlig infrastruktur.

Att inte underhålla befintlig infrastruktur så snart som möjligt kostar skattebetalarna mycket mer ju längre vi väntar. Det är klart att det hade varit roligare att klippa band på en ny järnväg eller väg, men utan massivt underhåll och trimningsåtgärder kommer arbeten garanterat att försvinna utomlands.

Fru talman! Det handlar inte bara om att pumpa in pengar i systemet för att få det att fungera. Pengar är självklart en viktig faktor när underhållsbehovet är så stort som det är just nu. Dessutom har Riksrevisionen påtalat att om det inte satsas stort på underhållet kommer infrastrukturen att fortsätta brytas ned. Men räcker det att pumpa in pengar för att få det underhåll vi behöver? Nej, vi behöver också en mer effektiv organisation som arbetar med underhållet och framtiden. Det är inte rimligt att det fortsätter som i dag när Trafikverket gång på gång får hård kritik av Riksrevisionen.

Vi sverigedemokrater har länge drivit frågan om att förändra Trafikverket genom en delning till gamla Banverket och Vägverket. Vi är inte nöjda med hur det fungerar nu, och vi har inte sett en positiv utveckling. Kostnaderna skenar för både underhåll och nybyggnationer. Vi sverigedemokrater arbetar aktivt med politik för att få till förändringar som ska leda till förbättringar.

Genom hårt arbete och dialog har Trafikverket påbörjat en process där det skapas systemansvar för väg respektive järnväg. Vi förutsätter att detta arbete prioriteras, att Trafikverket gör vad de kan för att banta ned onödiga verksamheter och att de sätter allt fokus på kärnverksamheten. Skattepengarna ska gå till infrastrukturen och inget annat. Arbeten ska gå snabbt, och störningar på befintlig infrastruktur ska minimeras så mycket som möjligt.

Vi kommer att ge Trafikverket denna chans att själva förändra arbetet, och vi kommer att vänta oss resultat. Det gäller att de inte drar fötterna efter sig. Om det inte sker förändringar som ger den effekt vi hoppas på kommer vi att agera för att få till förändringar. Det är upp till bevis nu, Roberto, Francisca och Anna!

Fru talman! Det får vara nog talat om Trafikverket; jag gissar att jag kommer att få fortsätta prata om det i replikerna.

Fru talman! Flyg och båt får nästan inget utrymme i debatten om infrastruktur. En stor anledning är att de båda trafikslagens behov inte är så stora för att de ska klara sig. Dock får man inte glömma att det är viktigt att bygga infrastruktur till och från hamnar och flygplatser. Det gäller såväl väg- som järnvägsförbindelser. Vi bor i ett stort land med många hamnar och flygplatser. Men ofta finns det tyvärr inte tillfredsställande möjligheter att ta sig till dem. Järnväg saknas eller är så hårt belastad att det är svårt att frakta gods eller åka kollektivt dit.

När det gäller sjöfarten finns det stora möjligheter att avlasta vägar och järnvägar genom både inlandssjöfart och kustsjöfart. Det är infrastruktur som redan finns men som tyvärr inte nyttjas i någon större utsträckning. Det mest tragiska är att det inte behövs mycket för att få igång en konkurrenskraftig sjöfart eftersom infrastrukturen redan finns på plats.

Varför utnyttjas inte sjöfarten mer, fru talman? Ofördelaktiga regelverk och kostnader hindrar sjöfarten att blomstra. Det måste vi råda bot på så snart det bara går. Trafikverket bör ges i uppdrag att göra en översyn av trafikflödena till och från hamnar och flygplatser för att se hur man kan förbättra infrastrukturen och tillgängligheten.

Vad gäller tillgänglighet bör vi också titta på hur vi kan öka och säkra våra gränsöverskridande transporter. Det finns dialoger om olika nya gränsöverskridande transportvägar. En som diskuterats länge är mellan Oslo och Köpenhamn. Det diskuteras även att bygga järnväg mellan Oslo och Stockholm. Att knyta ihop de nordiska länderna med infrastruktur är positivt för pendling men även för godstransporter. Göteborgs hamn är i dag Norges största hamn, och med en sådan lösning hade mycket av godset kunnat styras om till järnväg.

En annan viktig led är en ny förbindelse till Danmark. Nu när Fehmarn Bält-tunneln byggs mellan Rödby och Puttgarden skapas helt nya möjligheter att frakta gods till Sverige med järnväg. Europaspåret har en mycket kreativ lösning för transporten mellan Landskrona och Köpenhamn vidare ned mot Europa. Europaspåret är en tåg- och vägtunnel mellan Landskrona och Köpenhamn där allt från regionaltåg till fjärrtåg, godståg och vägtransporter kan köra. Denna förbindelse kan dessutom med fördel byggas med sänktunnelelement likt dem som i dag används i bygget av Fehmarn Bält-tunneln.

(Applåder)

Anf. 108 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Det är klart att vi måste diskutera Trafikverket. Vi hade faktiskt samma åsikt ganska länge. Egentligen har Sverigedemokraterna drivit den frågan fram till och med förra mandatperioden. När man läser protokollen och sådant ser man att det var en viktig fråga för er. Ni måste alltså verkligen känna er tvärsäkra på att det kommer att ske saker ganska fort.

Vi har inte sett att det har hänt särskilt mycket under de två åren Tidö-partierna har styrt. Det har mest handlat om tillsättande av utredningar och om stora talepunkter, som jag ser att Sverigedemokraterna nu också har anslutit sig till, om att den tidigare S-regeringen mest ägnade sig åt att

klippa band. Sådant är lite larvigt. Jag hade hoppats slippa höra det från Sverigedemokraterna.

Jag vill ställa några frågor. Varför tror ni att ni kommer att få se resultat ganska snart? När är ganska snart? När vill ni se resultat från Trafikverket? Ledamoten talade direkt till generaldirektören och kommunikationschefen i anförandet om vad ni förväntar er. När förväntar ni er leverans?

Mina andra frågor handlar om det som jag också har uppfattat att Sverigedemokraterna har varit väldigt kritiska till. Kanske inte de senaste åren, men fram till för några år sedan var ni kritiska till marknaden och sa att marknaden ändå inte skulle lösa det mesta utan faktiskt försämra en hel del.

I sitt anförande sa Jimmy Ståhl att skattepengar ska gå till infrastrukturen. Ser inte Jimmy Ståhl en fara med marknadsiseringen och att den äter upp mycket av skattepengarna?

(Applåder)

Anf. 109 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Fru talman! Tack så jättemycket för frågorna, Gunilla Svantorp! Jag ska vara ganska precis och svara ganska snabbt på dem.

Vi vill ha verksamhet nu, gärna i går. Vi har tagit ett beslut och vill ge Trafikverket möjlighet att ordna upp sin egen soppa. Roberto är hyfsat ny som generaldirektör. Han behöver rätt verktyg för att klara sitt uppdrag. Om Roberto, Francisca och Anna inte lyckas med sitt uppdrag lovar jag att vi kommer att vidta åtgärder.

Vi hoppas kunna se stora förändringar redan vid årsskiftet. Men om det dröjer för länge och om det inte sker kommer vi att agera. Då blir det förslag till ett utskottsinitiativ, och jag hoppas att vi får med oss andra på det. Vi vill ge dem en chans, och vi hoppas innerligt att de kommer att lyckas. Det här fungerar nämligen inte. Vi har inte ändrat åsikt, men vi har ändrat taktik.

Vad gäller marknaden är vi inte för att man privatiserar hela marknaden, och vi är inte för att hela marknaden är statlig. Vi tycker att det är en bra balans. I dag har vi, som Gunilla Svantorp vet, Infranord, som är ett statligt bolag, och vi har Svevia, som också är ett statligt bolag. Vi tycker att balansen är ganska bra.

Däremot har Trafikverket misslyckats med upphandlingarna. Vi vill se bättre upphandlingar, innovativa upphandlingar och snabba upphandlingar. Det ska vara upphandlingar som fungerar. I dag är problemet att upphandlingarna är så svåra och så små att till och med jag och Thomas Morell skulle kunna ta en traktor och byta kontaktledningar, även om vi egentligen inte vet hur man gör. Det är inte riktigt bra.

Vi måste få mer pang för pengarna. Där kommer vi att gå er till mötes. (Applåder)

Anf. 110 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Detta handlar inte om personer hos Trafikverket, utan det handlar om systemet. Jag menar att avregleringen inom detta område och inom andra områden är ett misslyckande, om man ska utgå från det som stärker samhällskroppen och människan. Avregleringen inom infrastrukturen har verkligen inte lett till ett stärkande av samhällskroppen. Det kan man lugnt säga.

En avreglerad marknad kräver också mer regler och mer kontroll. Då borde Jimmy Ståhl också vara lite rädd för att de skattepengar som han säger ska gå till infrastruktur i stället kommer att gå till mer kontroller och administration. Det är ju inget bra.

I stället för att som i dag lägga väldigt mycket pengar på avhjälpande underhåll skulle man lägga betydligt mer på förebyggande underhåll. Som jag sa förut: När man åker ut för att laga en sak ska man naturligtvis också laga annat som man ser är trasigt. Så gör man dock inte i dag, för man har inte fått beställning på det. Det är detta som är baksidan med hela marknadiseringen, och jag tycker att det är märkligt att Sverigedemokraterna inte längre tycker att detta är ett problem.

Skogsindustrin, skogen, pappersindustrin – man kan räkna upp hur många som helst – är beroende av järnväg. Vi kan inte få ut de tunga saker vi behöver på vägen. Där tycker jag att jag saknar en diskussion om hur vi ska öka kapaciteten, så att de branscher som ändå bidrar som allra mest till vår bnp inte flyttar till andra länder för att vi vidmakthåller det vi har men inte bygger ut det vi behöver – och vi vidmakthåller inte ens det vi har. Hur tänker Jimmy Ståhl kring detta?

Anf. 111 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Fru talman! Tack, Gunilla Svantorp, för ytterligare frågor! Vad gäller avregleringen kan jag säga att väldigt mycket har skett väldigt fort i Sverige. EU var inne och klampade på med olika järnvägspaket. Vi har i dag det fjärde järnvägspaketet. Sverige har också implementerat detta, vilket innebär att vi har fått enormt stor trafik på våra järnvägar. Det har lett till krav på att järnvägen ska fungera. Det har tyvärr också blivit bristfälligt underhåll.

Självklart ska man göra förebyggande underhåll innan saker går sönder. Jag håller med. Så ska det vara, och dit ska vi komma.

Vad gäller industrin hoppas jag att man också där börjar tänka om.

Järnvägen går inte inne i skogen. Varför tar man inte lastbilen ut till närmaste kaj – ofta ligger kajen nära – och kör de stora skogsprodukterna på fartyg? Jag tror att vi måste lära oss att tänka om. Järnvägen är super-viktig. Vi ska bygga upp det som är trasigt. Vi ska trimma så att vi kan öka effektiviteten i järnvägen. Vi kommer också att bygga nytt, men inte så mycket som man hade velat.

Att ha en trasig järnväg är mycket dyrare än att bygga en ny järnväg. Därför är det viktigt att vi återhämtar underhållet så att vi kommer i kapp. Det finns inget värre än att stå och vänta på en perrong och få höra att tåget är försenat, först 5 minuter, sedan 10 minuter, sedan 20 minuter, och till sist kommer det inte alls. Vi kan inte ha ett sådant samhälle. Sverige är rikare än så.

Men jag lovar en sak, Gunilla: Levererar inte Trafikverket återkommer vi.

Anf. 112 LINDA W SNECKER (V):

Fru talman! Det går inte jättebra för Sveriges infrastruktur. Tågen spårar ur, bilvägarna snöar igen, pendlarna kommer för sent till jobbet och järnmalmen ligger kvar uppe vid Malmbanan. Nattågens och isbrytarnas upphandlingar blir inte toppen.

Infrastruktur handlar som allt annat om politisk prioritering. Det handlar om en regering och en infrastrukturminister som aktivt stoppar byggandet av ny järnväg, vilket gör Svenskt Näringsliv rasande. Hur vi planerar för infrastruktur i Sverige är oerhört ineffektivt, där stora projekt som nya stambanor har planerats och investerats i årtionden i våra kommuner och regioner, och sedan kan en nyvald regering helt avbryta de planerna.

Riksrevisionen har tittat på hur infrastrukturplaneringen kan fungera bättre, och de är väldigt kritiska men utan att se helheten. Skulle riksdagen följa hur Riksrevisionen vill att infrastrukturen ska planeras kommer Sveriges klimatmål aldrig att uppnås. Särskilt järnvägen kommer att bortträngas till förmån för satsningar på bilvägen.

Det sätt som Trafikverket beräknar den samhällsekonomiska lönsamheten för olika projekt på kommer att leda till att Sverige aldrig får ny järnväg men däremot ganska många korta vägsnuttar för bil. Vi ska vara rädda om våra ekonomiska resurser. Men Trafikverkets sätt att räkna och det man baserar sina modeller på är just så dumsnålt som det kan bli.

Den akademiska modell som används leder inte till en transporteffektiv och hållbar framtid. Modellen passar för motorväg, men inte för järnväg. Kombinationen av en snedvriden analysmodell från ansvarig myndighet tillsammans med en regering som inte har några som helst ambitioner att bygga ett transporteffektivt samhälle är en ytterst dålig kombination.

Kritiken kommer från många, från Naturvårdsverket, Tillväxtverket, Energimyndigheten till Klimatpolitiska rådet, som alla vill se en modell med tydligare koppling till klimatmålen. Och det är tydligt att just kritiken mot Trafikverket och behovet av en eventuell uppdelning av myndigheten aldrig har varit tydligare.

Sverige är värt mer än tvära kast i infrastrukturplaneringen. Det behövs långsiktiga förutsättningar. Därför behöver planeringen förändras och politiken komma överens även efter att färgen på regeringen har bytts ut.

Försvarsberedningen har lämnat in sin totalförsvarsrapport, en rapport som alla partier i dess helhet står bakom. Det ger Försvarsmakten och en lång rad myndigheter långsiktighet och trygghet i att bygga Sverige robust och starkt. Jag vill ge mitt beröm till försvarsministerns arbetssätt. Han har genom dialog med alla partier samlat både beredningen och riksdagen.

Jag vill jämföra detta med infrastrukturministerns helt obefintliga dialog med riksdagen. Det är tydligt att 51 procent av riksdagens röster är viktigare än dialog och samförstånd.

Jag vill också påminna om att Sverige nästan aldrig har haft en majoritetsregering och att Tidöpartierna uppenbarligen har fått ta Sverigedemokraterna både en och fyra gånger i örat när det kommer till frågor om uppdelning av Trafikverket, upphandlingar av nattåg och förstärkning av järnvägsunderhållet. Det är frågor som Sverigedemokraterna aktivt, hårt och återkommande har drivit både före och under Tidöavtalet.

Vi i trafikutskottet har varit nära att vara överens om en riksdagsmajoritet i viktiga frågor, där Sverigedemokraterna sedan har backat från sin egen politik. Det är spännande att få veta vad de har fått för det. Är det bara ett ryck i örat, eller är det någonting annat, inom ett annat politiskt område där infrastrukturen kanske används som något slags köp- och säljargument inom Tidöregeringen?

Jag blir också oroad av det jag hör från Sverigedemokraterna i talarstolen. Man tilltalar Trafikverkets ledning med förnamn återkommande

gångar och säger: Om ni inte sköter er kommer ni att få veta någonting annat!

Det här liknar ministerstyret från Sverigedemokraternas sida, och man kan fråga sig vem det är som kör i regeringen. Är det infrastrukturministern med Tidöpartierna, eller är det Sverigedemokraterna? Jag är ganska säker på vem jag tror att det är som kör.

Sverige förtjänar mer än tvära kast. Sverige förtjänar långsiktighet. Vår gröna omställning och industrin förtjänar att det finns en plan. Därför föreslår vi i riksdagens opposition att det införs en infrastrukturberedning där vi i politiken kan komma överens om infrastruktursatsningar. Långsiktighet och samsyn över blockgränserna är viktigt.

I en infrastrukturberedning ska riksdagens partier arbeta tillsammans, möta branschens aktörer och ta del av utmaningar och möjligheter, precis som Försvarsberedningen gör. Det skulle ge Trafikverket och en rad andra myndigheter en tydlighet och transportbranschen en långsiktighet. Det är vad Sverige behöver.

Släng bort prestigen och sluta basera nationell plan på en ohållbar modell som ställer trafikslag mot varandra. Se till att det blir en långsiktighet. Det är vad transportbranschen behöver, vad omställningen behöver och vad Sveriges framtid behöver. Det är därför vi måste ändra sättet vi planerar infrastrukturen på. Med detta yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 113 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Fru talman! Jag begärde replik på Linda W Snecker för att diskutera lite trafikverk.

När man i utskottet för dialog med Tidöpartierna och Trafikverket kan man se nya öppningar. Vi vill ge Trafikverket möjligheten att förändra.

I mitt tidigare möte i talarstolen med Gunilla Svantorp glömde jag att berätta att Trafikverket på sin hemsida redan har gjort systemförändringar. Man försöker tydligt påvisa att verket ska ha en järnvägssida och en vägsida.

Jag är inte minister, och jag kan inte styra Trafikverket. Men jag kan ge en uppmaning. Jag driver en politik, och jag vill tydligt tala om för Trafikverket att om verket inte levererar kommer vi att agera i kammaren – denna gång med full kraft. Sverige måste fungera.

Jag vet att alla partier har framfört kritik. Den svåra frågan är hur vi ska nå framgång. Vi är beredda att ge Trafikverket en chans. Men om man inte är beredd att göra det, hur anser Linda W Snecker att vi ska göra? Ska vi inte tillåta Trafikverket att göra förändringar? Ska vi tvinga Trafikverket att göra någonting som kanske blir bra, kanske inte blir bra? Den föreslagna utredningen har dragits tillbaka.

Anf. 114 LINDA W SNECKER (V) replik:

Fru talman! Om jag var lagstiftare från Sveriges näst största parti skulle jag inte till mina väljare och till den lagstiftande församlingen säga att jag har frångått jättestora delar av min politik, jag har frångått kritiken mot upphandlingen av nattåg, som den här myndigheten inte klarar av, jag har backat från förstatligande av järnvägsunderhållet och jag tycker inte längre att delningen av en av Sveriges största myndigheter är aktuell – därför att jag har läst på myndighetens hemsida att de ska ändra sig. Jag skulle inte

tycka att det var ett bra svar till mina väljare, att det är därför jag backar från min politik.

Det är intressant med tilltalet från kammaren till en myndighetsledning, att agera på det sättet, som att det är så som vi lagstiftare dribblar. Jag förstår vad du menar med tillkännagivande, med utskottsinitiativ, med att man kan gå tillbaka, förhandla och ändra sig. Men så fort Sverigedemokraterna gör någonting i trafikutskottet är det i sista stund. Det är i sista stund ni förhandlar med Tidöregeringen. Det är i sista stund som Moderaterna, KD och Liberalerna kommer på: Oh shit! Vi håller på att bli överkörda.

Det är i sista stund som det händer någonting i samarbetet. Det är intressant hur ni jobbar, eller framför allt inte jobbar, och vem det är som egentligen bestämmer.

Det behöver göras mycket hos Trafikverket. Jag har själv jobbat åtta år med Polismyndigheten. Det är också en mycket stor myndighet, och jag kan se paralleller i svårigheten att politiskt styra en myndighet. Men på det sättet som Sverigedemokraterna jobbar är inte bra och seriöst.

Anf. 115 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Fru talman! Jag tycker att vi jobbar jätteansvarsfullt. Grejen är att det är pågående upphandling av nattågen. Där valde vi att backa, och vi avvaktar upphandlingen. Om upphandlingen resulterar i något vi inte är nöjda med kommer vi att agera även där.

I frågan om förstatligande har vi aldrig varit övertygade om att staten ska ta 100 procent av underhållet. Vi har alltid tyckt att man ska införliva Infranord och Svevia i Trafikverket för att få in kunskap. Vi är inte helt omöjliga på att det kan gå den vägen.

Fru talman! Jag tycker att Linda W Snecker ska titta på Trafikverkets hemsida. Vi vill ge dem möjligheten. Om de inte levererar måste vi agera, och det är stor skillnad. Vi kommer aldrig att svika väljarna, och vi kommer att hålla ord. Sedan får vi se om ledamoten Linda W Snecker och Socialdemokraterna kommer att följa med nästa gång. Vi kommer att agera. Ingenting kan stoppa oss, förutom att Trafikverket vänder om och agerar så att det blir en järnväg i världsklass.

Vi är medvetna om att vissa delar kommer att ta längre tid än andra delar. Men vi förväntar oss att man ska börja med att reformera och strukturera om sitt eget bo och sedan leverera.

Anf. 116 LINDA W SNECKER (V) replik:

Fru talman! Jag hör att Sverigedemokraternas arbetssätt i trafikutskottet är att hota och backa, hota och backa, hota och backa. Det är så ni jobbar. Ni hotar att göra någonting, men sedan backar ni, hotar att göra någonting, men sedan backar ni.

Jag är inte förvånad med tanke på hur vi har sett att Sverigedemokraternas parti är uppbyggt, med trollfabriker, med olika former av aggressivitet. Vi såg också hur mycket ni förlorade på den aggressiviteten i EU-valet. Men jag är inte förvånad över att det arbetssättet har en så djupgående förmåga i Sverigedemokraternas parti. Även om ledamoten Jimmy Ståhl har ett helt annat tilltalssätt är arbetssättet detsamma.

Vad skulle vi behöva göra, i stället för att dela Trafikverket, om Sverigedemokraterna ändå inte kommer att driva den politiken? Det är att ta ett

helhetsgrepp. Vi måste ta tillbaka kontrollen över den svenska järnvägen, ta tillbaka kontrollen över underhållet som är sönderprivatiserat, ta tillbaka kontrollen över saker som stationer, Jernhusen och hur vi gör upphandlingar.

Vänsterpartiet har en helt annan syn än nuvarande regering på vad vi vill göra. Vi vet att mer kommer att kontrolleras på ett bättre sätt om vi tar tillbaka det i statens famn igen. Det fungerade inte perfekt förra gången, men det kommer att fungera bättre än i dag. Vi ser att olika upphandlingar driver på administrativa kostnader, och man vinner på att genomgående ge de lägsta anbudena. På det sättet får vi inte en robust, stark och bra järnväg.

Men vi hotar inte, och vi backar inte, som Sverigedemokraterna gör, utan vi har en politik som vi står upp för. I dagens demokratiska samhälle är det det absolut viktigaste.

Anf. 117 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! Vi har kommit till ett nytt kapitel i svensk järnvägshistoria. Det har blivit smärtsamt tydligt för svenska folket vilket dåligt skick vår järnväg befinner sig i. Bara i december och januari såg vi 11 000 inställda tågavgångar, och de senaste tre åren har vi sett en kraftig nedgång i tåg som kommer i tid. Under vintern har Sverige haft sämre punktlighet på tågen än Ukraina, som befinner sig i krig. För att komma till rätta med problemen behöver vi genomföra flera viktiga reformer.

Fru talman! Det måste till ett längre perspektiv när det gäller så långsiktiga frågor och så avgörande beslut som investeringar i infrastruktur, särskilt när det gäller planeringen av våra järnvägar. I en infrastrukturberedning kan riksdagens partier arbeta tillsammans, möta branschens aktörer och ta del av utmaningar och möjligheter på samma sätt som Försvarsberedningen gör i dag. Det skulle ge bättre förutsättningar för långsiktighet.

Fru talman! Den nationella transportpolitiken behöver tydligt prioritera klimat- och miljöfrågor framför åtgärder som ökar vägtrafiken. Det är orimligt att infrastrukturplaneringen utgår från prognoser om ökad vägtrafik i stället för att styras av de klimatmål som riksdagen har antagit. Därför bör Trafikverket arbeta målstyrt i stället för prognosbaserat. Den samhälls-ekonomiska modell som används i dag behöver reformeras och fokusera på transportsektorns klimatomställning och på hur Sveriges befolkning faktiskt vill resa.

Fru talman! Vi behöver också fungerande myndigheter med ändamålsenliga strukturer. Trafikverket bildades 2010 genom en sammanslagning av i första hand Banverket och Vägverket. Sedan starten har Trafikverket fått återkommande kritik, och ett antal rapporter från Riksrevisionen under de senaste åren har belyst problemen ur många aspekter. Det har handlat om dåliga upphandlingar, dålig kostnadskontroll, svällande organisation, dålig planering, dålig framförhållning och dåliga prognoser.

Vi kan konstatera att problemen inom Trafikverket drabbar både resenärerna och dem som är beroende av godstransporter, med försenade och inställda tåg, stora kostnader och många bekymmer som följd. Utifrån den kraftiga kritiken bör man ju åtminstone vilja utreda om vi verkligen har en optimal myndighetsstruktur i det här fallet.

Fru talman! Sist men inte minst, och det kanske absolut mest självklara: Vi behöver lyckas med att både komma i kapp med eftersatt underhåll och bygga ny järnväg utifrån framtidens behov. För det krävs en investeringsbudget för klimatet, och därför är det välkommet att flera partier ställer sig bakom Miljöpartiets linje att det krävs lånefinansiering. Vi behöver nämligen bygga nya stambanor för ett bättre järnvägssystem med högre kapacitet och snabbare tåg.

Inte minst för godstrafiken är en satsning på nya stambanor viktig. Den gröna nyindustrialiseringen kräver en kraftigt utbyggd järnväg, och i södra Sverige förväntas godstrafiken öka kraftigt när Fehmarn Bält-förbindelsen står färdig 2029. Därför är regeringens inställning till de nya stambanorna mycket olycklig. Den riskerar att ge Sverige ett föråldrat transportsystem i stället för en infrastruktur i världsklass.

Fru talman! Jag står givetvis bakom Miljöpartiets samtliga reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation 2 och – eftersom jag halverade Miljöpartiets talartid i debatten – reservation 49.

Anf. 118 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Välkommen till infrastrukturfrågorna, Jacob Risberg! Jag har förstått att Linus Lakso är sjuk – hälsa att han ska krya på sig!

Jag reagerade på två saker i anförandet, och den ena var frågan om bland annat underhåll och det dåliga skick som vår järnväg är i. Det är ju så att Miljöpartiet antingen satt i regering eller var stödparti till regeringen när den förra planen och planen före den togs fram. Framför allt i den senare planen var Trafikverket väldigt tydligt med att den summa pengar som satsas på underhåll innebär att järnväg och väg kommer att vara i sämre skick i slutet av planperioden. Det finns alltså en anledning till att det ser ut som det gör, och det är helt enkelt att man inte har satsat på underhåll av järnväg.

Det andra jag reagerade på är frågan om beredning, som kommer upp med jämna mellanrum. Miljöpartiet var som sagt med i regeringen och satt som stödparti till regeringen när den förra och den förrförra planen togs fram. I inget av de sammanhangen har oppositionen någonsin bjudits in till något samtal över huvud taget för att hitta de långsiktiga överenskomelser för svensk infrastruktur som oppositionen nu talar sig varm för. Det är väldigt intressant: När man byter sida i politiken och hamnar i opposition ska man helt plötsligt vara med och bestämma, men när man är med och bestämmer vill man inte släppa in oppositionen.

Den diskussionen misstänker jag att vi kommer att ha åtskilliga seminarier om i Almedalen också. Jag tycker att det börjar bli lite tröttsamt att man inte tar något ansvar för sitt agerande när man själv satt i regeringsställning.

Anf. 119 JACOB RISBERG (MP) replik:

Fru talman! Tack för frågorna, Maria Stockhaus!

Jag kan bara hålla med om att underhållet har varit eftersatt. Men det har inte varit eftersatt enbart under den förra regeringen utan även under regeringar innan dess; vi ser ju flera decennier av eftersatt underhåll. Det märkliga nu är att vi inte ser någon ökad satsning från den nuvarande regeringen heller. Det krävs enorma satsningar för att ta itu med de problem vi har. Att hela tiden bara titta tillbaka och skylla på tidigare regeringar

fungerar ju inte, utan vi måste se en ordentlig satsning på infrastrukturen – och framför allt på banunderhållet – i dagsläget.

Vad gäller beredningar måste jag säga att det har uppkommit sådant som jag ställer mig frågande till. Det behövs en helt annan långsiktighet i dag. Vi tror ju liksom inte att Moderaterna när de kommer i regeringsställning helt plötsligt ska blockera de satsningar som EU vill göra vad gäller nya stambanor i Sverige. Moderaterna slopar helt enkelt de banor som finns med i TEN-T i EU. Ska sådana justeringar ske så fort det kommer en ny regering krävs det ju att vi har en mer sammanhållen syn på det här så att vi kan bereda tillsammans och få den här långsiktigheten.

Jag kunde aldrig i mitt drömme om att vi skulle se så här stora skiftningar vad gäller synen på behovet av nya stambanor – och inte heller att man dessutom skulle omöjliggöra för framtida regeringar att bygga med hjälp av EU-stöd i det här landet.

Anf. 120 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Om en ny regering går emot det man själv tycker ska vi ha en beredning och helt plötsligt komma överens, men så länge man får köra sitt eget race och bestämma själv är det inga problem. Det är en lite spännande inställning till demokratin, kan jag tycka.

Det den här regeringen har gjort är att öka budgeten för underhåll av både väg och järnväg – ganska mycket, till och med – i de två budgetar man har lagt fram. Vi har också varit tydliga med att ge Trafikverket i uppdrag att bli effektivare i sina upphandlingar av underhåll, liksom effektivare i sitt utförande av de underhållsåtgärder man gör.

Vi har även varit väldigt tydliga inför arbetet med infrastrukturpropositionen och den nya infrastrukturplanen att underhåll kommer att ha en betydligt större del av den totala kakan än historiskt, just för att vi ska komma till rätta med de problem vi har med den växande underhållsskulden.

Anf. 121 JACOB RISBERG (MP) replik:

Fru talman! Det är bra att regeringar eventuellt satsar mer på underhåll, men för att klara av underhåll krävs det att man även satsar på nya stambanor. Vi vet ju att tågtrafiken måste ta vägen någonstans medan vi underhåller; vi kan inte hela tiden stoppa trafiken för att försöka punktinsatsunderhålla, som vi har gjort under den senaste tiden. Vi måste helt enkelt få nya stambanor för att klara av de behov som finns.

Vad gäller det här med skiftningar mellan regeringar: Det jag pratar om är att se hela det europeiska tågnätet som ett enda system. Miljöpartiet var enigt med tidigare regeringar om att Sverige ska vara med där EU vill att vi ska satsa på nya stambanor. Att då komma in och från regeringens sida säga ”Nej, vi vill inte ha EU:s stöd för de här paketen” är slöseri med skattepengar. Vi kommer att behöva stambanorna, och varför ska vi lägga alla våra pengar när EU har varit berett att vara med och delfinansiera dem? Det är slöseri med skattepengar. De pengarna hade kunnat gå till mer underhåll av järnvägen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 juni.)

Prot. 2023/24:134
17 juni

Infrastrukturfrågor

§ 10 Europas behov av digital infrastruktur

Trafikutskottets utlåtande 2023/24:TU20

Europas behov av digital infrastruktur (COM(2024) 81)
föredrogs.

Anf. 122 ULRIKA HEIE (C):

Fru talman! Detta är ett ärende som handlar om Europas behov av digital infrastruktur. Vi har väl inte så oerhört skilda åsikter här, och det finns heller inte några följdmotioner i ärendet, men det är ändå en vitbok som EU har tagit fram.

En EU-valrörelse där väldigt många människor inte har varit engagerade har just tagit slut. För oss i trafikutskottet är det viktigt att belysa de utmaningar som EU ser för Europa som kontinent och för att behålla Europas konkurrenskraft samt på vilket sätt den digitala infrastrukturen behöver utvecklas. Man har utnämnt 2020-talet till det digitala årtiondet och satt upp mål för den digitala utvecklingen. Man har också gett uppdrag till varje medlemsland att under tiden ta fram en strategisk färdplan som sedan ska följas upp årligen.

Detta följdes upp i september 2023. Den som gjorde uppföljningen sa att man måste se en avsevärt snabbare takt och fördjupade åtgärder för att få fart på investeringarna i digital teknik, digitala färdigheter och digitala infrastrukturer.

På områden där vi inte har så skilda åsikter blir det lätt så att de bara flyter med. Här är det dock otroligt viktigt för hela Europas konkurrenskraft, och därmed också för Sveriges konkurrenskraft, att dessa investeringar verkligen görs.

Det är klart att det är otroligt viktigt att stärka EU:s konkurrenskraft och den digitala delaktigheten samt att minska det digitala utanförskapet. Det gäller också att säkerställa att alla kan ta del av de framsteg som den tekniska utvecklingen bär med sig. Sverige som enskilt land har ett oerhört viktigt uppdrag att ta med detta. Vi har sett vikten av 5G och gemensamma satsningar i EU.

När EU:s sätt att ta fram olika typer av grundläggande dokument diskuteras blir det oerhört byråkratiskt. Den som går till andra sidan Atlanten och jämför med hur USA tog fram IRA, när man skulle titta på hur man skulle jobba med sin konkurrenskraft, ser att man skrev det så att människor förstod mycket tydligare. Därför anser jag att vi i riksdagsdebatten har ett särskilt ansvar för att tydliggöra frågorna, peka på de utmaningar vi ser och på olika sätt bidra till att fler människor blir delaktiga i det här.

Från trafikutskottets sida hade vi förmånen att göra ett studiebesök i Estland för ungefär ett år sedan. Att prata om säkerhet, som är en av de tre pelare man lyfter fram i denna digitala vitbok, är en otroligt viktig del. Vi såg hur Estland ända sedan landet blev självständigt har jobbat med att skapa en digital säkerhet. Vi kan uppleva att Sverige har en hel del att titta på när det gäller hur man jobbar med företagens delar och de offentliga delarna. Sverige skulle på olika sätt behöva jobba för att stärka den avancerade forskningen. Det geopolitiska läget har ju också, som jag nämnde, bidragit till att Sverige på olika sätt behöver stärka detta arbete.

Vad görs då i Sverige? Ja, det tas väl fram en strategisk färdplan för det här området. Jag noterade med glädje att statsministern i sin regerings-

förklaring nämnde att man skulle starta en AI-kommission, för detta är en del av den digitala infrastrukturen där vi kommer att kunna se ett stort arbete som behöver ske. Det dröjde innan AI-kommissionen började arbeta, eftersom den inte blev tillsatt, men nu arbetar man med en väldig fart. Man säger att man inte kommer att behöva all den tid man fått utan kommer att presentera detta under hösten.

Jag tror att det är oerhört viktigt att det politiska ledarskapet, oavsett vilket parti man företräder och oavsett om man är i majoritet eller opposition, är en del av det viktiga förändringsarbete som vi går in i nu. Jag vill passa på att nämna någonting som jag tror är otroligt viktigt för att vi ska få det breda genomslag som behövs när det gäller de digitala frågorna.

Här finns utbildning och folkbildning. När vi börjar prata om digitala verktyg skrämmar det mig lite att vi har ministrar som säger att vi ska gå från skärm till pärm utan att diskutera innehållet kopplat till de digitala arbetssätten och det vi faktiskt har förmåga att göra. Vi kan se många företag som jobbar med detta. AI har använts i utskottet på utskottets forskningsdag, och hela riksdagen använde också AI under sin forskningsdag.

Man pekar på viktiga delar för att vi ska kunna upprätthålla vår konkurrenskraft, eftersom det är en otrolig förändring som kommer att ske.

Här finns folkbildningen som en annan del. I vitboken pratar man om digital teknik och digitala färdigheter. Man pratar också om att säkerställa att alla människor får möjlighet att ta del av framstegen och om att vi ska minska det digitala utanförskapet. Här kan folkbildningen verkligen spela en central roll, till exempel i olika AI-projekt som Studieförbundet Vuxenskolan har med pensionärsorganisationen SPF, som organiserar nästan hälften av Sveriges pensionärer. Att alla får möjlighet att ta del av detta tror jag är en otroligt viktig del.

Vi behöver skriva så att många människor förstår. När vi i trafikutskottet nu får följa upp detta utlåtande och höra hur kommissionen avser att återkomma blir det viktigt för oss att fundera över vårt ansvar i dessa delar kopplat till digitala frågor. Det gäller också andra berörda utskott, för det är otroligt viktigt att Sverige som land verkligen tar dessa frågor på stort allvar och gör det i en europeisk kontext.

Anf. 123 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Som tidigare talare sa har vi i trafikutskottet fått i uppdrag att granska Europeiska kommissionens vitbok om Europas behov av digital infrastruktur. Ett första steg när man jobbar med vitböcker är att hämta in synpunkter från medlemsländerna. Det är väldigt bra att alla medlemsländer ges detta tillfälle.

I den här lilla skriften ges det en historisk överblick över den EU-gemensamma politiken när det gäller elektroniska kommunikationer och hur detta växte fram under framför allt 80- och 90-talen och även i början av 2000-talet, när en kompass med ambitioner, som man kallade det, togs fram. Man konstaterade att det skulle vara ett digitalt årtionde fram till 2030; det pågår alltså just nu.

Det finns fyra delar som man följer upp och arbetar med. Det handlar om kompetens, vilket såklart är väldigt viktigt, om hur infrastrukturen ser ut, om digitalisering av näringslivet och om digitalisering av offentlig sektor. Eftersom det rör sig om ett EU-samarbete finns det självklart också

EU-medel som kan finansiera den digitala infrastrukturen och utbyggnaden av denna.

Som nämndes tidigare bygger detta på att man får in strategiska färdplaner från medlemsländerna. Det är därför viktigt att riksdagen ges möjlighet att lämna sina synpunkter.

Det är ett enigt trafikutskott som lämnar synpunkter. Utskottet menar bland annat att tillgången till digital infrastruktur är avgörande för vårt samhälle och att den digitala infrastrukturen måste upprätthållas, underhållas och utvecklas. Det behövs också ett högre tempo än i dag. Detta ska utgå från existerande behov och en tydlig konsekvensanalys.

Jag tycker att det är värdefullt att utskottet får delta i detta arbete. Det var lika värdefullt för oss som parti att få träffa AI-kommissionen, som har varit ute och träffat alla partier. Det är ju skillnad mellan detta arbete och andra delar i utskottet, så vi uppskattar det här väldigt mycket från partiets sida. Jag kunde inte vara med personligen, men partiet fick delta och lämna sina synpunkter till AI-kommissionen.

Detta var väldigt bra – jag skulle önska att vi jobbade mer på det viset och lät alla partier i riksdagen delta i arbetet.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 124 RASHID FARIVAR (SD):

Fru talman! Nu debatter vi trafikutskottets utlåtande som är en granskning av Europeiska kommissionens vitbok om Europas behov av digital infrastruktur. Sverigedemokraterna ställer sig bakom utskottets utlåtande och förslag till beslut att riksdagen lägger utlåtande 2023/24:TU20 till handlingarna.

Fru talman! Först och främst vill Sverigedemokraterna betona att väl fungerande elektroniska kommunikationsnät och tjänster är grundläggande för att skapa attraktiva och hållbara samhällen i hela EU. För att möta det ökande behovet av överföringskapacitet måste den digitala infrastrukturen kontinuerligt upprätthållas, underhållas och utvecklas. Snabb utveckling är avgörande för att säkra EU:s konkurrenskraft globalt.

Vi håller med kommissionen om att god tillgång till digital infrastruktur kommer att möjliggöra tekniska lösningar som förbättrar vardagen för EU-medborgare, såsom teknikutveckling i form av självkörande bilar, fjärrkirurgi med mera. Viktigt är även arbetet med digital delaktighet för att minska digitalt utanförskap samt att göra digitaliseringen användarvänlig. Intuitiva och användarvänliga digitala lösningar som tar hänsyn till olika behov och förmågor kan i sin tur förbättra livskvaliteten för äldre och dem som saknar vana vid digitala verktyg och gränssnitt och därmed minska social isolering.

Pilotprojekt för integrerade infrastrukturer och investeringar är nödvändiga för att främja innovativ teknik. Vi anser att omfattande investeringar i digital infrastruktur är nödvändiga för att säkra långsiktig konkurrenskraft och att offentliga finansieringar är särskilt viktiga för glesbygdsområden.

Fru talman! För att förbättra den digitala inre marknaden noterar vi också kommissionens insatser för att harmonisera regelverket och främja gränsöverskridande nät och tjänster. Att ompröva EU:s regelverk om elektroniska kommunikationer kan minska fragmenteringen och stärka konkurrenskraften.

Jag vill härmed betona vikten av att bibehålla en konkurrensutsatt marknad där stöddåtgärder för glesbygd är avgörande. Samtidigt behövs harmonisering av spektrumförvaltningen för att minska störningar och främja investeringar. Vi i Sverigedemokraterna anser att nationell kompetens i spektrumförvaltning bör bevaras samtidigt som viss samordning på EU-nivå kan vara fördelaktig.

För att stärka säkerheten och motståndskraften i EU:s digitala nät stöder vi kommissionens fokus på avancerad forskning och säkra kabelprojekt. Med tanke på den geopolitiska situationen i Europa och omvärlden är det viktigt att minska risker och sårbarheter i EU:s undervattenskablar. Initiativ för att främja utvecklingen av nya teknologier för konnektivitet under vatten är viktiga för att skapa säkra nätverk.

Avslutningsvis delar vi många av kommissionens ambitioner och uppmärksammar till att framtida åtgärder utformas på ett ändamålsenligt sätt. Sverigedemokraterna ser fram emot att i framtiden ta del av konkreta förslag för att främja en konkurrenskraftig, säker och kapacitetsstark digital infrastruktur inom EU.

Anf. 125 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Det kan tyckas märkligt att vi debatterar ett betänkande som vi är helt överens om, men det visar att vi alla är väldigt engagerade i frågor om digitalisering och AI.

Som många redan sagt handlar betänkandet EU-kommissionens vitbok om behovet av en digital infrastruktur. Moderaterna, liksom hela utskottet, stämmer in i kommissionens ambitioner när det gäller utvecklingen av den gemensamma EU-politiken på det digitala området.

Jag vill understryka att tillgången till väl fungerande elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster är helt grundläggande för att vi ska kunna skapa attraktiva och hållbara samhällen i hela EU. För att möta privatpersoners, företags och det offentliga ökande behov av överföringskapacitet behöver den digitala infrastrukturen kontinuerligt upprätthållas, underhållas och utvecklas. Det är även angeläget att hålla ett högt tempo på området för att värna EU:s och medlemsstaternas långsiktiga konkurrenskraft gentemot omvärlden. Här har Sverige ett viktigt uppdrag i att stå emot de protektionistiska och tillbakahållande krafter som finns i EU.

Fru talman! Den digitala infrastrukturen är viktig och ligger till grund för den digitala tjänsteutvecklingen. Den digitala infrastrukturen och den digitala tjänsteutvecklingen stärker konkurrenskraften i både Sverige och EU. Sverige är inte ett perfekt land, men vi kan ändå konstatera att vi ligger långt fram i flera avseenden.

En del i att stärka Sverige och konkurrenskraften är att regeringen har tillsatt en AI-kommission, vilket flera talare har nämnt. Kommissionen har i uppdrag att ta fram förslag för att stärka svensk konkurrenskraft. Det är ett viktigt steg för att utveckla användningen av artificiell intelligens i Sverige. Kommissionen har nog träffat alla partier, och man har redan nu avslöjat att en del av förslagen kommer att handla om just digital infrastruktur, som är en förutsättning för att kunna stötta AI-utvecklingen.

Fru talman! AI kommer att ha stor påverkan på vårt samhälle framöver, inte minst på transportområdet. AI kan analysera stora mängder data, jämföra historiska trender med nuvarande förhållanden och skapa insikter i

realtid. Dessa insikter kan hjälpa mänskliga trafikledare att fatta beslut som leder till minskad trafikstockning, till exempel genom att justera trafiksignalernas taktning i en korsning som är utsatt för flaskhalsar. Med hjälp av drönare, autonoma system och artificiell intelligens står logistiken för en stor och genomgripande förändring.

Undersökningar visar att företag har stora förhoppningar på vad AI kan innebära i form av effektivisering, minskad klimatpåverkan och ekonomisk rationalisering. Företagen välkomnar de många fördelarna med digitalisering och artificiell intelligens. Nästan nio av tio förväntar sig minskade logistikkostnader och en ökning av transporter på lång sikt. 72 procent räknar med färre fel i transportkedjan, och 58 procent ser mer miljövänliga transporter. Detta är kanske inte det första man tänker på när man pratar om AI men är intressant eftersom vi hanterar transporter. Det kommer också att påverka behoven av infrastruktur, som kan komma att se annorlunda ut beroende på hur snabbt denna utveckling går. Digitaliseringen som helhet ses som en möjlighet av 88 procent av de tillfrågade medan 11 procent anser att det är en risk.

Fru talman! Regeringen satsar på att bygga ut och säkerställa snabb uppkoppling i hela landet. För de flesta områden är det kommersiellt lönsamt att bygga ut, men för de delar där det inte är det tar staten ett ansvar för att säkerställa att digital delaktighet och utveckling blir möjligt i hela landet.

Digitaliseringen förutsätter fysisk infrastruktur, och kommissionen tar även upp behovet av att öka säkerheten kring den fysiska infrastrukturen, inte minst i syfte att skydda värdet på de omfattande investeringar som EU måste göra.

Kommissionen lyfter också fram behovet av att främja avancerad forskning och innovation i hela EU för att stärka de digitala nätverkens fysiska säkerhet. Kommissionen menar att utvecklingen här särskilt bör bedrivas i syfte att stödja utvecklingen av ny fiber- och kabelteknik, där säkerheten för undervattenskablar betonas särskilt. Kommissionen efterfrågar forskning om säkerhet och sensorteknik för bevakning av kablar och deras tillhörande infrastruktur.

Denna vitbok är ett viktigt steg för en dialog inom EU för att stärka vår konkurrenskraft och digitala utveckling.

Vi ser fram emot ett fortsatt arbete i regeringen inom ramen för samarbetet inom EU för att stärka Sveriges digitala konkurrenskraft och säkerhet.

Fru talman! Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 126 HELENA GELLERMAN (L):

Fru talman! I dag debatterar vi EU-kommissionens vitbok över Europas behov av digital infrastruktur.

Liberalerna ser mycket positivt på att EU-kommissionen har skrivit ned sin viljeinriktning för den europeiska digitala infrastrukturen. Det blir en utgångspunkt för den fortsatta diskussionen inom EU, inte minst inom det nyvalda Europaparlamentet, när det gäller hur vi ska utveckla vår gemensamma digitala plattform.

Vikten av att vi kommer överens och att vi européer på ett enkelt sätt kan ta del av tjänster som företag och myndigheter erbjuder tvärs över

Europa kan inte nog understrykas. Det är fundamentalt för att vi ska kunna utveckla vår gemensamma framtid och vara konkurrenskraftiga inte minst mot USA och Kina.

Liberalerna välkomnar kommissionens tydliga ambitioner i vitboken när det gäller att utveckla EU:s politik för kommunikationssystem som 4G- och 5G-systemen, detta tillsammans med molntjänster för databehandling och datalagring som tillhandahålls över internet.

En utökad fiber- och 5G-täckning är avgörande för att på lång sikt säkra EU:s digitala konkurrenskraft och är, som vi alla vet, en förutsättning för hållbara samhällen. Det gäller såväl i Sverige som i EU.

Sverige ligger väldigt långt fram när det gäller fiberutbyggnaden i ett europeiskt perspektiv. Därför är det viktigt att konstatera att bara hälften av EU:s hushåll har tillgång till fiber och att utbyggnaden av det fristående 5G-nätet halkar efter. Vi kan inte utgå från de svenska perspektiven när vi tittar på detta. Ska vi få en gemensam framtid måste vi se på hur det ser ut i EU.

Därför är det väldigt bra att kommissionen överväger att ta ett samlat grepp om alla de finansieringsmöjligheter som finns på Europainivå. Att vi har ett nät som fungerar i hela Europa är inte minst viktigt för att svenska företag ska kunna få en avsättning för sina produkter, både när det gäller de digitala tjänsterna och andra produkter.

Utöver kommunikationen är en god tillgång till digital infrastruktur viktigt för att möjliggöra för innovativa tekniska lösningar som kan förbättra vardagen för EU:s medborgare. Det kan till exempel handla om att effektivisera för uppkopplade och självkörande bilar, något som jag tog upp i den tidigare debatten här om infrastrukturfrågor, eller om att framtidssäkra hälso- och sjukvården genom till exempel fjärrkirurgi som utförs av läkare på distans. Det kan inte minst vara viktigt för länder i Östeuropa eller i södra delen av Europa, som kanske har större behov av läkarvård på utsatta ställen.

Detta kan alltså göra att Sverige, i och med att vi är världens mest innovativa land, kan få ökade möjligheter att sälja våra tjänster utomlands. Här är frågan om digital delaktighet för att minska det digitala utanförskapet också väldigt viktig, liksom att på olika sätt säkerställa att alla kan ta del av de framsteg som den tekniska utvecklingen för med sig.

Det är väsentligt för oss liberaler att detta ska komma alla i EU till handa, inte bara dem som kanske på grund av utbildning eller pengar har möjlighet att skaffa sig digital uppkoppling. Man måste se över hur alla som bor inom EU ska få dessa möjligheter.

Slutligen vill jag ta upp kommissionens resonemang om behovet av fler alleuropeiska operatörer och hur de ska prioriteras. Liberalerna anser att den europeiska grundmodell som vi har med en konkurrensutsatt marknad där olika aktörer kan tillhandahålla nät och telekommunikationstjänster fortsatt ska stå i fokus, detta tillsammans med att man ger stödåtgärder för att garantera täckningen i mer avlägsna områden.

Denna grundmodell har varit väldigt framgångsrik och har gett lägre priser för användarna. Detta ska fortsätta att prioriteras, samtidigt som vi måste se över och göra regelförenklingar så att företag från hela Europa har möjlighet att komma in på den digitala marknaden.

Liberalerna är dock tveksamma till att kommissionen har föreslagit att EU ska få ökat mandat när det gäller radiospektrum. Vi tycker att det ska

fortsätta att fungera som det gör i dag, nämligen att medlemsstaterna äger beslutsmandatet över organisering, tillståndsgivning och förvaltning av radiospektrum.

Med tanke på den ökande osäkerheten i vår geografiska närhet är det väldigt bra att kommissionen har ett så stort fokus på att öka säkerheten och motståndskraften i EU:s digitala nät. Förslagen gäller att stödja avancerad forskning, göra en lista över de europeiska kabelprojekten och se över möjlig finansiering av projekten. Detta är viktiga förslag, inte minst mot bakgrund av det faktum att i princip all datatrafik mellan till exempel EU och USA går i undervattenskablar. Vad skulle hända om dessa kablar ”gick av”? Kommissionen vill bland annat kunna säkerställa snabb och säker reparation och underhåll av de kritiska kablarna.

Fru talman! Vitboken för Europas digitala infrastruktur från EU-kommissionen är ett bra diskussionsunderlag och kan tillsammans med andra digitala grundstenar, såsom en gemensam AI-strategi, bilda nästa steg i Europas gemensamma digitala framtid.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 juni.)

§ 11 Kammaren åtskildes kl. 17.18.

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 4 anf. 35 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 71 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 9 anf. 106 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Ärenden för bordläggning.....	1
§ 3 Extra ändringsbudget för 2024 – Ytterligare försvarsmateriel och ekonomiskt stöd till Ukraina	1
Finansutskottets betänkande 2023/24:FiU36.....	1
Anf. 1 EDWARD RIEDL (M)	1
Anf. 2 EVA LINDH (S)	4
Anf. 3 CHARLOTTE QUENSEL (SD)	5
Anf. 4 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	6
Anf. 5 MARTIN ÅDAHL (C).....	7
Anf. 6 HANS EKLIND (KD).....	9
Anf. 7 EMMA BERGINGER (MP)	10
Anf. 8 CECILIA RÖNN (L).....	11
(Beslut skulle fattas den 18 juni.)	13
§ 4 En arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomster.....	13
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2023/24:AU9.....	13
Anf. 9 MAGNUS PERSSON (SD)	13
Anf. 10 PATRIK LUNDQVIST (S) replik.....	14
Anf. 11 MAGNUS PERSSON (SD) replik	15
Anf. 12 PATRIK LUNDQVIST (S) replik.....	15
Anf. 13 MAGNUS PERSSON (SD) replik	16
Anf. 14 CICZIE WEIDBY (V) replik	16
Anf. 15 MAGNUS PERSSON (SD) replik	17
Anf. 16 CICZIE WEIDBY (V) replik	17
Anf. 17 MAGNUS PERSSON (SD) replik	17
Anf. 18 PATRIK LUNDQVIST (S).....	18
Anf. 19 OLIVER ROSENGREN (M) replik	22
Anf. 20 PATRIK LUNDQVIST (S) replik.....	22
Anf. 21 OLIVER ROSENGREN (M) replik	22
Anf. 22 PATRIK LUNDQVIST (S) replik.....	23
Anf. 23 OLIVER ROSENGREN (M)	23
Anf. 24 PATRIK LUNDQVIST (S) replik.....	25
Anf. 25 OLIVER ROSENGREN (M) replik	26
Anf. 26 PATRIK LUNDQVIST (S) replik.....	26
Anf. 27 OLIVER ROSENGREN (M) replik	27
Anf. 28 JONNY CATO (C) replik	27
Anf. 29 OLIVER ROSENGREN (M) replik	28
Anf. 30 JONNY CATO (C) replik	28
Anf. 31 OLIVER ROSENGREN (M) replik	29
Anf. 32 CICZIE WEIDBY (V) replik	29
Anf. 33 OLIVER ROSENGREN (M) replik	30
Anf. 34 CICZIE WEIDBY (V) replik	30
Anf. 35 OLIVER ROSENGREN (M) replik	31
Anf. 36 CICZIE WEIDBY (V).....	31
Anf. 37 OLIVER ROSENGREN (M) replik	34
Anf. 38 CICZIE WEIDBY (V) replik	34
Anf. 39 OLIVER ROSENGREN (M) replik	35

Anf. 40	CICZIE WEIDBY (V) replik	35
Anf. 41	MAGNUS JACOBSSON (KD)	36
Anf. 42	JONNY CATO (C)	37
Anf. 43	OLIVER ROSENGREN (M) replik.....	38
Anf. 44	JONNY CATO (C) replik	39
Anf. 45	OLIVER ROSENGREN (M) replik.....	39
Anf. 46	JONNY CATO (C) replik	40
Anf. 47	CAMILLA MÅRTENSEN (L)	40
Anf. 48	PATRIK LUNDQVIST (S) replik	42
Anf. 49	CAMILLA MÅRTENSEN (L) replik.....	42
Anf. 50	PATRIK LUNDQVIST (S) replik	42
Anf. 51	CAMILLA MÅRTENSEN (L) replik.....	43
Anf. 52	MATS BERGLUND (MP)	43
Anf. 53	OLIVER ROSENGREN (M) replik.....	44
Anf. 54	MATS BERGLUND (MP) replik	44
Anf. 55	OLIVER ROSENGREN (M) replik.....	45
Anf. 56	MATS BERGLUND (MP) replik	45
	(Beslut skulle fattas den 18 juni.)	46
§ 5	Justerad skatt på tobak och nikotin.....	46
	Skatteutskottets betänkande 2023/24:SkU27	46
	(Beslut skulle fattas den 18 juni.)	46
§ 6	Redovisning av skatteutgifter 2024	46
	Skatteutskottets betänkande 2023/24:SkU29	46
Anf. 57	HANNA WESTERÉN (S)	46
Anf. 58	FREDRIK AHLSTEDT (M).....	47
Anf. 59	HANNA WESTERÉN (S) replik.....	49
Anf. 60	FREDRIK AHLSTEDT (M) replik.....	49
Anf. 61	HANNA WESTERÉN (S) replik.....	50
Anf. 62	FREDRIK AHLSTEDT (M) replik.....	50
	(Beslut skulle fattas den 18 juni.)	50
§ 7	Undantag från mervärdesskatt för väpnade styrkor inom	
	Nato.....	51
	Skatteutskottets betänkande 2023/24:SkU26	51
Anf. 63	ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	51
	(Beslut skulle fattas den 18 juni.)	51
§ 8	Statens stöd till trossamfund och civilsamhället	51
	Kulturutskottets betänkande 2023/24:KrU7	51
Anf. 64	JONAS ANDERSSON (SD).....	51
Anf. 65	MATS BERGLUND (MP)	53
Anf. 66	CARL NORDBLOM (M).....	55
Anf. 67	AZADEH ROJHAN (S).....	56
Anf. 68	CARL NORDBLOM (M) replik.....	59
Anf. 69	AZADEH ROJHAN (S) replik	59
Anf. 70	CARL NORDBLOM (M) replik.....	59
Anf. 71	AZADEH ROJHAN (S) replik	59
Anf. 72	ROLAND UTBULT (KD)	60
Anf. 73	VASILIKI TSOUPAKI (V).....	61
Anf. 74	JAKOB OLOFSGÅRD (L).....	65
Anf. 75	CATARINA DEREMAR (C)	66
Anf. 76	PETER OLLÉN (M)	68

Anf. 77 VASILIKI TSOUPPLAKI (V) replik.....	68
Anf. 78 PETER OLLÉN (M) replik	69
Anf. 79 VASILIKI TSOUPPLAKI (V) replik.....	69
Anf. 80 PETER OLLÉN (M) replik	69
(Beslut skulle fattas den 18 juni.)	70
§ 9 Infrastrukturfrågor	70
Trafikutskottets betänkande 2023/24:TU18	70
Anf. 81 MARIA STOCKHAUS (M).....	70
Anf. 82 GUNILLA SVANTORP (S) replik	72
Anf. 83 MARIA STOCKHAUS (M) replik	73
Anf. 84 GUNILLA SVANTORP (S) replik	73
Anf. 85 MARIA STOCKHAUS (M) replik	74
Anf. 86 LINDA W SNECKER (V) replik.....	74
Anf. 87 MARIA STOCKHAUS (M) replik	75
Anf. 88 LINDA W SNECKER (V) replik.....	75
Anf. 89 TREDJE VICE TALMANNEN	76
Anf. 90 MARIA STOCKHAUS (M) replik	76
Anf. 91 ULRIKA HEIE (C)	76
Anf. 92 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	78
Anf. 93 LINDA W SNECKER (V) replik.....	79
Anf. 94 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik.....	80
Anf. 95 LINDA W SNECKER (V) replik.....	80
Anf. 96 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik.....	81
Anf. 97 ULRIKA HEIE (C) replik	81
Anf. 98 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik.....	82
Anf. 99 ULRIKA HEIE (C) replik	82
Anf. 100 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik.....	83
Anf. 101 GUNILLA SVANTORP (S)	83
Anf. 102 MARIA STOCKHAUS (M) replik	85
Anf. 103 GUNILLA SVANTORP (S) replik	85
Anf. 104 MARIA STOCKHAUS (M) replik	86
Anf. 105 GUNILLA SVANTORP (S) replik	86
Anf. 106 HELENA GELLERMAN (L)	87
Anf. 107 JIMMY STÅHL (SD)	89
Anf. 108 GUNILLA SVANTORP (S) replik	91
Anf. 109 JIMMY STÅHL (SD) replik	92
Anf. 110 GUNILLA SVANTORP (S) replik	92
Anf. 111 JIMMY STÅHL (SD) replik	93
Anf. 112 LINDA W SNECKER (V)	93
Anf. 113 JIMMY STÅHL (SD) replik	95
Anf. 114 LINDA W SNECKER (V) replik.....	95
Anf. 115 JIMMY STÅHL (SD) replik	96
Anf. 116 LINDA W SNECKER (V) replik.....	96
Anf. 117 JACOB RISBERG (MP).....	97
Anf. 118 MARIA STOCKHAUS (M) replik	98
Anf. 119 JACOB RISBERG (MP) replik.....	98
Anf. 120 MARIA STOCKHAUS (M) replik	99
Anf. 121 JACOB RISBERG (MP) replik.....	99
(Beslut skulle fattas den 18 juni.)	99
§ 10 Europas behov av digital infrastruktur	100
Trafikutskottets utlåtande 2023/24:TU20.....	100

Anf. 122	ULRIKA HEIE (C)	100
Anf. 123	GUNILLA SVANTORP (S)	101
Anf. 124	RASHID FARIVAR (SD)	102
Anf. 125	MARIA STOCKHAUS (M)	103
Anf. 126	HELENA GELLERMAN (L)	104
	(Beslut skulle fattas den 18 juni.)	106
§ 11	Kammaren åtskildes kl. 17.18.	106